عبدولواحید حەندە رەش (شێواو)

ڕێزمانی ئینگلیزیی

سەرەتا سەرەتا

بۆ کورد زمانان

باشترین و ئاسانترین ڕێگا بۆ
فێربوونی زمانی ئینگلیزی

لەسەر ئەرکی کتێبخانەی فێربوون لەچاپ دراوە

ئەم کتێبە

لە ئامادەکردنی پێگەی

(منتدى إقرأ الثقافي)

WWW.IQRA.AHLAMONTADA.COM

بۆ سەردانی پەیجی پێگە:

/https://www.facebook.com/iqra.ahlamontada

بۆ سەردانی پێگەکە:

http://iqra.ahlamontada.com

ڕێزمانی ئینگلیزیی

سامرەند

بۆ کورد زمانان

باشترین و ئاسانترین ڕێگا بۆ فێربوونی زمانی ئینگلیزی

کوردستان

ئەم ڕێزمانە پێشکەشە

بە :

- **دایك وبابم كە یەكەم هاندەرم بوون بۆ فێربوونی ئەم زمانە.**
- **برازا خۆشەویستەكانم (كرماشان) و (سامرەند).**
- **هەموو فێرخوازێكی زمانی ئینگلیزی .**

شێواو

نێوی كتێب : ڕێزمانی ئینگلیزی سامرەند.

دانەر: عبدالواحدی خەندە ڕەش (شێواو) .

پیت چنین : هانا بۆ كۆمپیوتەر.

چاپخانە: پێشەوا.

ساڵی : ٢٠٠٠.

چاپی : دووەم .

تیراژ : ١٠٠٠ دانە .

بسم اللة الرحمن الرحيم

چەند قسەیەك

سەرەڕای ئەوەی کەکەسانی ئینگلیزی زان، مامۆستاو پسپۆڕی زمانی ئینگلیزی لە کوردستاندا یەکجار زۆرن، بەڵام بەداخەوە تائێستا لەو بەڕێزانە هیچ هیمەتێکیان نەکردووە بۆ لابردنی ئەو درك ودااڵەی لەسەر ڕێگای فێرخوازانی ئەم زمانە جیهانییەیە لە کوردستاندا.. کتێبی(چۆن فێری ئینگلیزی دەبیت؟)نووسینی مامۆستا صابر گرد عازەبانی، هەرچەند لەمێژە چاپ و بڵاوکراوەتەوەو کەم قوتابی و خوێندەواری کورد هەیە نوسخەیەکی لەلانەبێت. بەڵام بەداخەوە لەیتوانیوە تینوێەتی فێرخوازانی بشکێنێ، هەروەها(ڕێبەری ڕێبوار)کەنووسراوەی خوشکە ناهیدە ڕەفیق حیلمیبە هەروەك(ڕێبوارەکانی)زۆر بەختێرایی و بێ ناوڕدانەوە هاتووەو بەسەر مەسەلە بنەڕەتیەکاندا تێپەڕیوە، نەمسااڵیش بەهاوکاری وەزارەتی پەروەردەی هەرێم دوو کتێب بڵاوکرانەوە بەڵام وەك سەرنجم لێداون ئەوانیش بەس لین بۆ ئەوەی کەسێك بتوانێت بە ئاسانی و بەبێ. تێکچونی زەوق و عیلاقە خۆی لەگەڵیاندا خەریك بکات.

بەڵە هەرچەندە پسپۆڕی زمانی ئینگلیزی نیم بەڵام بەحوکمی ئەوەی کە سەرو کارێکی باشمان لەگەڵیدا هەیەو سەرنجی زۆر جۆرە ڕێزمان و کتێب و نووسراوەی فێربوونی زمانی ئینگلیزیمان داوەو لەچەندین دەورەی فێربوونی ئەم زمانەو زمانانی تردا بەشدار بووین و تارادەیەکی باش دەسەاڵتمان بەسەریدا

دەشکێت، شێوە فێرکردنێکمان لە مێشکدا گەلاڵە بووە کە دەکرێت بڵێین ڕێبازێکی زۆر ئاسانە بۆ خوێندەواری کورد تابەهۆی لەوەوە فێری لەم زمانە جیهانییە ببێت.

هەرچەندە لەم نووسراوەیەی ئێمەش هەموو شتێك نییە بۆ فێربوونی ئینگلیزی بەڵام دەتوانین بڵێین چەند هەنگاوێك لەپێشەوەی نەو کێبانە دەبێت کە لەمەوبەر بۆ نەو مەبەستە بڵاوکراونەتەوە، دەنا نەگەر بمانەوێت بە درێژی بەتەواوی ڕێزمانی ئینگلیزی بنوسین پێویستە کێبێکی لانی کەم ٥٠٠لاپەڕەیی بنووسین. لەم کێبەی ئێستا دەیخەینە بەرچاوی ئێوە تەنیا کورتەو پوختەیەی ڕێزمانی ئینگلیزیە.

ئێمە سەرەتا نیازمان وابوو ڕێزمانێکی پوخت و پاراوو گشتگیر بنووسین لەهەمان کاتیشدا لەماوەیەکی کورتدا ئامادەی بکەین بۆ چاپ و بڵاوکردنەوە بەڵام بەڵێکدانەوەی لایەنە جیاجیاکانی کارێکی نەوتۆ بۆمان دەرکەوت کە لەو کارە نەك سەخت و دژوارە بەڵکو هەر مەحاڵە. لەبەر لەوە هاتینە سەر نەو بڕوایەی کە تا دەرفەتێکی باشمان دەس دەکەوێت بۆ لەنجامدانی وەها کارێك، وەك بەرایی ئەم پوختەیەنان لەڕێزمانی ئینگلیزی پێشکەش بکەین، شایانی سەرنجە هەرچەند ئێمە فەرهەنگۆکمان بۆ زاراوە ڕێزمانییەکان دروستکردووەو بەڵام باشتر وایە نەوکەسەی سوود لەم ڕێزمانە وەردەگرێت، شارەزاییەکی لەڕێزمانی کوردی یان عەرەبیدا هەبێت یان هەوڵبدات ووردە زانیاریی یەك لەم بارەیەوە وەدەست بخات.

هەروەها هەوڵماندارە فرمانە بێ یاساییەکان کەبەشێکی گرنگن لەفرمانەکانی زمانی ئینگلیزی بەشێوەیەکی پۆلێنکراو و سەرفکراو بەخوێنەر بناسێنین و

به‌گوێره‌ی تواناو ده‌رفه‌ت ژماره‌یه‌ك لـه‌یدێزم (زاراوه)مـان به‌خوێنـه‌ر ناسـاندووه که‌هه‌م له گفتو گۆ وهه‌م له‌نووسینـدا زۆر به‌کارده‌هێنرێت.

هیوا دارین له‌دوا ڕۆژدا بتوانین له‌و ڕۆژه پوخت و هـه‌مور لاگیره‌ی که‌لـه مێشکماندا جێنگڵ ده‌دات به کرده‌وه بهێنینه سه‌رکاغه‌ز. به‌و ئاواته.

سه‌رکه‌وتووبن.

عبدالواحدی خه‌نده ڕەش (شێواو)

هه‌ولێر

١٩٩٧/٢/١٣

بە نێوی خودا

دەسپێك

خوێندەری بەڕێز ! شادمانین ئەگەر توانیبێتمان لەم ڕێگایەوە کە ڕێبازێکی سادە و ساکارە بۆ فێربوونی زمانی ئینگلیزی، خزمەتێکی شایانی بە ڕۆڵەکانی ئەتەوەکەمان کردبێت بەر لەوەی دەست بکەین بە خوێندنی وانەکان بە پێویستی دەزانم چەند وورتە قسەیەکتان لەگەڵ دا بکەم بۆ ڕوون کردنەوەی زیاتری بابەتەکانی ئەم کتێبە، چونکە ئێمە ڕێبازێکی تایبەتیمان بەکارهێناوە کە ڕەنگە لەمەو بەر قوتابیان و خوێندەرانی کورد مەرنجیان لێ نەدابێت.

ڕێبازی ئێمە لە شی کردنەوەی ڕێزمانی ئینگلیزی دا زۆر جەخت لە سەر فێربوونی بەکارهێنانی (دەم) واتە کات و (زمن) دەکات، بۆ ئەو مەبەستەش غوونەیەکتان لە دەمی ڕانەبردووی سادە پیشان دەدەین:

(من لە سەر کورسی دادەنیشم)

لەم ڕستە سادەیەی زمانی کوردیدا سێ بەشی سەرەکی هەیە، بەشی یەکەم (بکەر) واتە ئەو کەسە یان ئەو شتەی کارێك دەکات، لە عەرەبیدا پێی دەڵێن فاعل و بە ئینگلیزیش پێی دەڵێن Subject (سەبجێکت). لەم ڕستەیەدا ووشەی من بکەرە، چونکە کارێك یا فرمانێك ئەنجام دەدات ئەو کارەی کە لەم ڕستەیەدا دەکرێت بریتیە لە دانیشتن بەشی دووەمی ڕستەکە ەو شتەیە کە کارەکەی لە سەر ئەنجام دەدرێت، کە پێی دەڵێن (کارلێکراو) مفعول بە ئینگلیزی دەڵێن Object (ئەبجێکت).لەم ڕستەیەدا(کورسی)کاری لە سەر کراوەکە واتە کورسی بریتیە لە کارلێکراو بەشی سێیەم ئەو کارەیە کە بکەر دەیکات کە پێی دەڵێن

کردار یان (فرمان) به‌ عه‌ره‌بی ده‌ڵێن فعل و به‌ ئینگلیزیش Verb (ڤێرب) لێره‌دا ووشه‌ی (داده‌نیشم) فرمانه، هه‌ر ئه‌م ڕستەیه‌ ده‌که‌ین به‌ ئینگلیزی:

I sit on chair.

لێره‌شدا ووشه‌ی I (من) بکه‌ره، ووشه‌ی sit (دانیشتن) فرمان و ووشه‌ی chair کورسی کارلێکراوه.

ئێستا له‌گه‌ڵ بماندوێت هه‌ڵسه‌نگاندنێك له‌ ئینوان ئه‌م دوو ڕسته‌ کوردی و ئینگلیزیه‌دا بکه‌ین پێش هه‌موو شتێك سه‌رنجمان ده‌چێته‌ سه‌ر جێگا و شوێنی بکه‌ر و فرمان و کارلێکراو.

له‌ کوردیدا یه‌که‌م جار بکه‌ر لینجا کارلێکراو پاشان فرمان هاتووه‌ به‌ڵام له‌ ئینگلیزیدا یه‌که‌مجار بکه‌ر لینجا فرمان و پاشان کارلێکراو هاتووه‌ واته‌ جێگای فرمان (داده‌نیشم) له‌گه‌ڵ کارلێکراو(کورسی) گۆڕاوه:

کوردی: من(بکه‌ر)له‌سه‌ر کورسی(کارلێکراو)داده‌نیشم (زمان)

ئینگلیزی:(کارلێکراو) chair (فرمان) sit on (بکه‌ر) I

تا ئێره‌ بکه‌رو فرمان و کارلێکراومان ناسی به‌ڵام با سه‌رلجێك له‌م ڕسته‌یه‌ بده‌ین بزانین ده‌بێته‌ چه‌ند جۆر:

١-من له‌سه‌ر کورسی داده‌نیشم .

٢-من له‌سه‌ر کورسی دانیشتم .

٣-من له‌سه‌ر کورسی دانیشتوومه.

٤-من له‌سه‌ر کورسی دانیشتبووم .

٥-من له‌سه‌ر کورسی داده‌نیشتم .

ته‌ماشا که‌ن له‌هه‌ر پێنج ڕسته‌دا بکه‌ر (من)و کارلێکراو(کورسی)وه‌ك خۆیان ماون، له‌وه‌ی که ئاڵو گۆڕی به‌سه‌ردا هاتووه ته‌نیا فرمان (دانیشتن)ه که‌یه.هه‌ر ئه‌ویشه که (دەم)دروست ده‌کات. که‌واته فرمان گرنگترین به‌شی ڕسته‌یه.

ڕه‌نگه ئێستا ئێمه به‌ئاسانی ڕسته‌ی یه‌که‌م به‌ئینگلیزی بنووسین به‌ڵام خۆناکرێ هه‌مرو ڕسته‌کان له‌سه‌ر بناغه‌ی ڕسته‌ی یه‌که‌م بکه‌ین به‌ئینگلیزی ڕه‌نگه بشزانین ده‌می ئێستا له‌ئینگلیزیدا چۆن ساز ده‌کرێت به‌ڵام نازانین له چ کات و ساڵ و شوێنێکدا به‌کاری بێنین. له‌وانه‌یه له‌ئاکامدا له‌وه‌رگێڕاوه ئینگلیزیه‌که‌ماندا ڕسته‌یه‌کی ئاوا دروست بکه‌ین (من ساڵی داهاتوو کتێبێکم کڕی). که‌واته‌پێویسته ئه‌و ئاڵو گۆڕانه‌ی به‌سه‌ر فرمان دا دێن فێربین و کات و شوێنی به‌کارهێنانیان به‌ته‌واوه‌تی له‌میشکی خۆماندا تۆمار بکه‌ین.

مادام (فرمان)ئه‌وه‌نده گرنگه واباشه به‌ووردی سه‌رنجی لێ بده‌ین .

هه‌مرو (دەم)ه کانی فرمان، بناغه‌یه‌کیان هه‌یه که‌پێی ده‌ڵێن چاوگ (مصدر)یانی ئه‌گه‌ر وادابنێین فرمان دره‌ختێکه ڕیشه‌ی ئه‌م دره‌خته چاوگه‌و لق و پۆپه‌کانیشی (دەم)ه کانن، چونکه ئه‌گه‌ر ڕیشه نه‌بێت لق و پۆپ هه‌رگیز نابێت. له‌زمانی کوردیدا نیشانه‌کانی چاوگ بریتین له:ان، تن، دن، وون، ین، وه‌ك کێلان، گرتن، بردن، چوون، بڕین.

له‌زمانی ئینگلیزیدا نیشانه‌ی چاوگ بریتیه له (to)که‌ده‌که‌وێته پێش (فرمان) وه‌ك: to go, to come که‌واته هه‌ر کاتێك فرمانێکی ئینگلیزیمان دیت (to)ی له‌پێش بوو ده‌بێ بزانین که ئه‌وه چاوگ (مصدر)ه. ئه‌نیا تێگه‌یشتن له‌م بابه‌ته‌یه که‌کاری فێربوونمان بۆ ئاسان ده‌کات و که‌ندو کۆسپه‌کان لاده‌بات.

***

وانه‌ی یه‌کەم

خوێنه‌ری به‌ڕێز به‌خێربێیت بۆ ڕیزی فێرخوازانی زمانی ئینگلیزی، هیوادارین به‌و پەڕی زەوق و شەوقەوە دەست بکەیت به‌خوێندنی ئەم کتێبەو ڕێنوێنیی‌یەکانمان لەبەر چاو بگریت و تا کۆتایی وانەکان لەگەڵمان بیت.

بۆ فێربوونی هەر زمانێك پێویستە سەرەتا لەئەلف و بێتکەوە دەست پێبکەین و ئێستا بچینە لێرە قوڵایی باسەکانی‌یەوە. هەروەك دەزانین ئەلف و بێتکەی کوردی لە (٣٨) پیت پێك هاتووە. پێکهاتەکانیش لەنووسیندا کراون بەسێ جۆر:

١. ئەلفو بێتکەی گەورە، وەك: ب–ج–ع–م.

٢. ئەلفو بێتکەی ناوەڕاست،وەك:ب–جـ–ـعـ–ـمـ .

٣. ئەلفوبێتکەی بچووك :وەك: –ـبـ – ـجـ – ـعـ – ـمـ .

هەروەها شێوازی دەست نووسی‌و چاپی لێك جیاوازن. وەلەلای ڕاستەوە بۆلای چەپ دەنووسرێت.

ئەلفوبێتکەی ئینگلیزی لە (٢٦)پیت پێك دێت و چوار جۆری هەیە:

١. ئەلفوبێتکەی بچووکی دەستووس.

٢. ئەلفوبێتکەی بچووکی چاپی.

٣. ئەلفوبێتکەی گەورەی دەستووس.

٤. ئەلفوبێتکەی گەورەی چاپی.

هەروەها ئینگلیزی بە پێچەوانەی زمانی ئێمە لەلای چەپەوە بۆ ڕاست دەنووسرێت.

ئێستاش هەر لێرەدا دەست دەکەین بەمەشق و ڕاهێنان لەسەر نووسینی پیتەکانی بچووکی دەسنووس بۆ ئەوەی هەر لەسەرەتاوە دەست و خەتتان جوان بێت.

- لە کاتی نووسیندا سەرنج لەم خاڵانەی خوارەوە بدە:
- سەرنج بدە ئەندازەی پیتەکان. نە لە ڕادەی خۆیان بە گەورەتربن و نە بچووکتر. بەجۆرێك لە هێلەکان تێنەپەڕن و واش نەبن کەنەگەنە هێلەکان.
- کاتێك کە پیتەکە دەنووسیت بەدەنگی بەرزیش تەلەفوز (گۆ)ی بکە.
- پیتەکانی دەست نووسی ئینگلیزی کەمێك لای سەرەوەیان بەرەولای ڕاست خوار بۆتەوە تۆش هەوڵ بدە پیتەکان تۆزێك خوار بنووسیت. بەڵام هەموویان بەقەد یەك خوارەن.
- پیتەکان زۆر لەنزیك یەکتری مەنوسە.
- دەفتەری تایبەتی نووسینی ئینگلیزی بەکاربێنە بۆ مەشق و ڕاهێنانی خەت.
- ئیشارەی فلێش (سهم) کەلە دەورو بەری پیتەکان دیارە نیشان دەدات کەلە کوێوە بەرەو کوی دەست دەکرێت بەنووسینی پیتەکە.
- بۆ مەشق و ڕاهێنان لەسەر پیتەکان لەسادەترین پیتەوەدەست پێدەکەین نەك لەیەکەم پیتەوە.

ءای

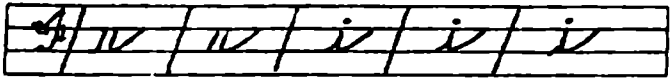

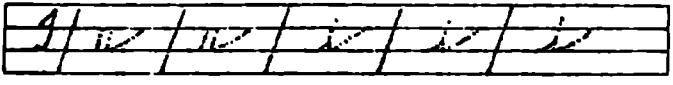

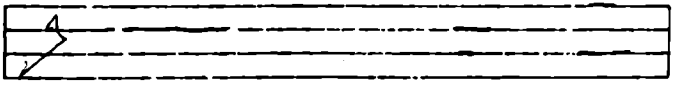

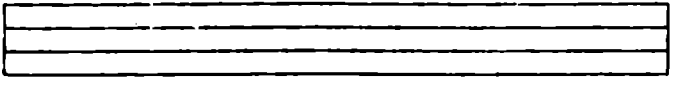

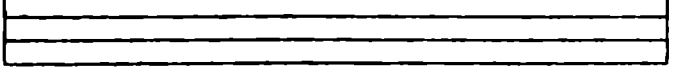

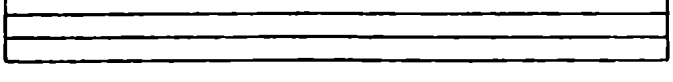

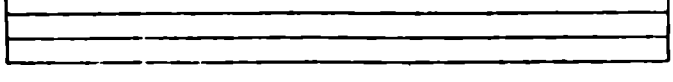

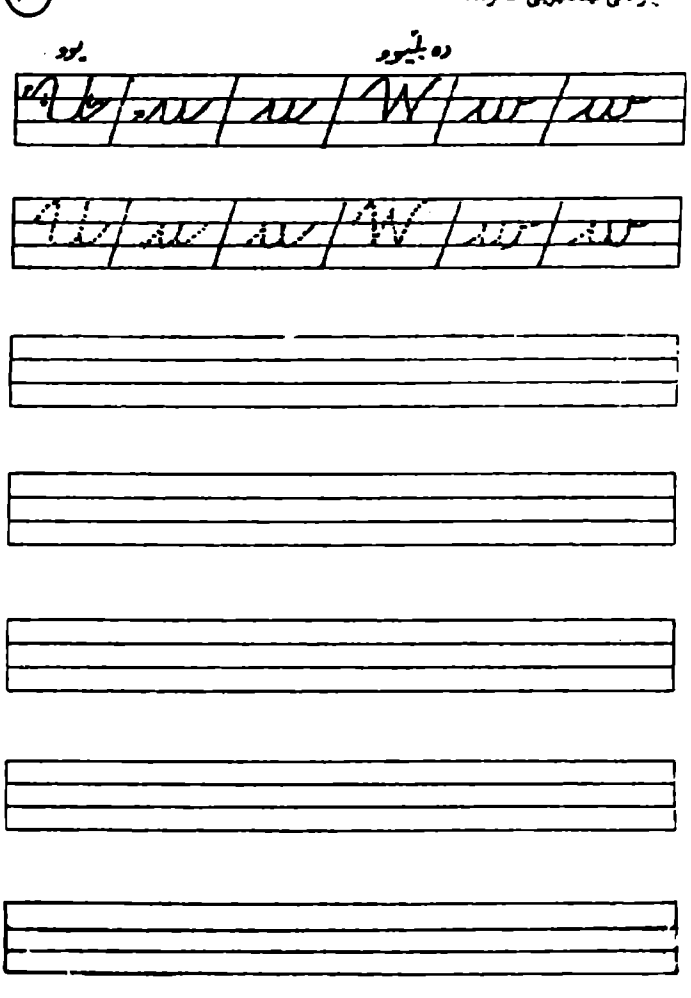
یوو
ده بلیوو

نُتین نُتیم

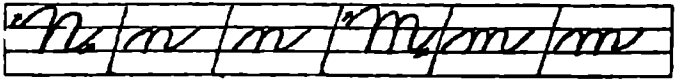

ئی سی

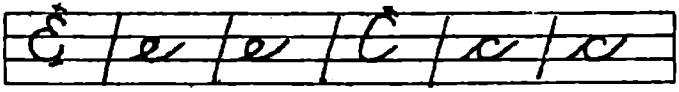

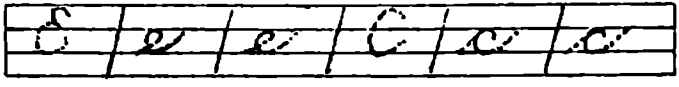

نیل

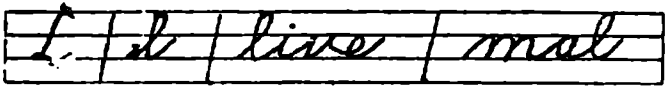

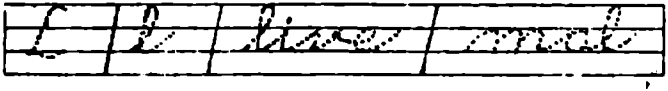

تی

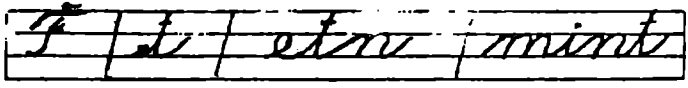

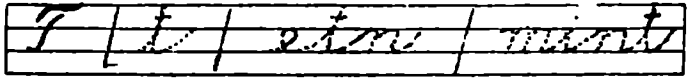

نُو

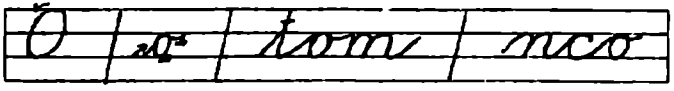

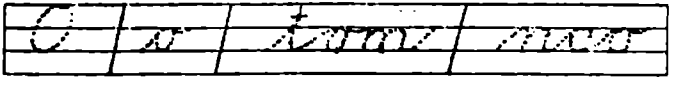

نار

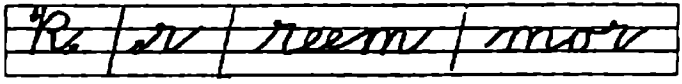

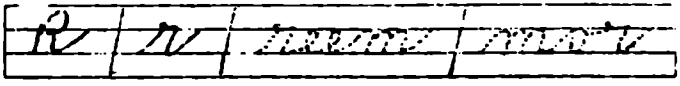

نویس

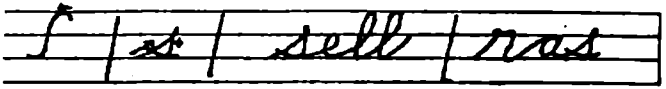

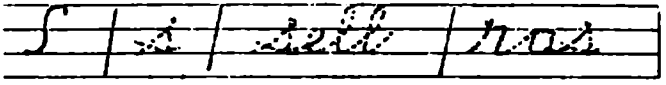

تی ی

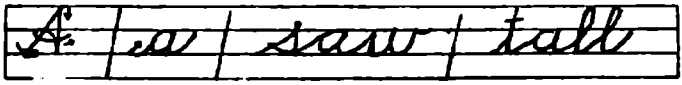

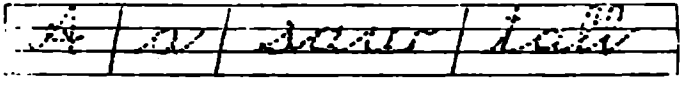

ب

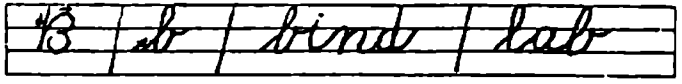

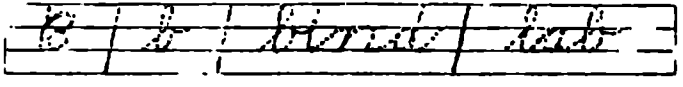

جری

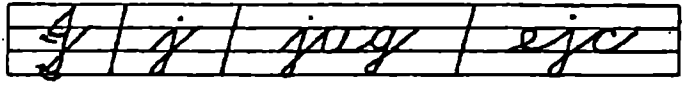

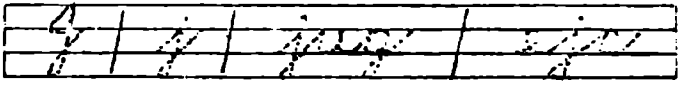

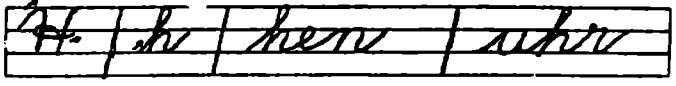

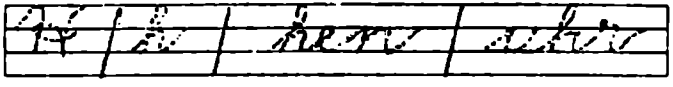

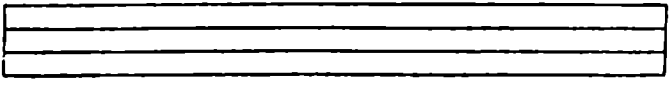

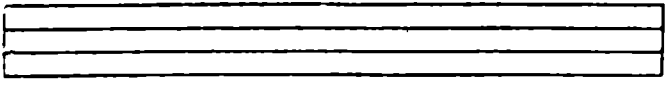

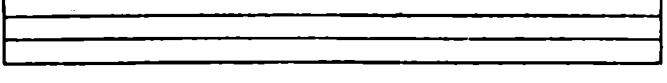

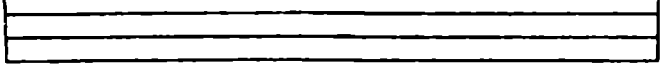

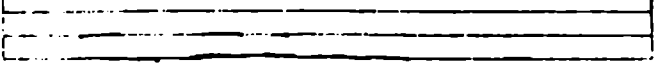

کەی

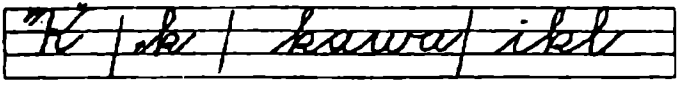

کیوه

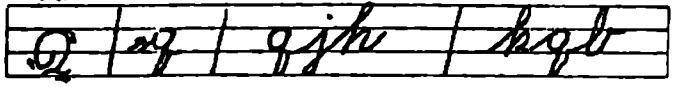

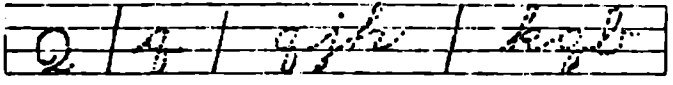

وای

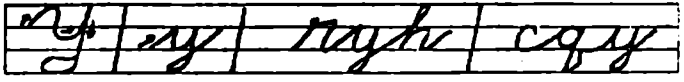

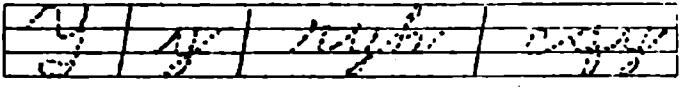

زید

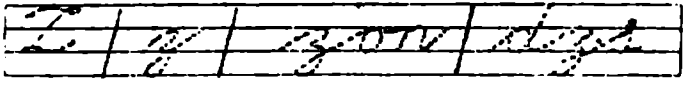

تمرین

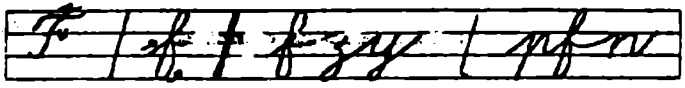

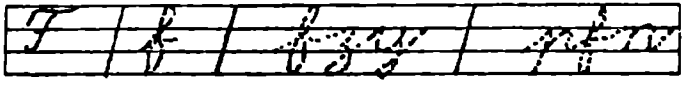

جی

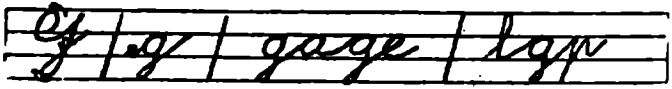

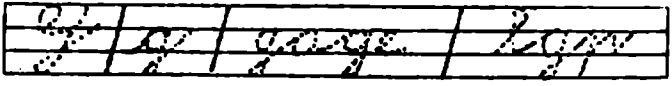

دی

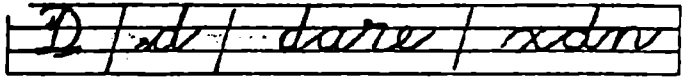

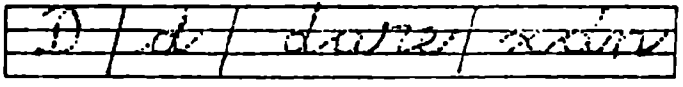

نکس

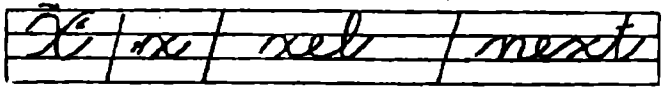

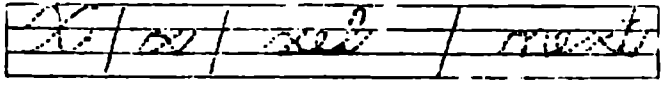

ق

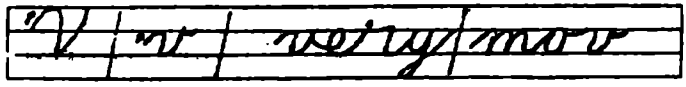

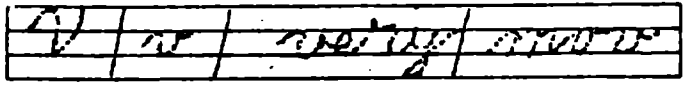

پی

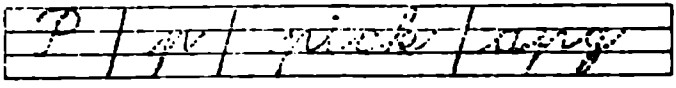

وانه‌ی دووهم

ئاڤێره ڤێری نووسینی پیته‌کانی ئینگلیزی و ناوه‌کانیان بووین، ئێره‌شدا ده‌ست ده‌که‌ین به‌باسی جۆزیه‌تی دنگه‌کانیان. چونکه ناو جیایه له‌ده‌نگ هه‌روه‌ك له زمانی کوردیشدا جیاوازه، بۆ نموونه پیتی (ك) ده‌خوێندرێته‌وه (کاف) به‌ڵام ده‌نگی (ك)ده‌دات.

له‌مەش پیته‌کان و ده‌نگه‌کانیانه:

a	ئێ	ده‌نگی (ه) و (ا) و (ئێ) ده‌دات
b	بی	ده‌نگی (ب) ده‌دات
c	سی	ده‌نگی (س) و (ك) ده‌دات
d	دی	ده‌نگی (د) ده‌دات
e	ئی	ده‌نگی (ئی) ده‌دات
f	ئێف	ده‌نگی (ف) ده‌دات
g	جی	ده‌نگی (ج) (گ) ده‌دات
h	ئێچ	ده‌نگی (ه) ده‌دات
i	ئای	ده‌نگی (ی) و (ئای) ده‌دات
j	جه‌ی	ده‌نگی (ج) ده‌دات
k	که‌ی	ده‌نگی (ك) ده‌دات

l	لێڵ	دەنگی (ل – ڵ) دەدات
m	لێم	دەنگی (م) دەدات
n	لێن	دەنگی (ن) دەدات
o	لۆ	دەنگی (ۆ) دەدات
p	پی	دەنگی (پ) دەدات
q	کیوو	دەنگی (ك) دەدات
r	ئار	دەنگی (ر) دەدات
s	ئێس	دەنگی (س) دەدات
t	تی	دەنگی (ت) دەدات
u	یو	دەنگی (ه) و (وو) و (و) (یوو) دەدات
v	ڤی	دەنگی (ف) دەدات
w	دەبڵیوو	دەنگی (و) دەدات
x	ئێکس	دەنگی (کس) (گز) دەدات
y	وای	دەنگی (ی) و (ای) دەدات
z	زێد	دەنگی (ز) دەدات

ئێستا که ڤێری خوێندنه‌وه‌ی ده‌نگ و نووسینی پیته‌کانی ئینگلیزی بووین هه‌ر شتێکمان بوێت ده‌توانین به‌ ڕێنووسی ئینگلیزی بینووسین، بۆ نموونه‌ له‌گه‌ڵ بمانه‌وێت بنووسین (نازاد) ئاوا ده‌نووسین:

یه‌که‌م پیت (ن) یه‌ که‌ له‌ ئینگلیزی دا ده‌بێته‌(a) دوای له‌و (ز) به‌ ئینگلیزی ده‌بێته‌ (az) ئینجا (ن)که‌ ده‌بێته‌ (azad) دوا پیتیش (د) که‌ ده‌بێته‌ (azad).

یان ئه‌گه‌ر بنووسین (فه‌رهاد) یه‌که‌م پیت (ف)که‌به‌ ئینگلیزی ده‌بێته‌ (f) ئینجا(ه)که‌ده‌بێته‌ (fa) دوای له‌و (ر)که‌ده‌بێته‌ (far) پاشان پیتی (ه) که‌ده‌بێته‌ (farh) له‌دوای‌ئه‌و (ا) وه‌ك گوتمان ده‌بێته‌ (farha) سه‌ره‌نجام دوا پیت (د)که‌ ده‌بێته‌(farhad).

ئێستا بۆ ئه‌وه‌ی به‌ته‌واوی له‌گه‌ڵ پیته‌کان ئاشنابیت ئه‌م ووشانه‌ به‌ڕێنووسی ئینگلیزی بنووسه‌ :

نازدار	کاروان	هاوار	ڕه‌نگین
سالار	نه‌سرین	دارا	زاگرۆس
nazdar	karwan	hawar	rangeen
salar	nasreen	dara	zagros

پیته‌کان له‌هه‌مرو زمانێکدا له‌ڕووی فۆنه‌تیك (ته‌له‌فوز)ه‌وه‌ دووبه‌شن، له‌و پیتانه‌ی که‌به‌هۆی زمان، لێو یان ددانه‌وه‌ ته‌له‌فوز ده‌کرێن پێیان ده‌گوترێت بێ‌ده‌نگ (consonant) له‌مانه‌ زۆربه‌ی پیته‌کان پێك دێنن. به‌ڵام پیته‌کانی دیکه‌ بۆ ته‌له‌فوز کردن هیچ پێویستی‌به‌کیان به‌زمان، ددان یان لێو نیه‌ به‌ڵکوو له‌

فۆرگه‌وه دێنه ده‌ره‌وه‌و به‌هۆی زۆر یان که‌م کردنه‌وه‌ی زارو هه‌ناسه‌وه ته‌له‌فۆز ده‌کرێن که پێیان ده‌ڵێن ده‌نگدار (vowels). پێنج ده‌نگ داره‌کانی کوردی ئه‌مانه‌ن: (ا،ه،و،ۆ،وو،ی،ێ) هه‌روه‌ها پێتێکی دیکه‌ش هه‌یه که ئێمه پێیان ده‌ڵێین (بزرۆکه)که‌له ڕێنووسی لاتینی‌دا هه‌یه. به‌ڵام پێ ده‌نگ داره‌کانی ئینگلیزی ئه‌م پێنج پێته‌ن:

a له‌جێی (ا،ه)ی کوردی به‌کاردێت.

e له‌جێی (ێ،بزرۆکه)ی کوردی به‌کاردێت.

i له‌جێی (ی)ی کوردی به‌کاردێت.

o له‌جێی (ۆ)ی کوردی به‌کاردێت.

u له‌جێی (و)و(وو)ی کوردی به‌کاردێت.

هه‌روه‌ها دووپێتیش هه‌ن که‌به نیوه ده‌نگدار ناسراون:

w له‌جێی (و)ی کوردی به‌کاردێت.

y له‌جێی (ی)ی کوردی به‌کاردێت.

له‌گه‌ڵ بمانه‌وێت ووشه‌یه‌ك بنووسین به‌بێ پێتی ده‌نگدار نووسینی مه‌حاڵه، بۆ نموونه له‌گه‌ڵ پێته ده‌نگداره‌کان له ووشه‌ی (پێنوس) به‌پێنه ده‌ڵێ ئاوای لێدێت:(پنس)نه‌هیچ واتایه‌کی هه‌یه‌و نه‌هیچ که‌سێش تێی ده‌گات. له‌ئینگلیزیشدا هه‌روایه. هه‌رکاتێك ووشه‌یه‌ك یه‌کێك له‌م حه‌وت پێتانه (a , e , i , o , u , w , y)ی تێدا نه‌بێت به‌هیچ شێوه‌یه‌ك ته‌له‌فۆز ناکرێت.بۆ نموونه ووشه‌ی (pencil)که‌واتای پێنووس ده‌دات، له‌گه‌ڵ پێته ده‌نگداره‌کانی لێده‌ربهێنین ئاوای لێدێت (pncl). که‌به‌هیچ جۆرێك ته‌له‌فۆز ناکرێت. ئێستا له‌م ووشانه بخوێنه‌وه.

man	woman	boy	window
hand	pen	desh	bag
car	garden	door	yes
مەن	وومەن	بۆی	ویندۆو
هاند	پێن	دیسك	باگ
کار	گاردن	دۆر	یەس

ئەلفبە و پیتکەی بچوکی چاپی زمانی ئینگلیزی بریتیە ل :

جی	ئێف	ئی	دی	سی	بی	ئەی
g	f	e	d	c	b	a
ئێن	ئێم	ئێڵ	کەی	جەی	ئای	ئێچ
n	m	l	k	j	i	h
یو	تی	ئێس	ئار	کیوو	پی	ئز
u	t	s	r	q	p	o
		زێد	وای	ئێکس	دەبلیوو	ڤی
		z	y	x	w	V

ئه‌لفو بێته‌کەی ئینگلیزی هێندێك پیتی وەك (ش) و (چ)ی ئێدانی‌یە هەرچەندە ئەم دوو پیتە لە ئینگلیزیدا زۆر بەکار دەهێنرێن. هێندێك پیتی دیکە هەن کە ئەسڵەن لە ئینگلیزی دا نین و کەسێکی ئینگلیزی زمان ناتوانێت ئەلفوزی بکات وەك پیتی (خ) و (ق) لە بەر ئەوە هاتوون بە ئێکدانی دوو پیت پیتی نوێیان دروست کردووە کە ئەمانەی خوارەوەن:

sh	دەنگی (ش) دەدات، وەك :	shirt	(شێرت) کراس
ph	دەنگی (ف) دەدات، وەك :	telephone	(تێلیفۆن) تەلەفۆن
ch	دەنگی (چ) دەدات، وەك :	chair	(چەیر) کورسی
ck	دەنگی (ك) دەدات، وەك :	black	(بلاك) ڕەش
kh	دەنگی (خ) دەدات، وەك :	khaki	(هاکی) ڕەنگی خاکی
gh	دەنگی (غ) دەدات، وەك :	baghdad	(بەگداد) بەغدا
zh	دەنگی (ژ) دەدات، وەك :	zhakaw	(ژاکاو) ژاکاو
q	دەنگی (ق) دەدات، وەك :	qadir	(کادر) قادر

پیتەدەنگدارەکانیش (Vowels) وەك بێ دەنگەکان (consonants) لێك دەدرێن و دەنگی نوێ دروست دەکەن، وا لێرەدا هێندێك لەوان دەخەینە ڕوو:

ai	دەنگی (ەی،ێ) دەدات وەك :	chair	(چەیر) کورسی.

ea	دەنگی (ی) دەدات وەك:	meat	(میت) گۆشت.
ee	دەنگی (ی) دەدات وەك:	feel	(فیل) هەست کردن.
ei	دەنگی (تی) دەدات وەك:	Weight	(وێت) قورسایی.
oo	دەنگی (ور) دەدات وەك:	Moon	(موون) مانگ.
ow	دەنگی (ۆ) دەدات وەك:	low	(لۆ) نزم.

لەم وشانە فێربە:

this	دیس	لەمە
that	ذات	لەوە
is	ئز	
a man	ئێ مەن	پیاو
a boy	ئێ بۆی	کوڕ
a woan woman	ئێ وومەن	ژن
a girl	ئێ گێرڵ	کچ
a pen	ئێ پێن	پێنووس (جاف)
a pencil	ئێ پێنسڵ	پێنووس (دار)
a book	ئێ بوك	کتێب
yes	یس	بەڵێ
no	نۆ	نەخێر
is not	ئز نات	نیە

a chair چەیر یەك كورسی

ئێستا دەتوانین چەند ڕستەیەكی سادەبەم وشانە دروست بكەین:

ئەگەر بمانەوێت بە ئینگلیزی بڵێین (ئەمە یەك كتێبە) دەبێت بڵێین:

this is a book.

كتێب یەك یە ئەمە

یان

ئەمە یەك پیاوە :

this is a man.

پیاو یەك یە ئەمە.

ئەمە یەك كوڕە :

this is a boy

كوڕ یەك یە ئەمە.

ئێستا خۆت دەتوانیت بە هۆی ووشەكانی سەرەوە چەندین ڕستەی لەم جۆر دروست بكەین.

***

ئەم ووشانەی خوارەوە بكە بە كوردی ئگەر نەتوانی لە فەرهەنگ (قاموس) دا بۆیان بگەڕێ:

table ..... تەیبڵ

lamp ..... لامپ

wall ..... وۆڵ

key	..... کی
desk	..... دێسك
blakboard	..... بلاکبۆرد
coat	..... کۆت
shoe	..... شوو

دوای ئەوەی هەموو ووشەکانت پەیدا کرد لە سەر ئەو ڕێبازەی سەرەوە بیانخە ناو ڕستەوە.

ئەم ڕستانە بکە بە کوردی و دوایی لەگەڵ کوردیەکەدا بەراووردی بکە:

1- this is a women	٧- ئەمە یەك دیوارە
2- this is a chair	٦- ئەوە یەك پیاو نیە
3- this is a boy	٥- ئەمە یەك کچ نیە
4- that is a book	٤- ئەوە یەك کتێبە
5- this is not a man	٣- ئەوە یەك کوڕە
6- that is not a girl	٢- ئەمە یەکە کورسیە
7- this is a wall	١- ئەمە یەك ژنە

وانەی سێیەم

لەم ووشانە لەبەر کە:

good morning	گود مۆرنینگ	بەیانیت باش
good afternoon	گود ئافتێر نوون	پاش نیوەڕۆت باش
good evening	گود ئیڤینینگ	ئێوارەت باش
good night	گود نایت	شەوت باش
hello	هەلۆ	سەلام ، مەرحەبا
good by	گودبای	خودا حافیز
bye-bye	بای – بای	خودا حافیز
thanks	ئانکس	سوپاس

ژمارەکان بخوێنەوە و لە بەریان کە. هەر ژمارەیەك دەجار بنووسەوە و بە دەنگی بەرز تەلەفوزی بکە:

zero	زیرۆ	سفر	eleven	ئیلیڤن	یازدە
one	وەن	یەك	twelve	توێلڤ	دوازدە
two	تو	دوو	therteen	ئیرتین	سێزدە
three	ثری	سێ	fourteen	فۆرتین	چواردە
four	فۆر	چوار	fifteen	فیفتین	پازدە
fife	فایف	پێنج	sixteen	سکستین	شازدە
six	سکس	شەش	seventeen	سێڤنتین	حەفدە
seven	سێڤن	حەوت	eighteen	ئیتین	هەژدە

eight	ئێت	هەشت	nineteen	نایتین	نۆزدە
nine	ناین	نۆ	twenty	تویتیی	بیست
ten	تێن	دە			

ڕۆژەکانی هەفتە:

today	تودێی
yesterday	یێسردی
tomorrow	تۆمەڕۆ
week	ویك
day	دێی
tonight	تونایت
sunday	سەندی
monday	مەندی
tuesday	تیوزدی
wednesday	وێنزدی
thursday	ثیرزدی
friday	فرای دی
saturday	ساتردی
today is sunday	تودێی لز سەندی
tonight is monday	تونایت لز مەندی
today is friday	تودێی لز فرایدی
today is thursday	تودێی لز ثیرز دی

لەمرۆ	
دوێنێ	
سبەینێ	
هەفتە	
ڕۆژ	
لەم شەو	
١ شەممە	
٢ شەممە	
٣ شەممە	
٤ شەممە	
٥ شەممە	
هەینی	
شەممە	
لەمرۆ یەك شەممەیە	
لەم شەو دوو شەممەیە	
لەمر ز هەینییە	
لەمرۆ پێنج شەممە	

today is not sunday	تودێی نز ندت سەندەی	ئەمڕۆ یەك شەممە نیيە
is today monday	نز تودی مەندەی	ئایا ئەمڕۆ دوو شەممەیە
is today friday ?	نز تودێی فرایدی	ئایا ئەمڕۆ هەینیيە
to day is not saturday	تودێی نز ندت	ئەمڕۆ شەممە نیيە
today is wednesday	تودێی نز وێندزدی	ئەمڕۆ چوار شەممەیە

چەند دەنگێك :

eu دەنگی (یوو) دەدات وەك ; europe (یوروپ) ئوروپا.

Ou دەنگی (ەو ، وو) دەدات وەك : noun (نەون) ناو.

Oa دەنگی (ەو ، ز) دەدات وەك : daughter (دزتەر) کچ.

Au دەنگی (ز) دەدات وەك : author (ئۆپھر) دانر.

گفتۆ گۆ :

-hello	ھەلۆ	سلاّو مەرحەبا
-hello	ھەلۆ	سلاّو
how are you	ھاو ناریوو	چۆنیت
i am very well	ئای ئەم ڤێری وێلّ	من زۆر باشم
thank you	ثانکیوو	سوپاست دەکەم
and you?	ئاند یوو	ئەی تۆ
-very well	ڤێری وێلّ	زۆر باشم

thanks	ئانکس	سوپاس
(not well)	نەت وێڵ	(باش نیم)

ناوی مانگ و وەرزەکان:

month	مەنث	مانگ
first	فیرست	یەکەم
second	سێکەند	دووەم
third	ثیرد	سێیەم
forth	فۆرث	چوارەم
fifeth	فایفث	پێنجەم
sixth	سکسث	شەشەم
seventh	سیڤنث	حەوتەم
eightth	ئیتث	هەشتەم
nineth	ناینث	نۆیەم
tenth	تینث	دەیەم
eleventh	ئیلیڤنث	یازدەیەم
twentiyth	تویێنتیث	بیستەم
twenty – first	تویێنتی فیرست	بیست و یەکەم
twenty – second	تویێنتی سێکەند	بیست و دووەم
january	جانیو ١٥، ٧	کانونی دووەم

february	فێبریوه‌ری	شوبات
march	مارچ	مارس – ئازار
april	ئه‌پریل	نیسان
may	مه‌ی	ئایار
jun	جون	حوزه‌یران
july	جولای	ته‌موز
august	ئۆگه‌ست	ئاب
september	سێپته‌مبه‌ر	ئه‌یلول
october	ئۆکتۆبه‌ر	تشرینی یه‌که‌م
november	ئۆڤه‌مبه‌ر	تشرینی دووه‌م
december	دێسێمبه‌ر	کانوونی یه‌که‌م

لێستا هه‌ره‌یه‌ك له‌م ووشانه‌ی سه‌ره‌وه دخه‌ینه ناو ڕسته‌یه‌کی ساده‌وه:

today is first January.	ئه‌مڕۆ یه‌که‌می مانگی کانوونه
today is second february.	ئه‌مڕۆ دووه‌می مانگی شوباته
today is not third march.	ئه‌مڕۆ سێیه‌می مانگی ئازار نیه
today is forth april.	ئه‌مڕۆ چواره‌می مانگی نیسانه
to day is twenty – first may.	ئه‌مڕۆ بیست و یه‌که‌می مانگی ئایاره
today is not twenty – sixth June	ئه‌مڕۆ بیست و شه‌شه‌می حوزه‌یران نیه

today is twenty second july. ئەمڕۆ بیست و دووەمی تەموزە.

today is not twelveth augast. ئەمڕۆ دوازدەهەمی ئاب نییە.

today is not therteenth september. ئەمڕۆ سێزدەهەمی ئەیلوولە.

today is not therty first october. ئەمڕۆ سی و یەکەمی تشرینی یەکەم نییە.

today is therteenth november. ئەمڕۆ سێیەمی تشرینی دووەمە.

today is tweteeth december. ئەمڕۆ بیستەمی کانوونی یەکەمە.

season	سیزن	وەرز
spring	سپرینگ	بەهار
summer	سەمە (ر)	هاوین
autum	ئۆتەم	پاییز
winter	وینتە(ر)	زستان
year	یێر	ساڵ

وانه‌ی چواره‌م

پرسیار له کات:-

بۆ فێربوونی پرسیار له کات و وڵأم پێویسته سه‌ره‌تا ئم ووشانی خواره‌وه له بەر بکەین :

minute	مینیت	ده‌قیقه
to	تووو	بۆ – ماوه بۆ
past	پاست	تێ په‌ڕیوه له
half	هاف	نیو
aquarter	ئی‌کوارته(ر)	چاره‌کێك

له زمانی کوردیدا له‌گەڵ بمانه‌وێت له کات بپرسین ده‌ڵێین (سه‌عات چه‌نده؟) به‌ڵأم له ئینگلیزی دا ده‌ڵێین: what time is it? واتای ووشه به ووشه‌کەی ده‌بێته (کات چی‌یه) به‌ڵأم ئێمه ده‌ستەواژه‌کەی خۆمان جوانتره و هەر له‌ویش به‌کار ده‌هێنین:

vhat tiem is it?

له وه‌ڵأمی ئەم پرسیاره‌دا : ئت ئز تایم وەت

گوێگر ده‌ڵێت: کات ژمێر (سه‌عات) دووه. t is two o'clock

ئۆکلاك تووو ئز ئت

سه‌عات سێیه it is three o'clock

ئوکلاك ثری ئز ئت

سه‌عات چواره it is four o'clock

ئوکلاك فۆر ئز ئت

سه‌عات پێنجه it is fife o'clock

ئوکلاك فایف ئز ئت

لەگەڵ بمانەوێت بڵێین (سەعات سێ و دە دقیقەیە) دەڵێین:

it is ten minutes past three.

واتای ووشە بە ووشەی ئەم ڕستەیە دەبێتە: (وا دە دەقیقە ئێ پەڕیوە لە سێ .

what time is it? سەعات چەندە ؟

it is a quarter past three. چارەکێك ئێپەڕیوە لە سێ، واتە (سێ و چارەکێکە)

it is twenty minutes past three. سێ و بیست دەقیقە

it is twenty five minutes past three. سێ و بیست و پێنج دەقیقە

شایانی باسە کە دەکرێ ووشەی minutes (دەقیقە) لا ببردرێت و بڵێین:

it is twenty five past three سێ و بیستو پێنج دەقیقەیە

it is half past three سەعات سێ و نیوە

هەر کە میلی دەقیقە ژمێر لە (نیو) ئێپەڕی ئیتر ناتوانین ووشەی (past) بەکار بهێنین و لە جیاتی ئەو (to) بەکار دێنین:

it is twenty five minutes to four بیست و پێنج دەقیقەی ماوە بۆ چوار

it is twenty five to four بیست و پێنج دەقیقەی ماوە بۆ چوار

it twenty to four بیست دەقیقەی‌ماوە بۆ چوار

it is a quarter to four چارەکێکی ماوە بۆ چوار

هەروەها دەتوانین ڕستەکە لەمەش کورت تر بکەینەوە:

wht time is it? سەعات چەندە ؟

ten to four دە دەقیقەی ماوە بۆ چوار

five to four	پێنج دەقیقەی ماوە بۆ چوار
it is four o clock	سەعات چوارە
it is twelve o clock	سەعات دوازدەیە
five past twelve	دوازدە و پێنج دەقیقەیە
a quarter past twelve	دوازدە و چارەکێکە

یەکەم ناسین:

کاتێک دەتەوێت دور هاوڕێی خۆت بە یەکەمی بناسێنیت پێویستە سەرەتا بچووک بە گەورە و پیاو بە ژن بناسێنیت دوایی بە پێچەوانەوە، بۆ نموونە لەگەڵ بتەوێت، نازاد بە نازدار بناسێنیت یەکەم جار ڕووەکەیتە نازدار و دەڵێیت: ئەمە کاک نازادە پێت دەناسێنم : لێرەدا ڕووەکەیتە نازاد و دەڵێیت : ئەمە نازدار خانمە پێت دەناسێنم ، بە ئینگلیزی دڵێین:

this is mr. Azad	ئەمەیە مستەر نازاد ئەمە بۆ مستەر(ر) نازاد
this is miss nazdar	ئەمەیە (میس) نازدار ئەمە بۆ میس نازدار

(ووشەی mr. کورت کراوەی (mister)ە و ووشەی ڕێز و حورمەتە بۆ پیاوان هەروەها (miss) هەر بەو چەشنە بۆ کچان بەکار دەهێنرێت تەنیا بۆ کچ، بۆ ژنان لە (میس) کە کورتکراوەی (mistress) کەڵک وەردەگرین. لە کوردیدا ئەم ووشانەمان هەیە (بۆ نالەڕەتان: خانم ، خاتوون، خان، بۆ پیاوان : کاک ، بەڕێز، ئاغا، ئێستاش دەچینەوە سەر باسەکەی خۆمان دوای ئەوەی کە نازاد و نازدارمان بە یەکەمی ناساندن هەر کام لەوان لەم ڕستەیە دەڵێین:

how do you do? (هاو دو یو دو؟) ئەم ڕستەیە ئەگەر ڕشەبەوشە بکرێتە کوردی هیچ واتایەك نادات بە دەستەوە بەڵام ناوەڕۆکەکەی ئەمەیە: (بە ناسینت خۆشحاڵم) یان (شادمانم دڵخۆشم بە ناسینت) دوای ئەمانە یەکێکیان دەپرسێت:

- how is every thing? - دەڵگو باس چیە؟

ثینك ئیڤری ئنی هاو

-fine thanks - باشم (خۆشیت) سوپاس

یان ثانکس فاین

- not bad thank you - خراپ نیە سوپاست دەکەم

ثانکیوو باد نەت

بۆ خودا حافیزی لە ئینگلیزیدا زۆر ووشە بەکار دەهێنرێت وەك ئەمانەی خوارەوە:

-good bye گود بای

-bye – bye بای – بای

-solong سۆلانگ

-I will see you ئای وڵ سی یوو

-see you latter سی یوو لەیتەر

بێجگە لەمانەش بەیانیان زۆر جار خودا حافیزی هەر بە (good morning) دەکەین یان good night ،good evening , good afternoon لە کاتی خودا حافیزی بەکاردێنن.

***

ئێستا ئێرەی ئەوە هاتووە ئەلفوبێتەکەی گەورەی چاپی ئێربین، فرمورن:

ئەی	بی	سی	دی	ئی	ئێف	جی
A	B	C	D	E	F	G
ئێچ	ئای	جەی	کەی	ئێڵ	ئێم	ئێن
H	I	J	K	L	M	N
ئۆ	پی	کیوو	ئار	ئێس	تی	یوو
O	P	Q	R	S	T	U
ڤی	دەبلیوو	ئێکس	وای	زێت		
V	W	X	Y	Z		

هەر پیتێك دەجار بنووسە وە و بە دەنگی بەرز تەلەفوزی بکە:

بەکێك لە کارە بەرچاوەکانی پێتی گەورە لەوەیە کە لەسەرەتای ڕستەدا دێت واتە ڕستە بەپێتی گەورە دەست پێدەکات. ئێمەش و ئێوەش لەمەوبەدوا دەبێت هەوڵ بدەین لەم یاسایە لەبەرچاو بگرین:

red	ڕێد	سوور
This pencil is red.		لەم پێنوسە سوورە
green	گرین	سەوز
This pencil is green.		لەم پێنوسە سەوزە
blue	بلوو	شین
This pen is blue.		لەم پێنووسە (جاف) شینە.
yellow	یێلۆ	زەرد
That book is yellow.		لەو کتێبە زەردە
grey	گرەی	خاکی
That table is grey.		لەو مێزە خاکییە.
brown	براون	قاوەیی
This table is brown.		لەم مێزە قاوەیی
black	بلاك	ڕەش
This table is black.		لەم مێزە ڕەشە
white	وایت	سپی
That wall is white.		لەو دیوارە سپییە

دوای ئەوەی ڕستەکانی لای سەرەوەت خوێندەوە و بە باشی لێیان تێ گەیشتیت ئەم ووشانەی لای خوارەوە بخە ناو ڕستەوە:

Door	دۆر	دەرگا
Window	ویندۆو	پەنجەرە
Map	ماپ	نەخشە
Open	ئۆپن	کراوە
Shut	شەت	داخراو
Copybook	کەپی بوک	دەفتەر
Desk	دێسک	ڕەحلە
Lamp	لامپ	گڵۆپ
Watch	واچ	کاتژمێر
Chalk	چۆک	تەباشیر

چەند کورتە ڕستەیەک : -

What is this	وات ئز ذیس	ئەمە چییە ؟
It is a map	ئت ئز ئێ ماپ	ئەوە یەک نەخشەیە
It	ئت	ئەو (بۆ بێ گیان)
He	هی	ئەو (بۆ نێرینە)
She	شی	ئەو (بۆ مێینە)
What is this ?	وات ئز ذیس	ئەمە چییە؟
It is a pen	ئت ئز ئێ پێن	ئەو یەک پێنووسە

Is this a pen ?	ئز ذیس لێ پێن؟	ئایا ئه‌مه یه‌ك پێنووسه؟
Yes it is a pen	یێس ئت ئز لێ پێن.	به‌ڵێ ئه‌مه یه‌ك پێنووسه
What colour is this pen?	وات که‌ڵه‌ر ئز زیس پێن	ئه‌م پێنووسه چ ڕه‌نگێکه؟
Tis pen is Black	ذیس پێن ئز بلاك	ئه‌م پێنووسه ڕه‌شه.
What is that ?	وات ئز ذات	ئه‌وه چیه‌؟
That is a book	ذات ئز لێ بوك	ئه‌وه یه‌ك کتێبه
What colour is that book ?	وات که‌ڵه‌ر ئز ذات بوك	ئه‌و کتێبه چ ڕه‌نگێکه؟
That is red	ذات ئز ڕێد	ئه‌وه سوورە
What colour is that wall ?	وات که‌ڵه‌ر ئز ذات وۆڵ	ئه‌و دیواره چ ڕه‌نگێکه
It is white	ئت ئز وایت	ئه‌و سپیه
Is this book shut?	ئز ذیس بووك شه‌ت	ئایا ئه‌و کتێبه داخراوه؟
Yes, it is shut	یێس ئیت ئز شت	به‌ڵێ ئه‌و داخراوه
No, it is not shut.	نۆو ئت ئز نات شت	نه‌خێر ئه‌و دانه‌خراوه
It is open	ئت ئز ئۆپن	ئه‌و کراوه‌یه
Is this door open?	ئز ذیس دۆر ئۆپن؟	ئایا ئه‌م ده‌رگایه کراویه ؟
Yes, it is	یێس ئت ئز	به‌ڵێ کراوه‌یه
Is this pen yellow?	ئز ذیس پێن یێلۆ	ئایا ئه‌م پێنووسه زه‌رده ؟

Yes it is	ئیس ئت ئز	بەڵێ زەردە.
No it is not	نۆ ئت ئز نات	نەخێر زەرد نییە.
Is this chalk white ?	ئز ذیس چۆك وایت؟	ئایا ئم تەباشیرە سپییە؟
Yes it is	ئیس ئت ئز	بەڵێ سپییە
Who are you?	هۆ ئار یوو	تۆ کێیت؟
I am	ئای ئەم	من ... م ؟
I am farhad	ئای ئەم فەرهاد	من فەرهادم
What is your name?	وات ئز یوور ئەیم	ناوت چییە؟ (ناوی تۆ چییە)
My	مای	هی من
My name is zara	مای ئەیم ئز زارا	ناوم زارایە(ناوی من زارایە)
What are you?	وات ئار یوو	تۆ چیت (تۆ چ کارەی)
Student	ستیودینت	قوتابی
I am a student	ئای ئەم ئە ستیودینت	من یەك قوتابیم
Teacher	تیچە(ر)	مامۆستا
Iam a teacher	ئای ئەم لێ تیچە(ر)	من یەك مامۆستام
Am i a student?	ئەمای لێ ستیودینت	ئایا من یەك قوتابیم؟
No, you are not a student,	نۆ. یو ئار نات ستیودینت	نەخێر تۆ یەك قوتابی نیت

You are a teacher .	یو لار لێ تیچە(ر)	تۆ یەك مامۆستایت
Are you a student?	لار یوو لێ ستیودینت	لایا تۆ یەك قوتابیت ؟
Yes I am a student	یس، لای ئەم لێ ستیودینت	بەڵێ من یەك قوتابیم
He is a teacher.	هی لز لێ تیچە(ر)	ئەو (نێرینە) یەك مامۆستایە
She is a student.	شی لز لێ ستیودینت	ئەو (مێینە) یەك قوتابیەیە
Is he a student ؟	لز هی لێ ستیودینت	لایا ئەو (نێرینە) یەك قوتابیەیە؟
No, he is not a student	نۆ هی لزنات لێ ستیودینت	نەخێر ئەو یەك قوتابی نیە
He is a teacher.	هی لز لێ تیچە (ر)	ئەو یەك مامۆستایە
What is she ?	وات لز شی	ئەو (مێینە) چ کارەیە؟
She is a student	شی لز لێ ستیودینت	ئەو یەك قوتابیەیە
Who is he ؟	هوو لز هی	ئەو (نێرینە) کێیە؟
He is azad	هی لز لازاد	ئەو لازادە
Who is she ?	هوو لز شی	ئەو (مێینە) کێیە؟
She is nasreen	شی لز ئەسرین	ئەو ئەسرینە

دوای ئەوەی بە باشی دەرسی سەرەوەت خوێندەوە و وشە نوێیەکانت بە تەواوی لەبەر کرد هەوڵ بدە هەریەك لەم ووشانەی خوارەوە بخەیتە لاو ڕستەیەکەوە:

a butcher	ئێ بووچە (ر)	یەك قەساب
a doctor	ئێ داکتە(ر)	یەك دکتۆر
a nurs	ئێ نێرس	یەك ستەر
karwan	کاروان	کاروان
a merchant	ئێ مێرچنت	یەك بازرگان
a baker	ئێ بەیکە(ر)	یەك نانەوا

وانەی پێنجەم

	ئەندامەکانی لەش	
Body	بەدی	لەش
Head	هێد	سەر
Face	فێس	ڕووخسار
Hair	هەیر	موو -پرچ
Hand	هاند	دەست
Hands	هاندز	دەستان
Have	هاف	هەبوون
I have one head	ئای هاف وەن هێد	من یەك سەرم هەیە

وەرگێڕانی ووشە بە ووشەی ئەم ڕستەیە بریتییە لە :

I have one hea

سەر یەك هەمە من یان (من یەك سەرم هەیە)

this is my face	ذیس ئز مای فێس	ئەمە ڕووخساری منە
my hair is black	مای هەیر ئز بلاك	موو (پرچ)ی من ڕەشە
I have two hands	ئای هاف توو هاندز	من دوو دەستم هەیە
foot	فووت	پێ
feet	فیت	پێیان(کۆی پێ)
I have two feet	ئای هاف توو فیت	من دوو پێم هەیە
eye	ئای	چاو

eyes	ئایز	چاوان (کۆی چاو)
I have two eyes	ئای هاڤ توو ئایز	من دوو چاوم هەیە
right	ڕایت	ڕاست
this is my right eye	ذیس ئز مای ڕایت ئای	ئەمە چاوی ڕاستی منە
left	لیفت	چەپ
this is my left eye	ذیس ئز مای لیفت ئای	ئەمە چاوی چەپی منە
nose	نۆز	لووت – کەپوو
I have one nose	ئای هاڤ وەن نۆوز	من یەك لووتم هەیە
On	ئان	لە سەر ، لە ڕووی
my nose an my face	مای نۆوز ئان مای فێیس	لووتم لە سەر ڕووخسارمە
my hair is black	مای هەیر ئز بلاك	پرچم ڕەشە
my eyes are brown	مای ئایز ئار براون	چاوانی من قاوەیین
your	یوور	هی تۆ
your eyes are blue	یوور ئایز ئار بلوو	چاوانی تۆ شینن
you have tow hands	یوو هاڤ توو هاندز	تۆ دوو دەستت هەیە
you have two hands and one nose	یوو هاڤ توو هاندز ئاند وەن نۆوز	تۆ دوو دست و یەك لووتت هەیە
what colour is you hair?	وات کەلەر ئز یور هەیر	پرچی تۆ چ ڕەنگێکە؟

my hair is yellow	مای هیر ئز یێلۆ	پرچی من زەرد
you have two hands and two feet	یو هاڤ تووو هاندز ئاند تووو فیت	ئز دوو دەست و دوو پێ هەیە
this is your left hand	ذات ئز یوور لێفت هاند	ئەمە دەستی چەپی تۆیە.
that is your right foot	ذات ئز یوور رایت فووت	ئەو پێی ڕاستی تۆیە

دوای ئەوە بەر کردنی ووشە نوێیەکانی ئەم درسە و نووسینەوەیان هەوڵ بدە خۆت زۆر بە دروست بکەیت.

وەڵامی ئەم پرسیارانە بە ووشەی ناو کەوانەکان بدەوە:

1- What are you? (student)
2- What is your name? فەرهاد
3- Who are you? فەرهاد
4- Are you a teacher ? (student)
5- What time is it ? (two)
6- What colour is your hair? (black)
7-What colour are your eyes? (brown)
8- Is your coat grey? (blue)
9- Is your pen yellow? (yes)
10- Is this a table? (desk)
11- Is that a book? (copy book)

خوێندنەوە:

بەر لە خوێندنەوەی پەرەگرافەکە لەم ووشانە لەبەر کە:

Of	لاف	هی
Homeland	هۆوملاند	نیشتمان
Arab	لەرب	عەرەب
In	لن	لە
East	ئیست	رۆژهەلآت
Iraq	ئیراك	عێراق
Most	مۆوست	زۆر بە
Iraqis	ئیراکیس	عێراقیەکان
Speak	سپیك	قسە کردن
Arabic	ئەرەبیك	عەرەبی
Some	سەم	هێندێك
Kurdish	کێردش	کوردیی
To	توو	بۆ-بەرەولای
North	نۆرث	باکوور
Turkey	تێرکی	تورکیا
Turkish	تورکیش	تورکی
West	وێست	رۆژئاوا
Syria	سیریا	سووریا
Jordan	جاردن	ئەردەن

Saudi arabia	سعودی عەرەبیا	عەرەبستانی سەعوودی
Lebanon	لیبنان	لوبنان
Palestine	پەلەستاین	فەلەستین
Syrians	سیریانز	سوریەکان
Jordanians	جاردینانز	لەردەنیەکان
Saudis	سعودیز	سەعوودیەکان
Lebanese	لیبانیز	لوبنانیەکان
Palestinians	پەلستاینیانز	فەلەستینیەکان
Egypt	ئیجیبت	میسر
Tunisia	تیونیژیا	تیونس
Algeria	ئەلجیریا	ئەلجەزائیر
Morocco	مۆرۆکۆ	مەغریب
Eygeptians	ئیجیپشنس	میسریەکان
Libyans	لیبیانس	لیبیەکان
Tunisians	تیونیژیانس	تیونسیەکان
Algereians	ئەلجیریانس	ئەلجەزائیریەکان
moroccans	مۆرۆکانس	مەغریبیەکان
Mauritanians	مۆریتانیانس	مۆریتانیەکان
South	ساوث	باشوور
Eritrea	ئیریتیریە	ئەریتیریا
Somalia	سۆمالیا	سۆمالی

Kuwaitis	کووەیتیس	کووەیتی‌یەکان
Sudanese	سوودانیز	سوودانی‌یەکان
Eritreans	ئیریتیریەنس	ئەریتیریەکان
Somalis	سۆمالیز	سۆمالی‌یەکان

This is the map of the Arab homeland. In the east these is Iraq. Most Iraqis speak Arabis. Some Iraqis speak Kurdish. to the east of Iraq there is Iran. To the north of Iraq there is Turkey. Turks speak Turkish. To the west of Iraq there is syrian, Jordan, Saudi Arabia, the Lebanon and Palestine. Syrians, Jordanians, Saudis, Lebanese, and Palestinans, speak Arabic. to west of palestine there is Egypt, Libya, Tunisia, Algeria, morocco and Mauritania. Egyptians, Libyans, Tunisians, Algerians, moroccans, and Mauritanians speak Arabic.to the south of Iraq there is Kuwait and to the south of Egypt there is Sudan, eritrea and Somalia, Kuwaitis, Sudanese, eritreans, and Somalis, speak Arabic.

•••

وانەی شەشەم

بەکار هێنانی a و an

گرفتێك كە لەمەو بەدواوە بۆمان دێتە پێش بوونی (a و an)ە كە دەكەونە پێش ناو.

ڕەنگە پرسیار بكەن كە واتای (a و an) چییە؟ یان لە چ شوێنێك بەكاریان بێنین؟ لە وەڵامدا دەڵێین: a و an لە پێش ناوی تاك دا دێن، نموونە:

a table, a pen , an apple

a وan هەركاتێك بكەونە پێش ناوێكەوە نیشانەی ئەوەیە كە ئەو ناوە نەناسراوە لە كوردیدا نیشانەی ناوی نەناسراو بریتییە لە (ێك). كە واتای ژمارەیەك دەدات وەك : (یاوێك)، (كورێك)، (كتێبێك) كاتێ كە دەڵێین : (من یاوێكم دیت)، یان (من یەك یاوم دیت) دیارە ئەو یاوە باسی كراوە نەناسراو، هەر بۆیە لە ئینگلیزیشدا a و an بەكاردەهێنرێت:

هەر كاتێك یەكەم پیتی ناوەكە یێ دەنگ بێت a بەكاردەهێنرێت، وەك : a lamp , a pencil بەڵام كاتێك یەكەم پیتی ناوەكە دەنگدار بێت پێویستە an بەكاربێنین، نموونە:

(سێوێك)	ئەن ئەپڵ	an apple
(پرتەقاڵێك)	ئەن ئۆرێنج	an orange

كەواتە a و an بۆ ناوێك بەكاردەهێنرێت كە تاك بێت و نەناسراو بێت، بەڵام ئەگەر ناوە تاكەكان كۆ بكرێتەوە و واتە بكرێن بە كۆ (جمع) ئەو كاتە a و an دەبڕدرێن.

هەروەك دەزانین لە زمانی کوردیدا بۆ ناوی کۆ (ان) یان (یان) بە دوای ناوەکەوە زیاد دەکرێت. وەك : (پیاو – پیاوان) ، (ژن – ژنان)، (پاڵتۆ - پاڵتۆیان).

لە زمانی ئینگلیزی دا بۆ لەوەی ناوی تاك بکرێتە کۆ پیتی sبە دوای ناوکەوە زیاد دەکرێت، وەك:

abook	کتێبێك	books	کتێبان
a Pen	پێنووسێك	Pens	پێنووسان
a boy	کوڕێك	boys	کوڕان
a pencil	پێنووسێك	pencils	پێنووسان
a map	نەخشەیەك	black boards	تەختە ڕەشان
a black boards	تەختە ڕەشێك	maps	نەخشەیان
an orange	پرتەقاڵ	oranges	پرتەقاڵان
an egg	هێلکەیەك	eggs	هێلکان (هێلکەکان)

بەڵام هەندێك ناو هەن کە پەیڕەوی ئەم یاسایە ناکەن و بە زیاد کردنی sئاسایی (کۆ) ئەگەر S ی پێوە زیاد بکرێت گۆڕانی دەبێت، نموونە:

a man	پیاوێك	men	پیاوان
woman	ژنێك	women	ژنان
this	ئەمە (ئیشارە بۆ نزیك)	these	ئەمانە (ئیشارە بۆ نزیك)
that	ئەوە (ئیشارە بۆ دوور)	those	ئەوانە (ئیشارە بۆ دوور)
this is	ئەمە .. یە	these are	ئەمانە ..ن
that is	ئەوە ...یە	those are	ئەوانە ...ن
there is	هەیە	there are	هەن

ەەلد ڕستەیەك:-

this is a man	ئەمە یەك پیاوە
these are men	ئەمانە پیاون
that is a mountain	ئەو چیایەكە
those are mountains	ئەوانە چیان
this window is open	ئەم پەنجەرەیە كراوەیە
these windows are open	ئەم پەنجەرانە كراوەن
this door is shut	ئەم درگایە پێو دراوە
these doors are shut	ئەم دەرگایانە پێوە دراون

• • •

بەكارهێنانی the

ئەم ووشەیە تەواو پێچەوانەی (a , an)ە، ئەم ووشەیە كە یە (ذە) تەلەفوز دەكرێ لە پێش هەر ناوێك بێت نیشانەی ئەوەیە كە ناوەكە ناسراوە، هەر بۆیە پێی دەڵێن (نامرازی ناسین)، نموون:

the book is on the table		كتێبەكە لە سەر مێزەكەیە
butcher	بووچە(ر)	قەساب
sells	سێڵس	دەفرۆشێت
meat	میت	گۆشت

the butcher sells meat قەسابەکە گۆشت دەفرۆشێت

Picture (ر)یکچە وێنە

the picture is on the wall وێنەکە لە سەر دیوارەکەیە

(وێنەکە بە دیوارەکەوە هەڵواسراوە).

لەم ڕستانە بکە بە ئینگلیزی پاشان لەگەڵ ئینگلیزیەکەدا بەراوردی بکە:

5- the doors are shut ١- کێبەکە کراویە

- the copybooks are on the ٢- پێنووسەکە (جاف) لەسەر کێبەکەیە

3-the lamp is on the wall ٣- گڵۆپەکە بە دیوارەکەوەیە

2-the pen is on the books ٤- دەفتەرەکان لە سەر مێزەکەن

1-the book is open ٥- دەرگاکان پێوە دراون

وانەی حەوتەم

پیتە لێکدراوەکان

پی a : لە پێشەوە گرتمان کە پیتی aدەنگی (ا) و (ە) و (ئ)ی) دەدات و لێستناش دەنگەکانی دیکەی ئەو پیتەتان بە لێکدراوی بۆ باس دەکەین، ئەم پیتە هەر کاتێ بکەوێتە پش دوو پیتی (ll) ئەوا دەنگی (ز) دەدات:

توپ	بۆڵ	ball
هەموو	تۆڵ	all
درێژ	تۆڵ	tall

پی c: لە پێشەوە باسی دەنگەکانی (ea –ee – ei – eu–e) مان کرد لەرمور لەگەڵ درێژەی باسی e: لەم پیتە بە لێکدراوی لەگەڵ (igh) دنگی (ئ)ی) دەدەن:

هەشت	ئێت	Eight
لورسایی	وێت	Weight

پی ew: پێکەوە دەنگی (یوو) دەدەن:

گامێش	یوو	Ewe
هەسپە	یووە(ر)	Ewer

سەرنج : هەر کاتێك پێتکی یێ دەنگ بکەوێتە نێوان دوو پیتی دەنگدارەوە دەنگداری یەکەم وەکو دەنگی خۆی دەخوێنرێتەوە:

عەیب	دیفێکت	Defect
تا	فیڤە(ر)	Fever
وەکوو	لایك	Like

نرخ	پرایس	Price
رۆژهه‌لآت	ئۆریه‌نت	Orient
پرته‌قاڵ	ئۆرێنج	Orenge
به سوود	یۆزفوڵ	Usefull
مرۆڤ	هیومه‌ن	Human

هه‌روه‌ها زۆربه‌ی جاران پیتی (O) نه‌گه‌ر یه‌ك یان دوو پیتی بێ ده‌نگی له دوا بێت ده‌نگی (ه) ده‌دات:

سه‌گاو	له‌ته(ر)	Otter
ون کردن	له‌ست	Lost

پیتی (C) : ئه‌م پیته هه‌ر کاتێ له پێش پیته ده‌نگداره‌کانی e, i,y بێت به ده‌نگی (س) ده‌خوێنرێته‌وه.

ناوه‌ند	سێنته(ر)	Center
بازنه	سێرکڵ	circle
سووڕان	سه‌یکڵ	cycle

بێجگه له‌و حاڵه‌ته‌ی سه‌ره‌وه پیتی (C) له هه‌ر شوێنێکی دی بنووسرێت ده‌نگی (ك) ده‌دات:

چه‌پڵه لێدان	کلاپ	Clap
دوکتۆر	داکته(ر)	Doctor
یه‌کگرتوو	بلۆك	Bloc

پیتی ch: هەروەک لە پێشەوە باسمان کردووە دەنگی (چ) دەدات بەلآم زۆرجاران بەپێی لە یاساکەی خۆی لادەدات، نموونە:

School	سکوول	قوتابخانە
Chemistry	کیمیـــری	زانستی کیمیا
Mechanic	میکانیك	میکانیك

پیتی cien : ئەم پیتانە پێکەوە دەنگی (شن) دەدەن:

Ancient	ئانشنت	دێرین
Proficient	پرۆفیشنت	وورد، زیرەك

پیتی dge: ئەم سێ پیتە پێکەوە دەنگی (ج) دەدەن:

Bridge	بریج	پرد
Knowledge	نەولیج	زانست
Judge	جەج	دادی

پیتی gh: تەنیا پیتی gدەخوێنێتەوە وانە دە نگی (گ) دەدەن:

Ghee	گی	ڕۆنی تواوە
Ghost	گۆست	گیان، خێو

پیتی g : هەرکاتێك لە پێش یەکێك لەم پیتانە بێت y, i , e دەنگی (ج) دەدات:

Geography	جیۆگرافی	جوگرافیا

Age	ئەیج	تەمەن
Giraff	جیراف	زەرافە
Geology	جیۆلۆجی	جیۆلۆجیا

دیارە هێندێك ووشەش هەن كە پەیرەوی ئەم یاسایە ناكەن:

Get	گێت	وەدەست هێنان
Gift	گیفت	دیاری

پیتی gu : ئەم دوو پیتە هەر كاتێك بە دوای یەكدیدا بێن و دوای لەوەش یەكێك لە پیتەكانی a.i,e,y بێت، پیتی دووەم واتە (u) ناخوێندرێتەوە:

Guide	گاید	ڕێنوێن
Guard	گارد	پاسەوان
Guest	گێست	میوان
Gue	گەی	داوەڵ

هەر كاتێكیش لە دوای gu پیتی بێ دەنگ بێت لەوا u دەنگی (ه) یان (ر) یان (وو) دەدات :

Gun	گەن	تۆپ (تفەنگ)
Gum	گەم	بنیشت

پیتی igh : ئەم سێ پیتە هەركاتێك لاوا بە دوای یەكدیدا هاتن بە دەنگی (ئای) تەلەفوز دەكرێت:

Right	ڕایت	ڕاست
Light	لایت	ڕووناك

Night	نایت	شەو
High	های	بەرز

پیی k : لە سەرەتای کێبەکاماندا باسێکمان لە لێکدراوەکانی کردوو و ئێستاش درێژەی پێ دەدەین:

پیی kn: ئەم دوو پیتە هەر کاتێك بە دوای یەکدی دا بێن تەنیا n تەلەفوز دەکرێت:

Know	نەو	زانین
Knock	نەك	لێدان ، کۆتان
Kneel	نیل	لەژنۆ

پیی l : زۆر جاران کە پیتێکی l دەکەوێتە دوای a لە ئیوە ڕاستی ڕستەدا ناهێندرێتەوە:

chalk	چۆك	لەباشیر
talk	تۆك	لە کردن

پەکانی of : ئەم دوو پیتە ووشەیەك پێك دێنن کە بە (ئاف یا ئاف) تەلەفوز دەکرێت، هەر کاتێك لە دوای of وشەیەك بێت یەکەم پیتی بێ دەنگ بێت ئەوا بە (لاف) تەلەفوز دەکرێت وە هەر کاتێك یەکەم پیتی وشەکە دەنگدار بێت بە (ڤاف) تەلەفوز دەکرێت.

پیی q: لە باتی پیتی (ق) بەکار دەهێنرێت بەڵام لە زمانی ئینگلیزیدا هەمیشە لەگەڵ پیتی u بە داوی یەکێیدا دێن. هەر کاتێك (qu) لە سەرەتا یان ناوەڕاستی

وشەدا پێت دەنگی (ک) دەدات، بەڵام لەگەڵ بکەوێتە کۆتایی ووشەوە دەنگی (ك) دەدات:

چارەك	کوارتە(ر)	quarter
داواکاری	ڕیکوێست	request
تاقانە	یونیك	unique

پیتی r : ئەم پیتە دەنگی (ر) دەدات بەڵام ئەوەندە کز و ناسکە کە لە کاتی تەلەفوز کردنا زمان بە تەواوی ناگاتە مەڵاشوو، هەروەها لە زۆر ووشەشدا بە تایبەتی کاتێك دەکەوێتە کۆتایی ووشەوە ناخوێندرێتەوە ئەگەریش بخوێندرێتەوە زۆر زۆر بە کزی.

پیتی s : لە پێشەوە باسێکمان لێوە کرد لێرەشدا درێژەی پێ دەدەین.

ئەم پیتە هەر کاتێك کەوتە نێوان دوو پیتی دەنگدارەوە دەنگی (ز) دەدات.

بەکارهێنان	یووز	Use
نیشتەجێ بوون	ڕیزایید	Reside
لووت	نۆوز	nose

پیتی sion : ئەم چوار پیت پێکەوە دەنگی ژن دەدەن:

تەلەفزیۆن	تێلی ڤیژن	Television
تەقینەوە	ئیکس پلۆژن	Explosion
بڕیار	دیسیژن	Desision

پەی ssion: ئەمە پێنج پیتە پێکەوە دەنگی (ش) دەدەن:

Profission	پرەفیشن	پیشە
Commission	کەمیشن	ڕاسپاردن

پەی su : زۆر جار دەنگی (ژ) و (ش) دەدات، زۆر جاریش دنگی (سی) دەدات:

Issue	ئیشوو	دەرکردن (کتێب)
Sure	شووە	دڵنیا
Pressure	پرێژە	گوشار
Treasure	ترێژە	سامان ، گەنج
Surface	سێرفیس	ڕوو، ڕووکاری دەرەوە
Surgery	سێرجێری	نەشتەر گەری

پەی Th : ئەم دوو پیتە دەنگی (ذ) و (ث) ی عەرەبی دەدەن و بە هیچ شێوەیەك ناڵێت بە (ز) یان (س) تەلەفوز بکرێن:

Thank	ئانك	سوپاس کردن
With	وذ	لەگەڵ
Brother	براذە (ر)	برا
Author	ئۆزە(ر)	داهێنەر

پەی Ture : ئەم پیتانە پێکەوە دەنگی (چەر) دەدەن:

Torture	تۆرچە	ئەشکەنجەدان
Puncture	پەنکچە	پەنچەر بوون

futuer	فیوچە	داهاتوو

پیتی **Tion** : ئەم جوار پیتە پێکەوە دەنگی (شن) دەدەن:

nation	ئیشن	نەتەوە
opposition	ئەپەزیشن	ئۆپۆزسیۆن
negotiation	نیگۆ شیەیشن	گفتوگۆی سیاسی

پیتی **u** : ئەم پیتە وەك لە پێشەوە باسمان کرد زۆر دەنگی هەیە دنگی (ه)، (و)، (وو) ، (یوو) دەدات.

upper	ئەپە	سەروو
under	ئەندە	لە ژێر
burn	بێرن	سووتان
Push	پوش	پاڵدان
out	ئاوت	دەرەوە

پیتی **Ugh**: ئەم سێ پیت پێکەوە دەنگی (ف) دەدەن:

Cough	کەف	کۆخە
Laugh	لاف	پێکەنین
Enough	ئینەف	بەس ، تەواو

پیتی **wh**: ئەم دوو پیتە هەر کاتێك بە دوای یەکدیدا هاتن هەندێ جار (و) دەخوێنرێتەو و هەندێ جاریش (ه) :

Who	هوو	کێ
What	وات	چی

پەیی y: ئەم پیتە هەندێك جار بە (ی) و هەندێك جار (ای) دەخوێندرێتەوە :

Fly	فلای	فڕین
Try	ترای	هەوڵدان
Say	سەی	گوتن
Clay	کلەی	قوڕ

وانه‌ی هه‌شته‌م

ده‌م له زمانی ئینگلیزی دا

له سه‌ره‌تای ئه‌م کتێبه‌دا به ووردی باسی (ده‌م) مان بۆ کردوون هیچ پێویست ناکات دووباره‌ی بکه‌ینه‌وه ته‌نیا ئه‌وه‌نده ده‌ڵێین: مه‌به‌ست له (ده‌م) له‌وبه که بزانین فلان (ده‌م)ه گه‌نگێ و له کوێ به کارده‌هێنرێت و چۆن دروست ده‌کرێت، لێستاش(ده‌م ڕانه‌بردووی به‌رده‌وام ده‌خه‌ین به‌رباس.

The present continuos tense. . ده‌می ڕانه‌بردووی به‌رده‌وام

ده‌می ڕانه‌بردووی به‌رده‌وام بۆ به‌یانکردنی کارێك که هه‌ر ئێستا خه‌ریکم ڕوودانه‌و هێشتا ته‌واو نه‌بووه به کارده‌هێنرێت، هه‌روه‌ها له حاڵه‌تێکیشدا به‌کا ده‌هێنرێت که بکه‌ر (فاعل) خۆی هیچ کارێك (ئه‌نجام) نادات به‌ڵکو باسم حاڵه‌ته‌که‌ی ده‌کرێت . وك (ڕۆژ ده‌ده‌وشێته‌وه).

هه‌روه‌ها بۆ داهاتووی لزیکیش به کار ده‌هێنرێت بۆ داهاتووی دوورب به‌کارده‌هێنرێت به مه‌رجێك پێشتر بڕیاری له‌نجامدانی کارکه‌ی درابێت و مۆڵگ بێت له‌میان هه‌ڵده‌گرین بۆ ده‌مه‌کانی داهاتوو.

چۆنیه‌تی دروست کردنی ده‌می ڕانه‌بردوو به‌رده‌وام:

له سه‌ره‌تای ئه‌م کتێبه‌دا گوتمان چاوگی فرمان (فعل) له ئینگلیزیدا به (to) دروست ده‌بێت، بۆ نموون فرمانی togo = ڕۆیشتن ، ئێستا ئێمه (to) ی جیاده‌که‌ینه‌وه وing به دوایه‌وه زیاد ده‌که‌ین ده‌بێته going.چاوگی‌فرمانیbe له‌گه‌ڵ goingبه کاردێنین ده‌بێته (to be going) ئه‌مه چاوگێکی نوێیه‌که‌ده‌بێته ڕه‌گی هه‌مرو ده‌مه به‌رده‌وامه‌کانی (ڕانه‌بردووی به‌رده‌وام

ڕابردووی بەردەوام داهاتووی بەردوام ...)دەمی ڕانەبردووی (tobe) بریتییە لە am, is, are نیستا ئەمانە لەگەڵ چاوگ بەکاردێنین:

I am going	من خەریکی ڕۆیشتنم وا دەڕۆم
You are going	تۆ خەریکی ڕۆیشتنیت ، وا دەڕۆیت
He / She / It — is going	لەو خەریکی ڕۆیشتنە وا دەڕوات
We are going	ئێمە خەریکی ڕۆیشتنین وا دەڕۆین
You are going	ئێوە خەریکی ڕۆیشتنن ، وا دەڕۆن
They are going	ئەوان خەریکی ڕۆیشتنن، وا دەڕۆن
Azad is going to school	ئازاد خەریکە دەڕوات بۆ قوتابخانە
She is sitting on the chair	لەو وا لە سەر کورسییەکە دانیشتووە
I am going to school	من خەریکە دەچمە قوتابخانە
You are sitting on the chair	تۆ وا لە سەر کورسی دانیشتوویت
We are singing	ئێمە خەریکی گۆرانی گوتنین
They are listening	ئەوان خەریکن گوێ دەگرن

لەوەی سەرەوە فۆرمی Affirmative (ئەری) ی ڕانەبردووی بەردەوامە لەگەڵ ئەوەیت بیکەین بە فۆرمی Negative (ئەرێ) پێویستمان بە ووشە (not) هەیە لە دوای فرمانی tobe بە کار دەهێنرێت و دوای ئەوە فرمانی سەرەکی ڕستەکە دەلووسرێت:

I + am + not + go + ing .	من خەریکی ڕۆیشتنیم

You are not going.	تۆ خه‌ریکی ڕۆیشتن نیت.
He is not going.	ئه‌و خه‌ریکی ڕۆیشتن نیه.
We are not going	ئێمه خه‌ریکی ڕۆیشتن نین.
They are not going.	ئه‌وان خه‌ریکی ڕۆیشتن نین.

فۆرمی پرسیاری *Interrogative form*

بۆ گۆڕینی فۆرمی‌ئه‌ری بۆ فۆرمی پرسیاری پێویسته جێ گۆڕکێ‌یه‌ك به بکه‌ر و سه‌رفکراوی فرمانی to be بکرێت:

I'm going	من خه‌ریکی ڕۆیشتنم (ئه‌ری).
Am I going?	ئایا من خه‌ریکی ڕۆیشتنم؟
Are you going?	ئایا تۆ خه‌ریکی ڕۆیشتنیت؟
Is she going?	ئایا ئه‌و خه‌ریکی ڕۆیشتنه؟
Are we going?	ئایا ئێمه خه‌ریکی ڕۆیشتنین؟
Are they going?	ئایا ئه‌وان خه‌ریکی ڕۆیشتن؟

فۆرمی پرسیاری نه‌ری – *Interrogative negative form*

بۆ دروست کردنی ئه‌م فۆرمه پێویسته (not) بخرێته دوای بکه‌ر:

Am I not going?	ئایا من خه‌ریکی ڕۆیشتن نیم؟
Aren't I going?	
Are not you going?	ئایا تۆ خه‌ریکی ڕۆیشتن نیت؟
Is not he going?	ئایا ئه‌و خه‌ریکی ڕۆیشتن نییه؟
Are not we going?	ئایا ئێمه خه‌ریکی ڕۆیشتن نین؟
Are not they going?	ئایا ئه‌وان خه‌ریکی ڕۆیشتن نین؟

چەند نمونەیەك :

He is reading the times.	لەو خەریکە ڕۆژنامەی تایمز دەخوێنێتەوە
She is smoking a cigarette.	لەو خەریکە جگەرەیەك دەکێشێت
We are always asking.	ئێمە هەمیشە پرسیاران دەکەین.
I'm not wearing a coat.	من چاکەتم (لەبەردا نییە) نەمپۆشیوە.
What are you doing?	تۆ خەریکی چیت؟
I am reading English.	من ئینگلیزی دەخوێنمەوە

Reading :-

Karwan is working hard today. he is writing English. He is sitting at his desk. His English book is open. His copy book is shut.

Nazdar is at school. She is playing football. A boy is running after the ball The others are looking.

وەڵامەکەی:

کاروان ئەمڕۆ بەردەوام (بە دڵسۆزی) خەریکی کارکردنە. لەو خەریکی ڕوسینی ئینگلیزییە. لەو لەسەر (ڕەحلە)ی خوێندکارێکە ئینگلیزییەکەی کراوەیە. دفتەرەکەی داخراوە.

نازدار لە قوتابخانەیە. ئەو خەریکی یاری فوتبۆڵە (تۆپێن). کوڕێك بە دوای ڕۆیەکدا ڕادەکات. ئەوانی دیکە سەیری دەکەن.

hard	هارد	دژوار
write	رایت	نووسین
sit	سیت	دانیشتن
his	هز	هی ئەو
at	ئات	لە
school	سکوول	قوتابخانە
Play	پلەی	یاریکردن
run	رەن	ڕاکردن
after	ئافتە(ر)	لە دوای
ball	بۆڵ	تۆپ
others	ئەذە(ر)س	هی دیکە
look	لووك	تەماشاکردن

وانەی نۆیەم

The indefunite article ناسراوی ناسەندن

١- ناسراوی ناسەندنی نادیار:

a و an پێیان دەگوترێت ناسراوی ناسەندنی نادیار، a لە پێش ئەو ناوانە دێت کە یەکەم پیتی یان بە پیتی بێ دەنگ consonant دەست پێ دەکات، نموونە:

کچێك a girl کوڕێك aboy پیاوێك a man مێزێك a table.

an لە پێش ئەو ناوانە دێت کە بە یەکێك لە پیتە دەنگدارەکان vowels دەست پێ دەکەن، کە ئەمانەن (u , o , i , e , a) یان لە پێش ئەو ناوانە کە بە h دەست پێ دەکەن و دوای h پیتێکی دەنگدار دێت. نموونە:

سەعاتێك an hour سێوێك an apple فیلێك an elephant هێلکەیەك an egg پرتەقاڵێك an orange پیاوێکی بەڕێز an honorable man.

بۆ ئەو ناوانەی کە بە پیتی دەنگدار دەست پێ دەکەن و پیتەکە وەك پیتی بێ دەنگ تەلەفوز دەکرێت، لە جیاتی a , an بەکار دەهێنرێت:

مەسنەیەك an ewer گامێشێك a ewe زانکۆیەك a university.

سەرنج : من و نێوە قسە دەکەین لە قسەکانماندا چەند ناوێك دەهێنینە گۆڕ لەو ناوانە سێ حاڵەتیان هەیە یان بۆ هیچ کامیان نەناسراون یان بۆ من ناسراون و بۆ تۆ نەناسراون، یان بۆ هەردووکمان ناسراون:

١. کاتێك کە لەمن و لەنێوە نەیناسین وەك نەناسراوێك باسی لێوە دەکەین، وەك : دوێنێ پیاوێکم دیت، لەم ڕستەیەدا هیچ زانیارییەك لە سەر ئەو پیاوە نازانم کە واتە نێوەش نازانن و نایناسن لە ئەنجامدا دەڵێین ووشەی (پیاوێك) کە

ناوێکی گشتی‌یە نەناسراوە، لە کوردیدا بۆ نـەو جـۆرە نـاوە (یـەك یـان یـەك) بەکاردێنن، بەڵام لە ئینگلیزی دا a یان an بەکاردەهێنین.

٢. کاتێك کەبۆ من کە قسەکەرم ناسراودو بۆ ئێـوە کـە گوێگـرن نەناسـراو یەکەمجار کەباسی دەکەم وەك نەناسراو دەبێ باسی بکـەم و لەووتـەکانی دوایـی قسە کردنمدا وەك ناسراو ناوی بهـێم. وەك: دوێنێ پیاوێکم دیت، لـەو پیـاوە گۆڕانێکی بەدەستەوە بوو.

٣. حاڵەتی سێیەم کە نەو ناوەی باسی لێوە دەکرێت هەم بۆ مـن و هـەم بـۆ لێوەش ناسراوەو وەك ناسراوێك باسی لێوە دەکەم. لـە کوردیدا بۆ ئاك (کە)و بۆ کۆ(کان)بە کۆتـایی ناوەکـەوەزیاد دەکرێـت بـەڵام لـەزمانی ئینگلـیزیدا لـەنیا وشەیەك بەکاردەهێنرێت کەئەمەیە (The):

کورەکە	ئەبۆی	the boy
پێنووسەکە	ئەپێن	the pen

بەکارهێنانی an,a:

نەو دکتۆرێکە	هی ئز ئێ داکتە(ر)	He is a doctor
نەو مامۆستایەکە	شی ئز ئێ تیچە(ر)	She is a teacher
یەك سەد	ئێ هەندرێد	a hundred
میلیۆنێك	ئێ میلیەن	a million

a لەپێش نەم ـ وشانەش بەکاردەهێنرێت :.Mr.,Mrs.,Miss کەبـە دوایـالدا ناسناوێك دێت وەك:.Mr. Sith a واتە(مستەر سمیث ناوێك) نەگەر a لەپێش Mr. Smith نەمێنێ نیشانەی نەوەیە کە مستەر سمیپ ناسـراوە بـۆ قسـەکەر.

شایانی سه‌رنجه که a, an له‌پێش ئاوه‌ کۆزیه‌کان و هێندێك ئاو کهڵه‌ زمانی ئینگلیزیدا ئاژمێردرێن به‌کارناهێنرێن:

زیان	دامه‌یج	damage
ئاگاداری	ئن ئۆرمه‌یشن	information
ده‌نگوباس	نیوز	news
شیر	میلك	milk
ئامۆژگاری	ئادڤایس	advice
باروبنه	باگه‌یج	baggage
به‌رد	ستۆن	stone
کرووتاڵ-قوروماش	کلۆد	cloth
شووشه	گلاس	glass

ئامرازی ئاساندنی دیار ***The difinitive article***

وه‌ك له‌سه‌رنجی پێشوودا باسمان کرد ئامرازی ئاساندنی دیار The له دوو کاتدا به‌کارده‌هێنرێت:

١-له‌پێش ئاوێك که‌بۆ قسه‌که‌ره‌و گوێگر ئاشکرابێت.

٢- له‌پێش ئاوێك که‌بۆ یه‌که‌مجار وه‌ك نه‌ناسراو باسی لێوه‌ کرابێت و هه‌رکه‌ دووپات کرایه‌وه The به‌کاردێنین:

پیاوێك له‌سه‌ر جاده‌که بوو، له‌و پیاوه کڵاوێکی له‌سه‌ر نابوو. There was a man on the road, the man had a hat on.

(به‌شی یه‌که‌می ڕسته‌که نه‌ناسراوه به‌شی دووه‌م ناسراوه).

هەروەها لەم حاڵەتانەی خوارەوەدا بەکاردەهێنرێت:

١. لەپێش ئەو ناوانەی کەلە دنیادا تاکن، یان تایبەتن بەچینێکی دیاریکراو:

لەستێرەکان the stars مانگ the moon ڕۆژ the sun .

٢. لەپێش ناوی ڕووبارو دەریاو زنجیرە کێوەکان:

زنجیرە کێوەکانی ئەلپ The Alps دجلە The Tigris ئۆقیانووسی ئەتڵەسی The Atlantic oceam .

٣. لەپێش ناوی گۆڤارو ڕۆژنامەکان:

The Hawkary, The karwan

٤. لەپێش ئاوەڵناوەکانی پلەی بەرزدا:

the youngest	ژە یۆنگێست	گەنجترین
the oldest	ژە ئۆلدێست	پیرترین

ناو *Nouns*

ناو بریتیە لەووشەیەك کەکەسێك یان شتێك یان شوێنێکی پێ ئێو دێر دەکرێت وەك:

Chair	چەیر	کورسی
Chalk	چۆك	تەباشیر
City	سیتی	شار
London	لەندەن	لەندەن
Country	کانتری	وڵات
Wood	وود	دار

Mary	مێری	مێری (ماری)
Paper	پەپە	کاغەز
Whiteness	وایت نێس	سپیەتی
Sweetness	سویت نێس	شیرینی
Gold	گۆڵد	زێر
Happiness	هاپی‌نێس	دڵخۆش
Suger	شوگە	شەکر
Army	ئارمی	لەشکر

هەرچەندە ئەم ووشانەی سەرەوە هەموویان ناون بەڵام بە بڕوای ئۆش جیاوازیان لەنێوان دا هەیە، وشەکانی وڵات country شار city دەتوانرێت بڵێ هەموو وڵات و شارێك بەکارهێنرێت بەڵام ناکرێ لەندەن و مێری بێجگە لە کەس و شوێنێکی دیاریکراو بڵێ هیچی دیکە بەکار بهێنرێت.

man (پیاو) ، city (شار)، country (وڵات) و لەو ناوانەی وەك لەمانەن پێیان دەڵێین ناوی گشتی یان common nouns چونکە دەلالەت لە هەموو شت و کەس و وڵاتان دەکەن.

مێری Mary، لەندەن london ، ئازاد Azad پێیان دەگوترێت ناوی تایبەت یان proper nouns چونکە دەلالەت لە کەس یان شوێنێکی تایبەت دەکەن. شایانی باسە کە ناوی تایبەت لە نووسیندا هەمیشە بە پیتی‌گەورە capitals دەست پێ دەکرێن بەڵام ناو گشتی‌یەکان مەگەر بکەونە سەرەتای ڕستە دەنا بە پیتی گەورە نانووسرێت هەمیشە بە پیتی گەورە واتە capitals دەست پێ دەکەین، بەڵام ناوە گشتی‌یەکان مەگەر بکەونە سەرەتای ڕستە دەنا بە پیتی گەورە نانووسرێن.

whtieness (سپیەتی) sweetness (شیرینی) لەمانە ناکرێ وەک گەچ یان شەکر حیساب بکرێن چونکە گەچ یان شەکر دەستیان لێ دەدرێت واتە (لمس) دەکرێن، بەڵام سپیەتی یان شیرینی هیچ کاتێک (لمس) ناکرێن.

واتە شیرینی شتێکی جیاوازی نییە لە شەکر، یانی ناتوانین بە دەستێک شەکر هەڵگرین و بە دەستێکیش شیرینییەکەی، بە واتایەکی دیکە شیرینی بەکێکە لە تایبەتمەندییەکانی شەکر و (وجود)ی جیاوازی نییە، بەم جۆرە ناوانە دەڵێین ناوی مەعنەوی یان Abstract nouns.

wood دار. Paper کاغەز، ئەم ناوانە دەڵالەت لە خود (ذات)ی شت واتە (جنس) ڕەگەز دەکەن لە بەر ئەوە پێیان دەڵێن ناوی خودی یان ناوی ڕەگەزی Meterial nouns.

army لەشکر، flock مێگەل، لەمانە ناوی کۆمەڵی یان گرووپێک خەڵک، شت یان ئاژەڵ و باڵندەن، بەڵام وەک تاک سەرنجیان دەدرێتێ، وەک خۆمان دەڵێین مێگەلێک یان شانە زەرگەتەیەک، یان گارانێک، لە ئینگلیزیشدا هەروەک تاک بەکاردەهێنرێن و لەو فرمانەش کە لە گەڵیاندا بەکاردەهێنرێت هەر تاکە، بەم ناوانە دەڵێین ناوی کۆ Collective nouns.

بە کورتی ناو بڕێیە لە پێنج جۆر: -

١- ناوی گشتی	common noun	وەک:	country – man – city
٢- ناوی تایبەتی	Proper noun	وەک:	London – Azad – Bokan
٣- ناوی مەعنەوی	abstract noun	وەک:	Pleassure – youth – kindness
٤- ناوی ڕەگەز	material noun	وەک:	Paper – silver – gold

٥- ناوی کۆ collective noun وەك: family- team-bunch
شایانی سەرنجە ناوی مەعنەوی ناوی ڕەگەز کۆ ناکرێتەوە وانا نیشانەی کۆ وەرناگرن وەك : ink, water کە ناوی ڕەگەزن کۆ ناکرێتەوە مەگەر کاتێك کە ناوەکە بکرێتە نێو لێوانێکەوە یان مەرەکەبەکە بکرێتە نێو شووشەیەکەوە.
Kindness , whiteness کەواتای سپێیەتی و میهرەبانییەتی دەگەیەنن هیچ کامیان کۆناکرێنەوە.
هەڕوەها ناو لە زمانی ئینگلیزیدا دابەش دبێت بە سەر چوار ڕەگەزدا:
١- ڕەگەزی نێرینە Masculan gender : پیاوان men کوڕان boys
لاژەڵە نێرینەکان male animals.
٢- ڕەگەزی مێینە Feminine gender: ژنانwomen کچانgirls
لاژەڵە مێیەکان female animals .
٣- ڕەگەزی هاوبەش Common gender: لەو ناوانەی کە دەکرێ هەم نێرینەو هەم مێینە بێ پێیان دەگوترێت ڕەگەزی هاوبەش: هاوڕێfriend مامۆستاteacher منداڵchild.
٤- ڕەگەزی بێگیان Neuter gender: هەموو شتە بێگیانەکان دەگرێتە خۆ: تەباشیر chalk کورسیchair کتێبbook مێزtable درەختtree.
شایانی باسە کە ووشەی moon (مانگ)و ship (کەشتی)وهەندێك جارێش لۆتومبێل و شەمەندەفەر بەمێینە دەژمێردرێن ووشەی the sun(ڕۆژ)یش بە نێرینە دەژمێردرێت.
هەروەها بەزیادکردنی ess لەکۆتایی هێندێك ناوی نێرینە، ناوی مێینە دروست دەکرێت:

actor	نەکتەری پیاو	actress	نەکتەری ژن
waiter	خزمەتکاری پیاو	waitress	خزمەتکاری ژن
manager	بەڕێوەبەری پیاو	manageress	بەڕێوەبەری ژن
Poet	هۆنەری پیاو	Poetress	هۆنەری ژن

جێی خۆیەتی باسی بکەین زۆر لەو ناوانەی کە بە er یان or کۆتایی‌یان دێت کاتی زیاد کردنی ess دا پیتی e یان o بزر دەکەین.

کۆکردنی ناو *Plurals*

لە زمانی کوردیدا ئەگەر بمانەوێت ناوێکی تاك بکەینە کۆ پاشگری (ان) یان (یان)ی پێوە زیاد دەکەین، وەك پیاو ، پیاوان ، چەقۆ، چەقۆیان لە ئینگلیزیشدا ئەو ناوانەی دەژمێردرێن کۆ دەکرێتەوە و بۆ ئەو مەبەستەش چەند یاسایەك هەیە:

١- بۆ کۆکردنەوەی زۆربەی ناوەکانی زمانی ئینگلیزی پیتی s بە دوای ناوەکەوە زیاد دەکرێت:

a pen دەبێتە pens یان a desk دەبێتە desks.

٢- ئەو ناوانەی بە ss , x , s ,ch , sh کۆتایی‌یان دێت لە کۆکردندا es وەردەگرن:

brush	بڕەش	brushes	بڕەشس
branch	لق	branches	بڕانچس
box	سندوق	boxes	باکسس
Genius	بلیمەت	Geniuses	جێنیسس
class	پۆل	classes	کلاسس

٣ – ئەو ناوانەی کە بە پیتەکانی p , k , f, t کۆتایان دێت لە کاتی‌زیاد کردنی پیتی S دا بە شێوەیەکی کپ وبێ دەنگانە تەلەفوز دەکرێن:

Tent	تێنت	Tents	تێنتس
Mark	مارك	Marks	مارکس
lamp	لامپ	Lamps	لامپس
hoof	هووف	Hoofs	هووفس

لە حاڵەتەکانی دیکەدا s بە z تەلەفوز دەکرێت:

dog	دەگ	dogs	داگز
day	دەی	days	دەیز
house	هاوس	houses	هاوسز

٤– هەموو ئەو ناوانەی بە پیتە دەنگدارەکانی (a , e , i , u , o) کۆتایان دێت لەگەڵ هەموو پیتە بێ دەنگەکانی دی جگە لە p, t, k, f لە هەمووبان دا لەکاتی کۆکردندا پیتی S بەرز تەلەفوز دەکرێت:

hand	هاند	hands	هاندز
idea	ئایدیە	ideas	ئایدیەز
Shoe	شوو	shoes	شووز
door	دۆ(ر)	doors	دۆرز
window	وینۆ	windows	وینۆز

٥ –هەموو ئەو ناوانەی کەبە ge, ce کۆتایان دێت لەحاڵەتی کۆدا پیتی S یان بۆ زیاد دەکرێت و بەم جۆرە بڕگەیەك بەبڕگەکانی ووشەکەوە زیاد دەبێت:

age	ئەیج	ages	ئەیجز

contence	ڕسته	سێنتێنس	contence سێنتێنس

٦-ئەو ناوانەی کەبە پیتی y کۆتایان دێت و لە پێش y پیتێکی بێدەنگ هەیە لەدۆخی کۆدا پیتی y دەبێتە i و لێرەدا دوو پیتی es ی پێوە زیاد دەکرێت:

fly	فلای	مێش	flies فلایز
baby	بەبی	منداڵ	babies بەبیز
lady	لەیدی	خانم	ladies لەیدیز
city	سیتی	شار	cities سیتیز

بەڵام ئەو ناوانەی کەبە y کۆتایان دێت و لەپێش y پیتێکی دەنگدار هەیە لەدۆخی کۆدا تەنیا s وەردەگرن:

donkey	دەنکی	کەر	donkeys دەنکیز
monkey	مەنکی	مەیموون	monkeys مەنکیز
boy	بۆی	کوڕ	boys بۆیز
day	دێی	ڕۆژ	days دێیز
key	کی	کلیل	keys کیز

٧-ئەو ناوانەی کەبە f یان fe کۆتایان دێت لەدۆخی کۆدا f یان fe دەبێتە ves، لەم ناوانە ژمارەیان دەگاتە دوازدە ناو:

	تاک		کۆ
thief	لیف	دز	thieves ثیڤس
leaf	لیف	گەڵا	leaves لیڤس
wolf	وۆڵف	گورگ	wolves وۆڵڤز
life	لایف	ژیان	lives لایڤز

loaf	لۆف	کولێره	loaves	لۆڤز
half	هالف	نیو	halves	هاڤز
calf	کاف	گوێلك	calves	کاڤز
sheaf	شیف	ده‌سته ـ باقه	sheaves	شیڤز
wife	وایف	ژن	wives	وایڤز
self	سێلف	خۆ ـ خود	selves	سێلڤز
knife	نایف	چه‌قۆ	knives	نایڤز
shelf	شێلف	تاقه ـ ڕه‌فه	shelves	شێلڤز

ئه‌و ووشانه‌ی که به f یان ef کۆتایان دێت بێجگه لەم دوازده ناوه پەیڕه‌وی ئەم یاسایه ناکه‌ن، به‌ڵام ئەم ناوانه‌ی خواره‌وه به هه‌ردووك جۆر کۆ ده‌کرێن:

scarf	سکارف	مل پێچ	sarfs or scarves
hoof	هروف	سم	hoofs or hooves
wharf	وارف	له‌نگه‌رگا	wharfs or wharves

٨ـ ئەم ناوانه‌ی خواره‌وه هیچ یاسایه‌کیان نیه و به‌مجۆره کۆ ده‌کرێن:

man	مان	پیاو	men	مێن
woman	وومه‌ن	ژن	women	وومێن
foot	فووت	پێ	feet	فیت
tooth	تووث	ددان	teeth	تیث
goose	گووز	قاز	geese	گیز
mouse	مه‌وس	مشك	mice	مایس
louse	له‌وس	نه‌سپێ	lice	لایس

ox	لۆکس	گاجوورت	oxen	لۆکسن
child	چایلد	منداڵ	childrin	چیلدرن
penny	پینی	پێنس		پێنیس
		Pence		

٩- ناوی هێندێك گیانله‌به‌ر هه‌یه که تاك و کۆیان هه‌ریه‌که:

Sheep	Sheep	شیپ	مه‌ڕ – مه‌ران
deer	deer	دیر	مامز – مامزان
Pig	Pig	پیگ	به‌راز – به‌رازان
fish	fish	فیش	ماسی – ماسی‌یان

له‌م ناوانه ته‌لیا کاتێك تاك و کۆیان ده‌ناسرێته‌وه که ژماره‌یه‌کی له پێش هاتبێ:

one sheep	یه‌ك مه‌ڕ	two sheep	دوومه‌ڕ
one fish	یه‌ك ماسی	three fish	سێ ماسی
one deer	یه‌ك مامز	four deer	چوار مامز

١٠- له‌و ناوانه که‌ له ئه‌سڵدا یۆنانی یان لاتینین هر له سه‌ر ڕێو شوێنی هه‌مان زمان کۆ ده‌کرێن:

	تاك		کۆ	
agendum	ناجیندەم	بابه‌تی کۆبوونه‌وه	agenda	ناجیندا
erratum	لیراتەم	هه‌ڵه‌نامه	errata	لیراتا
memorandam	مزراندەم	یاداشت	memoranda	میموراندا
basis	به‌یسز	بنکه، پایه	basses	به‌یسز
oasis	لۆسیس	یه‌ك	oases	لۆسز

crises	کرایسز	قەیران	crisis	کرایسز
Parentheses	پارەنتیسز	کەوانە	Parenthesis	پارەنتیسز
appendices	ئاپێندیسز	پاشکۆ	appendix	ئاپێندیکس
axes	ئاکسز	تەوەرە	axis	ئاکسیز

ڕاهێنانی دەیەم

دۆخەکانی ناو Cases of noun

ناو بە گۆڕەی ئەو ئەرکەی کە لە ڕستەدا دەکەوێتە سەر شانی سێ دۆخی هەیە:

١- دۆخی بکەر بروون *nominative case* : لەم دۆخەدا ناو یان بکەری ڕستە یە یان تەواوکەری یەکێك : لە فرمانەکانی (tobe) و (to seam) ە :

Azad drove the car he is my father.

ئازاد ئوتومبێلەکە لێ دەخوڕێ، ئەو باوکی منە

٢- دۆخی کارلێکراو (مفعول) *Accusative or Dative case* :

ئەمە لە کاتێکدایە کە ناو ببێتە کارلێکراو (مفعول)ی فرمانێکی تێپەڕ (متعدی):

I ate the bannana من مۆزەکەم خوارد

لەم ڕستەیەدا مۆز کارلێکراوی بێ یاریدە (بێ واسیتەیە).

٣- دۆخی خستنەر سەر *Possessive case* :

بەو دۆخە دەڵێن کە شتێك یان کەسێك پەیوەند بکرێت بە ناوی یەکەمەوە:

Azad's book	کتێبی ئازاد
The boy's room	ژووری کوڕەکە
Ali's name	ناوی عەلی

's ' نیشانەی خاوەندارێیەتی یە لە دەستەواژەکانی سەرەوەدا بەڵام شایانی باسە کە ئەو ناوانەی بە پیتی s کۆتایان دێت لە دوای پیتی s (')یان بۆ زیاد دەکرێت:

Archimedes	ئەرخەمیدس
Archimedes' law	یاسای ئەرخەمیدس
Hercules	هێرکولس

Hercules' club	یانه‌ی هێرکولس
Keats'	کیتس
Keats' poetry	هۆنراوه‌ی کیتس

هەروەها هەر ناوێك كه له دۆخی كۆدا s‌ی بخرێته سەر (')ه كه دەكەوێته دوای پیتی S :

The Girls' schools	قوتابخانه‌كانی كچه‌كان
The dogs' kennels	كۆڵیته‌كانی سه‌گه‌كان
The ladies' dresses	كراسه‌كانی خانمه‌كان

به كورتی نیشانه‌ی ('s) یان (') له‌گەڵ (of) یەك واتایان هەیه و لـه كوردیدا واتای (هی ، ئی، ی) دەدات:

هەر كاتێك خاوەندار (مالك) كەسێك یان ئاژەڵێك بێت تـەنیا نیشـانەی ('s) یـان (') بەكار دەهێنرێت:

Azad's car	ئوتومبێلی ئازاد
Dogs' tail	كلكی سەگ

بەڵام هەركاتێك خاوەندار (مالك) به ووتەیەك وەسفی لێوە كرا، ئەوا ووشەی of بەكار دەهێنرێت.

This is the child's coat.	ئەمە چاكەتی منداڵەكەیە

This is the coat of the child who is bathing.

ئەمە چاكەتی ئەو منداڵەیە كه خەریكی خۆ شوشتنە (حەمام كردنە)

زۆر جاریش ئەگەر خاوەندار (مالك) شتێك بێت، of بەكاردەهێنرێت :

The walls of the house.	دیواره‌كانی خانووه‌كه

The legs of the table پێچکەکانی مێزەکە

دەتوانرێت لەگەڵ زۆر لە ناوە ئاسایی‌یەکان، ناوی خاوەندار (مالك) بخرێتە پێش ناوەکەی تر‌ەوە، بۆ نموونە ناوی یەکەم دەکەوێتە دۆخی ناوەڵناوی‌یەوە : adjective

table legs	پێچکەکانی مێز	Church clock	کاتژمێری کلیسا
fairy story	چیرۆکی پەری‌یان	Hall door	دەرگای هۆڵ

ناوەڵناو Adjective صفه

ناوەڵناو ووشەیەکە کە وەسفی ناو دەکات و هەمیشە دەکەوێتە پێش ناو. ناوەڵناو واتە سیفەتی شتێك یان کەسێك لە زمانی ئینگلیزی دا شەش جۆری هەیە.

١ – ناوەڵناوی چەندایەتی Qualitative adjective:

fat	قەڵەو	heavy	گران	dry	وشك
clever	زیرەك	square	چوارگۆشە	good	باش
golden	زێڕین	yellow	زەرد	black	ڕەش

٢– ناوەڵناوی ئاماژە (ئیشارە) Demonstrative adjective

this	ئەمە	that	ئەوە
these	ئەمانە	those	ئەوانە

٣– ناوەڵناوی دابەشین Distributive adjective:

each	هەر	every	هەر ، هەموو
either		neither	

Quantitative

٤- ناوەڵناوی چەندایەتی *Quatitative adjective*:

some	هێندێك	any	هەر	no	نە / هیچ
few	کەم	many	زۆر	much	زۆر
one	یەك	twenty	بیست		

٥- ناوەڵناوی پرسیاری *Interogative adjective*:

Wich	کام	What	چی	Who	کێ
Whose	ئی کێ	Whom	ئی کێ/ کام		

٦- ناوەڵناوی خاوەندارێتی *Possessive adjective*:

my	هی من	your	هی تۆ	his	هی ئەو (نێرینە)
her	هی ئەو (مێینە)	its	هی ئەو(بێ عەقڵ	our	هی ئێمە
your	هی ئێوە	their	هی ئەوان		

ناوەڵناوی لە پێش ناوی تاك و کۆو نێرینە و مێینە هەروەك خۆی دەمێنێتەوە و هیچ گۆڕانکارێکی بە سەردا نایەت:

a good boy	تاکی نێرینە	good boys	کۆی نێرینە
a good girl	تاکی مێینە	good girls	کۆی مێینە

بەڵام ناوەڵناوی نامازە هەر کە پێش ناوی کۆ بنووسرێت this دەبێتە these و that دەبێتە those:

This cat	تاك	these cats	کۆ
That man	تاك	those men	کۆ

ناوڵناو هه‌میشه‌ له‌ پێش ناو دێت :

a big town شارێکی گه‌وره‌ ablue car ئۆتومبێلێکی شین

alarge gate دەروازەیەکی گەورە a pretty girl کچێکی جوان

هەر کاتێك دوو ناوەڵناو وەسفی ناوێك بکەن ئەوا دوو ناوەڵناوەکە لە پاڵ یەکدی‌دا دەنووسرێن، تەنیا کاتێك ووشەی and دەکەوێتە نێوان دوو ناوڵناوەکەوە کە ناوەڵناوەکان وەسفی ڕەنگی ناوەکە بکەن:

a big, square box سندووقێکی گەورەی چوار گۆشە

a tall, young man پیاوێکی باڵا بەرزی گەنج

six yellow roses شەش گوڵی زەرد

a black and white cap کڵاوێکی ڕەش و سپی

ared white and green flag ئاڵایەکی سوور و سپی و کەسك

پێوانەکردنی ناوڵناوەکان *Comparision of adjective* :

ناوڵناو لە ڕووی پلەو پایەوە دابەش دەکرێت بە سەر سێ جۆردا واتە سێ پلەدا:

١-پلەی سادە *Positive degree*

dark تاریك tall درێژ Usefull بە سوود

٢-پلەی نێوەنجی *Comparative degree*:

darker تاریکتر taller درێژ تر more usefull بە سوود تر

٣-پلەی بەرز *Superlative degree*:

به‌ سوود ترین most usefull درێژترین tallest تاریکترین darkest

به‌کارهێنانی پله‌کانی ناوه‌ڵناو:

١- *پله‌ی ساده‌ :* هه‌مان ئه‌و ناوه‌ڵناوه‌یه‌ که‌ له‌ پێش ناو به‌کارده‌هێنرێت و وه‌سفی ده‌کات:

ئه‌و پیاوێکی درێژه‌ (که‌له‌گه‌ته‌) He is a tall man

کتێبێکی سه‌رنج ڕاکێشه It is an interesting book

٢- پله‌ی نێرخی : ناوه‌ڵناوی پله‌ی نێرخی باڵا ده‌ستی که‌سێك یان شتێك به‌ سه‌ر که‌سێك یان شتێکی دیکه‌دا پیشان ده‌دات:

من له‌ ئه‌و گه‌وره‌ ترم (به‌ ته‌مه‌نترم) I am older than he

ئه‌م کتێبه‌ له‌ ئه‌وویان به‌ سوودتره This book is more usefull than that one

٣- پله‌ی به‌رز : ئه‌مه‌یان توانا و باڵا ده‌ستی ته‌واوی خۆی به‌ سه‌ر هه‌موو که‌س و شته‌کان دا ده‌سه‌لێنێت:

ئه‌و به‌ ته‌مه‌نترین پیاوی شاره He is the oldest man in the town

ئه‌و به‌ سوود ترین کتێبه‌ که‌ تا ئێستا خوێندوومه‌ته‌وه It is the most usefull book I have ever read

چۆنیه‌تی دروست کردنی ناوه‌ڵناوی پله‌ی نێرخی و به‌رز:

A- به‌ زیاد کردنی er , est له‌ کۆتایی ناوه‌ڵناوه‌ یه‌ك برگه‌یی‌یه‌کان ناوه‌ڵناوی پله‌ی نێرخی به‌رز دروست ده‌بێت:

bright	درەوشاوە	brighter	brightest
new	نوێ	newer	newest

B- ئەو ناوەڵناوە ساددانەی کە بە eکۆتایان دێت لە کاتی وەرگرتنی er یان est دا پیتی eیان دەکەن:

brave	نازا	braver	bravest
blue	شین	bluer	bluest
large	پان، گەورە	larger	largest

C- ئەو ناوەڵناوە ساددانەی کە بە y کۆتایان دێت هەر کاتێك لە پێش y پیتێکی بێ دەنگ هەبێت، ئەوا پیتی yدەبێتە i و لێنجا er یان est وەردەگرێت:

busy	خەریك	busier	busiest
lazy	تەمبەڵ	lazier	laziest
happy	شادمان	happier	happiest

بەڵام لەگەڵ پێش y پیتێکی دەنگدار هەبێت ئەوا پێش y نابێتە i :

gay	شادمان	gayet	gayest

ئەو ناوەڵناوە ساددانەی کە بە پیتێکی بێ دەنگ کۆتایان دێت، هەرکاتێك لە پێش دوا پیتە بێ دەنگەکە پیتێکی دەنگدار هەبێت، ئەوا دوا پیتە بێ دەنگەکە دووبارە دەکرێتەوە:

big	گەورە	bigger	biggest

E- هەرکاتێك ناوەڵناو سێ برگە syllab یان پتر بێت بە دانانی most, more لە پێش ناوەڵناوەکە، ناوەڵناوی پلەی نیوەنجی و بەرز دروست دەبێت.

frightening	ترسناك	more frightening	most frightening
interesting	سەرنج ڕاکێش	more interesting	most interesting

هەروەها هەمور ئەو ناوەڵناوانەی کە بە ed کۆتایان دێت پلەی نێوەنجی و بەرزیان وەك خاڵی E دروست دەبێت:

learned	زانا	more learned	most learned

F- ناوەڵناوی‌دووبڕگە یی (syllap)ە کان پەیڕەوی لە یەکێك لەم دوو یاسایەی سەرەوە دەکەن واتە یاسای‌خاڵی A وخاڵی E . هەرکاتێك ناوەڵناوەکە بە پاشگری full یان er کۆتایی بێت پلەی نێوەنجی یەکەی بەmor و پلەی بەرزەکەی بەmost دروست دەکرێت:

careful`	وریا	morecarefull	mostcarefull
doubtful	گومانبار	moredoubtful	mostdoubtful
obscure	تاریك و لێڵ	moreobscure	mostobscure

بەڵام لەوەناوەڵناوە دوو بڕگەیی (syllab) یانەی بەپاشگری er یان y یان ly کۆتایان دێت پلەی نێوەنجی وبەرزیان بە er و est دروست دەکرێت.

pretty	جوان	Prettier	Prettiest
lovely	خۆشەوەیست	lovelier	loveliest
clever	زیرەك	cleverer	cleverest

G- ناوەڵناوە بێ یاسایەکان The Irregular Comparision

لەم ناوەڵناوانە هیچ یاساو ڕێسایەکیان نییەو پەیڕەوی لەهیچ کام لەخاڵەکانی سەرەوە ناکەن:

پله‌ی ساده		پله‌ی لێوه‌نجی	پله‌ی به‌رز
Good	باش	better	best
bad	خراپ	wores	worst
little	که‌م	less	least
many	زۆر	more	most
much	زۆر	much	much
far	دوور	further	furthest
		farther	farthest
old	به‌ته‌مه‌ن	older	oldest
		elder	eldest

تێبینی : هه‌میشـــه لـه‌پێش ناوه‌ڵناوی پلـه‌ی بـه‌رز super lative دا (The) به‌کارده‌هێنرێت.

وانەی یازدەیەم

The Verbs فرمان

فرمان یان کردار که به‌عه‌ره‌بی پێی ده‌ڵێن (فعل) بریتی‌یه‌ له‌و کاره‌ که‌بکه‌ر (فاعل)ی ڕسته‌ ئه‌نجامی ده‌دات، فرمان گرنگترین به‌شی ڕسته‌یه، خواردن، نووسین، هه‌ڵاتن، سووتان، کردن،بوون... ئه‌مانه‌ هه‌موویان فرمانن، له‌ زمانی ئینگلیزی‌دا فرمانه‌کان له‌ ڕووی کار کردنه‌وه‌ له‌ ڕسته‌دا ده‌بنه‌ دوو جۆر:

١- فرمانه‌ یاریده‌ده‌ره‌کان (ناته‌واوه‌کان). The auxilliary verbs:

to be - to be able (can) - to do - to have - to dare- may - must- cught – to need - shall - will -used.

٢- فرمانه‌ ئه‌سڵی‌یه‌کان (ته‌واوه‌کان)Ordinary verbs:

جیا له‌م دوازده‌ فرمانه‌ی سه‌ره‌وه‌ که‌ یاریده‌ ده‌رن ته‌واوی فرمانه‌کانی دیکه‌ ئه‌سڵین شایانی باسه‌ که‌ (to) وەك نیشانه‌ی چاوگ له‌پێش فرمانه‌کان به‌کارده‌هێنرێت.

فرمانی ئه‌سڵی		فرمانی یاریده‌ده‌ر		
towork	کارکردن	to do	ئه‌نجام دان	نووسین
to write	نووسین	to have	ئه‌نجام دان	هه‌بوون

تێبینی : فرمانی یاریده‌ده‌ره‌کانی

many - must - can - shall - will - ought

نیشانه‌ی چاوگ (infinitive) یان له‌ پێشدا نانووسرێت.

به‌کارهێنانه‌کانیان:

A- ته‌واوی فرمانه‌ یاریده‌ده‌ره‌کان بێجگه‌ له‌ be - have - do بۆ هه‌مور (که‌س)ه‌کان وەك یەك سه‌رف ده‌کرێن:

I can- you can- he, she,it can- we can-you can- they can.

I must -you must- he , she, it must- we must - you must- they must.

I do -you do- he, she, it does-we do- you do- theydo.

I have-you have- he,she,it has-we have- you have - they have.

I am - you are - he,she, it is- we are - you are - they are.

B- بـه دانـانی not لـه دوای فرمـانی یـاریده‌دەر فرمانه‌کـه ده‌بێتـه نـه‌ری negative(نفی):-

I can not-you can not-she,he,it can not- we can not- they can not.

C- به گۆڕینی شوێنی بکەر و فرمان فۆرمی پرسیاری دروست ده‌کرێت:

Can I ? can you? Can he, she, it? Can we? Can you? can they?

D- فرمانه یاریده‌ره‌کان بێجگه لـه (tobe) هـیچ کامیـان وەك دەمـی بـەردەوام به‌کارده‌هێنرێن:

E-لـەرستەدا به‌دوای فرمانه‌کانیhave-be -ought-uesd داtoلەپێش فرمان به کارده‌هێنرێت:

He is to go	لەو قەولە بڕوات
have to work	من ناچارم کاربکەم
Tom ought to write to her	تام دەبێ نامە بۆ نەوبنووسێت
She used to study Greek	نەو عادەتی وابوو بۆزانی بخوێنێ

بەڵام لەدوای ئەم فرمانە یاریدەدەرانە فرمانی چاووگ بەبێ to بەکاردەهێنرێت:

(do-can-may- must -shall-will)

He does not read	لەوناخوێنێتەوە
She can swim	ئەو دەتوانێت مەلە بکات
You may go	تۆ دەتوانیت بڕۆیت
I must see it	پێویستە ببینم
He will help you	لەوڕیارمەتیت دەدات

تێبینی: تەنیا لەدوای دوو فرمانی یاریدەدەری dareو needچاووگی بێ to دێت لەوەش لەکاتێکدا کە لەگەڵ فرمانی do سەرف نەکرێن:

He need not go.	لەوپێویست ناکات بڕوات

F- لە گفتوگۆدا فرمانە یاریدەدەرەکان کورت دەکرێنەوە:

I am here = I'm here	من لێرەم
We have seen it = we've seen it	ئێمە دیتوومانە
They will go - they'll go	ئەوان دەڕۆن
I had seen it = I'd seen it	ئەوم دیتووە
I should go = I'd go	دەڕۆم
He would go = he'd go	دەڕوات
You are not french = you arn't french	تۆ فەرەنسی نیت

تێبینی لە مەڕ ing:

A- ئەوفرمانەی کە بە یەك پیتی e کۆتایان دێت لە کاتی وەرگرتنی ing دا پیتی e وون دەکەن:

love	loving	خۆ شوبەستن
hate	hating	بێزار بوون
argue	arguing	موناقەشە کردن

B- بەڵام ئەوفرمانانەی کەبە دوو ee کرتایان دێت لە کاتی وەرگرتنی ing دا هیچ گۆڕانکاریەکیان بە سەردا نایەت:

See	Seeing	دین

C-ئەو فرمانە یەك برگەییانەی کەبە یەك پیتی بێ دەنگ کۆتایان دێت، بەسەرجێك لەپێش پیتە بێ دەنگەکە تەنیا یەك پیتی دەنگدار هەبێت لە کاتی وەرگرتنی ing دا پیتە بێ دەنگەکەی لە نووسیندا دووبات دەکرێتەوە:

hit	hitting	لێدان
run	running	هەڵاتن
cut	cutting	بڕین
stop	stopping	وەستان

D- لەو فرمانانەی کە دوو برگە یان پتر بە سەرجێك بەپێکی بێ دەنگ کۆتایان هاتبێت و لە پێش لەوپیتە بێ دەنگە تەنیا یەك پیتی دەنگدار هەبێت، ئەگەر گووشار لەسەر برگەی دوواوەی هەبێت ئەوا پیتە بێدەنگەکەی دوواوەی لەنووسیندا دووبات دەکرێتەوە:

begin	beginning	دەست پێکردن
admit	admitting	قەبوڵ کردن

دەمی ڕانەبردووی سادە The simple present tense

دەمی ڕانەبردووی سادە بۆ بەیان کردنی کارێك بەکاردەهێنرێت کە ئەو کارە بە ڕێك و پێکی‌لەکات و ساتی دیاریکراودا دووبات بێتەوە یان بەووتەیەکی دیکە بۆ کارێك بەکاردەهێنرێت کە ئەوکارە هووبێتە ڕەوشتی بکەر(فاعل) وەك : ئەو هەموو ڕۆژێك دێتە ئێرە و ئەو ڕۆژێك نا ڕۆژێك دێتە ئێرە،ئەوهەموو ساڵێ جارێك دێتە ئێرە،ئەو جگەرە دەکێشێ، ئەم کارانە بەردەوام یان هەموو ڕۆژێ جارێك یان هەموو دوو ڕۆژ جارێك یان هەموو ساڵێ جارێك یان ڕۆژانە چەندین جار دووبات و چەندبات دەبنەوە، واتە بوونەتە ڕەوشت و عادەتێك بۆ بکەر وبەردەوام لەکاتی دیاریکراودا ئەنجامیان دەدات:

چۆنیەتی دروست کردنی

بۆ دروست کردنی دەمی ڕانەبردووی سادە چاووگی فرمانی ئەسڵی بەبێ to بەکاردەهێنرێت و ڕاناوی بکەری (چمیر فاعل) دەخرێتە پێش فرمانی ئەسڵیەوە. شایانی‌باسیشە کەلە کەسی سێیەمی تاکدا واتە he-she,it پێویستە پێشی s بە کۆتایی فرمانەکەوە زیاد بکرێت:

فرمانی ئەسڵی to work دەکەین بەنموونە:

..... + فرمانی ئەسڵی بەبێ to + ڕاناوی بکەر

I work	من کاردەکەم	you work	تۆ کاردەکەیت
He,she, it, works	ئەو کاردەکات	We work	ئێمەکاردەکەین

youwork	ئێوە کاردەکەن	they work	ئەوان کاردەکەن

تێبینی 1 : ئەوفرمانانەی کە بە x-o ch - sh- ss کۆتایان دێت لە سێیەم کەسی تاکدا لە باتی es ,s وەردەگرن:

I kiss	من ماچ دەکەم	I watch	من تەماشا دەکەم
He kisses	ئەو ماچ دەکات	He watches	ئەو تەماشا دەکات
She kisses	ئەو ماچ دەکات	She watches	ئەو تەماشا دەکات
He washes	ئەودەشوات	He fixes	ئەوچێنگیر دەکات
I go	من دەڕۆم	She goes	ئەو دەڕوات

تێبینی 2: ئەو فرمانانەی کە بە یێ y کۆتایان دێت و لە پێش y پیتێکی بێ دەنگ هەیە،لە سێیەم کەسی تاکدا y دەبێتە i ، لێنجا es زیاد دەکرێت:

to carry	بار (هەڵگرتن)	to hurry	پەلە کردن
	he carries		he hurries
I carry	she carries	I hurry	she hurries
	it carries		it hurries

بەڵام ئەوفرمانانەی کە بە y کۆتایان دێت و لـە پێـش y پیتێکـی دەنگـدار هەیـە تەنیا s وەردەگرن:

say	گوتن	obey	پەیرەوی کردن (ستایش)
	he says		he obeys
I say	she says	I obey	she obeys
	it says		it obeys

فۆرمی نەرێ لە ڕانەبردووی ساددەدا *Negative form*

نەگەر بمانەوێت دەمی ڕانەبردووی ساددە بەشێوەی نەرێ (نفی) پێشان بدەین پێویستە do not لەدوای بکەر subject دابنێین، بکەر چ ناو بێت یا ڕانار هیچ جیاوازییەکی نییە، لە دوای ئەمە چاووگی فرمان بەبێ to دەنووسین ، بۆسێیەم کەسی تاکیش لە باتیdose not,do notبەکاردەهێنین و s یان esکە لە فۆرمی نەرێ دا بەدوای فرمانەوە زیاد دەکرا ئالووسین:

I do not work	من کارناکەم	We do not work	ئێمە کارناکەین
Youdo not work	تۆ کار ناکەیت	youdo not work	ئێوە کار ناکەن
He does not work	ئەو کار ناکات	they do not work	ئەوان کارناکەن
She does not work	ئەوکارناکات	it does not work	ئەو کار ناکات

سەرنج : لە بەر ئەوەی تەلەفوز کردنی do not یان does not لە ڕستەدا بڕێك گرانەو دڕێژ دەکرێتەوە لەبەکارهێنانی ڕۆژانەدا و لە ڕۆژنامەکانیشدا don't و doesn't بەکاردەهێنرێت:

I don't work	من کارناکەم	We don't work	ئێمە کارناکەین
He doesn't work	ئەو کارناکات		

فۆرمی پرسیاری لە ڕانەبردووی سادەدا *Interrogative form*

بۆ گۆڕینی ڕستەی دەمی ڕانەبردووی ساددە بۆ فۆرمی پرسیاری پێویستە فرمانی یاریدە دەری do و does بخرێتە پێش بکەری ڕستەکەوە و دوای ئەویش فرمانی بێ to بنووسین:

Do + بکەر + to + فرمانی لەسڵی بێ + ...

Do I work?	ئایا من کاردەکەم؟
Do we work?	ئایا ئێمە کار دەکەین؟
Do you work?	ئایا تۆ کار دەکەیت؟
Do they work?	ئایا ئەوان کاردەکەن؟
Does he, she, it work?	ئایا ئەو کاردەکات؟

فۆرمی پرسیاری نەرێ *Negative interrogative*

بۆ دروست کردنی ئەم فۆرمە پێویستە don't یان do not بخرێتە سەرەتای ڕستەوە ئینجا بکەر وپاشان چاووگی فۆرمانی ئەسڵی بێ to بنووسرێت. بۆ کەسی سێیەمی تاکیش لەباتی don't، doesn't بەکاردەهێنین:

Don't , Doesn't + بکەر + to + فرمانی لەسڵی بە بێ

Don't work?	ئایا منکار ناکەم؟
Don't we work?	ئایا ئێمە کارناکەین؟
Don't you work?	ئایا تۆ کار ناکەیت؟
Don't they work?	ئایا ئەوان کار ناکەن؟
Doesn't he, she, it work?	ئایا ئەو کار ناکات ؟

چەند نموونەیەك لە دەمی رانەبردووی سادە:

She goes to school every day	ئەو هەموو رۆژێ دەچێتە قوتابخانە
They speak English very well.	ئەوان بە باشی بە ئینگلیزی دەدوێن؟
He smokes a cigarette after lunch	ئەو لە دوای نیوەرۆژ خواردن جگەرەیەك دەکێشی؟
She comes here every Friday.	ئەو هەموو هەینیەك دێتە لێرە
We eat break fast at 8 o'clock.	ئێمە نانی بەیانیمان کاتژمێر ٨ دەخۆین
I look at the calender every day.	من هەموو رۆژێك تەماشای رۆژمێر دەکەم
We clean our teeth every morning	ئێمە هەموو بەیانیەك ددانەکانمان خاوێن دەکەینەوە
She drinks a cup of milk every morning.	ئەو هەموو بەیانیەك فنجانێك شیر دەخواتەوە
I usually eat my lunch at half past twelve.	من بە شێوەیەکی ئاسایی کاتژمێر دوازدە و نیو رۆژەکەم دەخۆم
He usually goes to school at about 8 o'clocko	ئەو بە شێوەیەکی ئاسایی دەرووبەری کاتژمێر ٨ دەچێتە قوتابخانە

خوێنه‌ری به‌ڕێز :

دوای له‌وه‌ی ئه‌م ڕستانه‌ت خوێنده‌وه و تێیان گه‌یشتیت هه‌ر کام لـه‌م ڕستانه چوار جار و هه‌ر جاره‌ی به فۆرمێك له‌فۆرمه‌كانی نه‌ری،لـه‌ری،پرسیار،پرسیاری نه‌ری بنووسه‌وه.

خوێندنه‌وه *Reading*

به‌رله‌وه‌ی ده‌ست بكه‌یت به خوێندنه‌وه‌ی ئه‌مه‌ی خواره‌وه ئه‌م ووشانه له به‌ر بكه:

town	شارۆچكه	**year**	ساڵ
Parents	دایك و باوك	**to live**	ژیان
sister	خوشك	**small**	بچووك
brother	برا	**also**	هه‌روه‌ها
middle	ناوه‌ڕاست	**With**	له‌گه‌ڵ
Primary	سه‌ره‌تایی	**many**	زۆر
secondary	ناوه‌ندی	**in**	له
other	هی تر، تر	**to come**	هاتن
street	جاده، شه‌قام	**to**	بۆ
shop	دوكان	**carpenter**	دارتاش
village	گوند	**to make**	دروستكردن
near	نزیك	**bed**	قه‌ره‌وێله
farmer	جووتیار	**Piece**	پارچه
to buy	كڕین	**furniture**	مۆبڵ
thing	شت	**sometime**	هه‌ندێك جار

to sell	فرۆشتن	to help	یارمه‌تی دان
vegetable	سه‌وزی	to like	حه‌زکردن
fruit	میوه	mother	دایك
father	باوك		

My town

My name is Azad. I am twelve years old. I live with my parents and my sister and brother in a small town in the middle of Iraq. There are four primary school for boys and four primary schools for girls. There are also two secondary schools in my town, one for boys and the other for girls.

We have one big street with many shops. There are many villages near our town. Farmers come to my town to buy clothes and other things and to sell vegetables and fruit.

My father is a carpenter. He makes tables, chairs, beds and other pieces of furniture. My brother and I some times help him. My sister sometimes helps my mother. We like our town and its people.

شارۆچکه‌کەم

من ناوم لازاده،من ته‌مه‌نم دوازده ساڵه،من له‌گەڵ دایك و باوك و خوشك و برام ده‌ژیم له شارۆچکه‌یه‌کی بچووك له ناوەڕاستی عێراقدا، چوار قوتابخانه‌ی سه‌ره‌تایی بۆ کوڕان و چوار قوتابخانه‌ی سه‌ره‌تایی بۆ کچانی تێیه، هه‌روه‌ها دوو

قوتابخانەی ناوەندی لەشارۆچکەکەدا هەیــە،یــەکێك بۆ کــوڕان و ئــەوی تــر بــۆ کچان.

ئێمە شــەقامێکی گەورە و زۆر دوکانمان هەیە،لەنزیك شارۆچکەکەمان زۆر گوند هەیە،جوتیاران دێنە شارۆچکەکەم بۆکڕینی جــل و بــەرگ و کــەل و پــەڵی تــر بــۆ فرۆشتنی سەوزی ومیوەجات.

باوکم یەك دارتاشە،ئــەو مــێز وکورســی و قەرەوێلــە و پارچــەکانی تــری مۆبــل دروست دەکات،براکەم و من هێندێك جار یارمەتی دەدەین،خوشــکەکەم هێندێــك جار یارمــەتی دایکــم دەدات،ئێمــە شــارۆچکەی خۆمــان و خەڵکەکــەیمان خــۆش دەوێت.

***

لە پێشەوە ناوی ژمارەکان لە یەکەوە تا بیــست فێر بووین وا باشە لێرەدا وانەی ژمارەکان تەواو بکەین و چی دیکەش لە پەیوەندی لەگەڵ ئــەواندا پێویســتبۆتانی باس بکەین :

بیست	تونتی	twenty
بیست ویەك	تونتی وەن	twenty one
بیست و دوو	تونتی توو	twenty two
سی	ثیرتی	thirty
سی و یەك	ثیرتی وەن	thirty one
سی و دوو	ثیرتی توو	thirty two
چل	فۆرتی	fourty

fifty	فیفتی	پەنجا
sixty	سیکستی	شەست
seventy	سێڤنتی	حەفتا
eighty	ئێیتی	هەشتا
eighty one	ئێیتی وەن	هەشتاو یەك
eighty two	ئێیتی تور	هەشتاو دوو
eighty three	ئێیتی ثری	هەشتاو سێ
ninety	ناینتی	نەوەد
hundred	هەندرێد	سەد
a hundred	ئێ هەندرێد	یەکسەد (سەد)
one hundred	وەن هەندرێد	یەکسەد (سەد)
Two hundred	تور هەندرێد	دوو سەد
three hundred	ثری هەندرێد	سێ سەد
thousand	ثاوزەند	هەزار
one thousand	وەن ثاوزەند	یەك هەزار
a thousand	ئێ ثاوزەند	یەك هەزار
two thousand	تور ثاوزەند	دوو هەزار
million	میلیەن	ملیۆن
one million	وەن میلیەن	یەك ملیۆن
a million	ئێ میلیەن	یەکملیۆن

two million	تور میلیه‌ن		دوو ملیۆن
Addition	کۆکردنه‌وه	**Multiplication**	جاران کردن
4 + 10 = 14		**40 x 10 = 40**	
Division	دابه‌ش کردن	**Substractions**	کەم کردن
10 ÷ 2 = 5		**10 – 4 = 6**	
Equal (is)	یه‌کسان	**Percent**	له‌سه‌دا

له کوردیدا بۆ کۆکردنه‌وه‌ی دوو ژماره‌ی‌سه‌ره‌وه ده‌ڵێین:

٤ کۆ ١٠ یه‌کسانه به ١٤ واته ٤ + ١٠ = ١٤

یان بۆ کەم کردنه‌وه ده‌ڵێین :

١٠ کەم ٤ یه‌کسانه به ٦ واته ١٠ – ٤ = ٦

یان بۆ لێکدان کردن ده‌ڵێین:

٤ جاران ١٠ یه‌کسانه به ٤٠ واته ٤ × ١٠ = ٤٠

هه‌روه‌ها بۆ دابه‌ش کردن ده‌ڵێین:

١٠ دابه‌ش ٢ یه‌کسانه به ٥ واته ١٠ ÷ ٢ = ٥

به‌ڵام له‌زمانی ئینگلیزی دا به‌مجۆره :

1.4 plus 10eqals (is) 14.	4 + 10 = 14
8 plus 7 is 15 .	8 + 7 = 15
9 plus 8 equals 17	9 + 8 = 17
2.10 minus 4 equals 6	10 - 4 = 6
10 minus 4 is 6 .	10 – 4 = 6
9 minus 3 is 6	9 – 3 = 6
3.4 times 10 equals 40	4 x 10 = 40
4 times 10 is 40	4 x 10 = 40

5 times 9 is 45	5 x 9 = 45
4.10 divided by 2 is 5.	10 ÷2 = 5
10 divided by 2 equals 5	10 ÷ 2 = 5
9 divided 3 is 3	9 ÷ 3 = 3

Percentage % رێژەی سەدی

1 %one percentage of the pupils are lazy	لە سەدا یەکی قوتابیەکان تەمبەڵن
10 %ten percent	دە لە سەد (لە سەدا دە)
50 %fifty percent	لە سەدا پەنجا
.100 % one hundred percent	لە سەدا سەد
Triangle	کەرتی ئاسایی
Square	سێ گۆشە
Circle	چوار گۆشە
	بازنە

***

وانه‌ی دوازده‌یەم

دەمی داهاتوو بە Going to

ئەم جۆرە داهاتووە لە گەڵ ئاوەڵفرمانەکانی کاتی بۆ داهاتوو نزیکی بە کار دەهێنرێت لە باتی دەمی ئێستا (ڕانەبردووی بەردەوام)، هەروەها بەبێ ئاوەڵفرمانیش هەر هەمان کار دەکات.

چۆنیەتی دروست کردنی :

بۆ دروست کردنی فۆرمی ئەرێنی ئەم جۆرە داهاتووە، دوای بکەر سەرفکراوی فرمانی tobe وەردەگرین، ئینجا going to داوی لەو چاوگی فرمان بە بێ to وەردەگرین و بە مجۆر دەمی داهاتووی بە going to دروست دەکەین، ئەمەش فۆرمۆلەکەیەتی:

پاشماوەی ڕستە + فرمانی بێ to+ going to+ سەرفکراوی to be +

I am going to meet him at the station. بکەر دەمەوێت (نیازم وایە) ئەو لە ئیزگە ببینم

Iam going to work	(دەمەوێت) نیازم وایە کار بکەم
You are going to work	تۆ نیازت وایە کار بکەیت
She, he, it is going to work	ئەو نیازی وایە کار بکات
We are going to work	ئێمە نیازمان وایە کار بکەین
You are going to work	ئێوە نیازتان وایە کار بکەن
They are going to work	ئەوان نیازیان وایە کار بکەن

سه‌رنج: هه‌رکاتێك بمانه‌وێت حه‌ز و ویستی بکه‌ر بۆ ئه‌نجامدانی کارێك مسۆگه‌ر بکه‌ین ڕۆیسته‌ ئه‌و ڕسته‌یه‌ له‌گه‌ڵ going to به‌کار بێنین، چونکه‌ هه‌ر لـه‌ زمـانی ئینگلیزیدا سێ ده‌می داهاتووی سه‌ره‌کی هه‌یه:

داهاتووی به‌ going to له‌و ڕسته‌دا که‌ ئه‌م وشانه‌یان تێـدا بـه‌کارده‌هێنرێت (until, if, till , when , when vere , unless, ...) به‌کار ناهێنرێت.

هه‌روه‌ها هێندێك فرمان هه‌ن که‌ جێبه‌جێ کردن و جێبه‌جێ نـه‌کردنیان لـه‌ ژێـر کۆنترۆڵی مرۆڤ دا نیه‌ له‌ به‌ر ئه‌وه‌ ناتوانین له‌گه‌ڵ going to به‌کاریان بێنـین هه‌روه‌ها له‌گه‌ڵ ده‌می ڕانبردووی به‌رده‌وامیشدا به‌کار ناهێنرێن، فرمانه‌کان بریتـین له‌ :

to be lieve	باوه‌ڕکردن	to mean	واتا کردن
to think	بیرکردنه‌وه	to want	ویستن
to feel	هستکردن	to wish	ئاوات خواستن
to know	زانین	to forgive	لێبوردن
to understand	تێگه‌یشتن	to refuse	ڕه‌تکردنه‌وه
to remember	هێنانه‌وه یاد	to love	خۆشویستن
to recollect	هێنانه‌وه یاد	to hate	بێزار بوون
to forget	له‌ بیر کردن	to like	حه‌ز کردن
to suppose	فه‌رز کردن	to care	چاودێری کردن
to contain	گرتنه‌خۆ، بریتی بوون	to seem	تصور کردن
to consist of	بریتی بوون له‌	to apear	تصور کردن
to posses	دارابوون، هه‌بوون	to belong	پەیوەندی هەبوون

to see	دیتن
to hear	بیستن

هەروەها فرمانی to have لەگەڵ بە واتای هەبوون، بەکارهێنرێت دێتە ڕیزی‌ئەم فرمانانەوە لەگەڵ going to بەکارناهێنرێت:

لێستا با بچینەوە سەر نمونەکانی دەمی داهاتوی بە going to:

بە کورتی دەتوانین بڵێین (going to) کاتێك کە لەگەڵ (کەس) بەکاردهێنرێت واتای (نیاز هەبوون) یان (وبستن) دەدات و لەگەڵ (شت) واتای (خەریك بوون) دەدات:*

I am going to drink a glass of water.	من دەمەوێت لێوانێك ئاو بخۆمەوە.
He is going to give me a new book tomorrow.	ئەو نیازی وایە سبەینێ کتێبێکی تازەم بداتێ.
The train is going to leave.	ترێن (شەمەندەفەر)ە کە خەریکە حەرەکەت بکات.
It is going to rain.	خەریکە باران ببارێت.

فۆرمی نەرێ لەگەڵ going to:

بۆ دروست کردنی فۆرمی نەرێ هەر لەوەندە بەسە کە not بخەینە نێوان سەرفکراوی فرمانی to be و going to نمونە:

I am not going to work	من نیازی کار کردنم نییە (من نامەوێ کار بکەم)
You are not going to work	تۆ نیازی کار کردنت نییە.

He , she, it is not going to work — لەو نیازی کار کردنی نیە

We are not going to work — ئێمە نیازی کار کردمان نیە

They are not going to work — لەوان نیازی کار کردنیان نیە

فۆرمی پرسیاری:

لەگەڵ جێ گۆڕکێیەك بە سەرلکراوی فرمانی to be و بکەر بکرێت زۆر بە ئاسانی فۆرمی پرسیارمان دەست دەکەوێت.

I am going to work — ئایا من دەمەوێت (نیازم وایە) کار بکەم؟

Am I going to work?

Are you going to work? — ئایا تۆ نیازت وایە کار بکەیت

Is he, she , it going to work? — ئایا لەو نیازی وایە کار بکات

Are we going to work? — ئایا ئێمە نیازمان وایە کار بکەین؟

Are they going to work? — ئایا لەوان نیازیان وایە کار بکەن؟

فۆرمی پرسیاری نەرێ:

هەر کاتێك بمانەوێت فۆرمی پرسیاری نەرێ دروست بکەین پێویستە فۆرمی پرسیاری لەرێ بهێنینە بەر چاوی خۆمان و not ی پێوە زیاد بکەین وك:

Are not you going to work?

بەڵام بۆ ئاسانکاری are not و Is not دەبن بە arn't و isn't هەروەها بۆ کەسی یەکەمی تاك دوو شێوە دەربڕین هەیە:

Am I not going to work? — ئایا من نیازی کار کردنم نیە؟

Aren't I going to work?

Aren't going to work? — ئایا تۆ نیازی کار کردنت نیە؟

Isn't she ,he , it going to work? ئایا ئه‌ونیازی کار کردنی نیه؟
Aren't we going to work? ئایا ئێمه نیازی کار کردمان نیه؟
Arn't they going to work? ئایا ئه‌وان نیازی کارکردنیان نیه؟

چه‌ند نموونه و ڕسته‌یه‌ك:

I am going to climb to the top. نیازم وایه (ده‌مه‌وێت) سه‌رکه‌ومه سه‌ر لووتکه‌که.
You are going to leave here. ده‌ته‌وێت ئێره به‌جێ بهێلیت.
Come in, it is going to snow. وه‌ره ژووری، خه‌ریکه به‌فر ده‌بارێت.
He is going to rub out his name. ئه‌و ده‌یه‌وێت ناوه‌که‌ی ڕه‌ش بکاته‌وه.
She is going to write her name on the balkboard. ئه‌و ده‌یه‌وێت (نیازی وایه) ناوی له سه‌ر ته‌خته ڕه‌شه‌که بنووسێت.
They are going to play football. ئه‌وان نیازیان وایه یاری فووتبۆڵ بکه‌ن.
We are going to the cinema. ئێمه نیازمان وایه بچین بۆ سینه‌ما.
You are going to eat supper. ئێو نیازتان وایه (ده‌تانه‌وێت) شیو بخۆن.

ڕاناوه‌کان *The Pronouns*

هه‌روه‌ك ده‌زانین ڕاناو ووشه‌یه‌که که ده‌بێته جێ نشینی ناوو بۆ پشگیری له دووپاتبوونه‌وه‌ی ناو به‌کار ده‌هێنرێت، بۆ نموونه کاتێك ده‌ڵێین : (سه‌یفی فه‌رهاد ده‌بینم و له‌گەڵ فه‌رهاد خه‌ریکی خوێندنه‌وه ده‌م) له‌م ڕسته‌یه‌دا دووجار ناوی

فەرهاد هاتووە و نەگەر بمانەوێت ناوی فەرهاد دووپات نەکەینەوە دەڵێین: (سەینیّ فەرهاد دەبینم و لەگەڵ ئەو خەریکی خوێندنەوە دەبم)

ڕاناوەکان لە زمانی ئینگلیزی دا چوار جۆرن:

١- ڕاناوی کارا (بکەر) فاعلی — Nominative Pronouns

٢-ڕاناوی کارلێکراو (مفعولی) — Accusative Pronouns

٣- ڕاناوی خاوەندارێتی (ملکی) — Possessive Pronouns

٤- ڕاناوی خودی (پێچەوانە و مسۆگەر) — Reflexive Pronouns

انعکاس و تەنکیدی:

١- ڕاناوی کارا (بکەر) دەبێتە جێ نشینی ناو (بکەر) و بریتین لە:

I	من (یەکەم کەسی تاك)	We	ئێمە (یەکەم کەسی کۆ)
You	تۆ دووەم کەسی تاك)	You	ئێوە (دووەم کەسی کۆ)
He	ئەو (سێیەم کەسی تاك)نێرینە	They	ئەوان (سێیەم کەسی کۆ)
She	ئەو (سێیەم کەسی تاك)مێینە		
It	ئەو (سێیەم کەسی تاك)		

Dara is a teacher	دارا یەك مامۆستایە
He is a teacher	ئەو یەك مامۆستایە
Helen is a nurse	هێلێن یەك ستەرە
She is a nurse	ئەو یەك ستەرە
Paul and Anne are a students	پۆل و ئان قوتابین
They are students	ئەوان قوتابین

The bootel is empty	بوتڵه‌که به‌تاڵه
It is empty	ئه‌و به‌تاڵه

٢- ڕاناوی کارلێکراو (مفعول) :

ئه‌م ڕاناوه ده‌بێته جێنشینی ناوی کارلێکراو (اسم مفعول)و له دوای فرمانی تێپه‌ڕ (لازم) دێت یان دوا به دوای زێده‌واژه (حرف جر) preposition دێت، ڕاناوی کارلێکراو ئه‌مانه‌ن:

me	(به‌کەم که‌سی تاك)	Us	(به‌کەم که‌سی کۆ)
you	(دووەم که‌سی تاك)	you	(دووەم که‌سی کۆ)
Him	ئێرینه	them	(سێیه‌م که‌سی کۆ)
Her	(سێیه‌م که‌سی تاك) مێینه		
It	بێگیان		

I often see Ali on the bus.	من زۆر (زۆرجاران) عه‌لی ده‌بینم له پاسدا
I often see him on the bus	من زۆر (زۆرجاران) ئه‌و ده‌بینم له پاسدا
She goes to the cinema with her parents.	ئه‌و له‌گه‌ڵ دایك و باوکی دا ده‌چێته سینه‌ما
She goes to the cinema with them	ئه‌و له‌گه‌ڵیاندا ده‌چێته سینه‌ما
He sits next to Tara.	ئه‌و له‌کێ تارا داده‌نیشێت
He sits next her.	ئه‌و له‌کێ داده‌نیشێت

٣- ڕاناوی خاوەندارێتی (ملکی) The possessive pronouns

لەو ڕاناوەیە کە شوێنی ناوێك دەگرێتەوەو سیفەتی خاوەندارێتیشی هەیە وەك my pen پێنووسی من، ڕاناوی خاوەندارێتی بریتیە لە :

ours	هی ئێمە		کەسی یەکەمی کۆ
yours	هی ئێوە		کەسی دووەمی کۆ
them	هی لەوان		کەسی سێیەمی کۆ
mine	هی من		کەسی یەکەمی تاك
yours	هی تۆ		کەسی دووەمی تاك
his	ئێرینە		
hers	هی لەو	مێینە	کەسی سێیەمی تاك
Its	بێگیان		

شایانی باسە کە ڕاناوی خاوەندارێتی هەمیشە دکەوێتە کۆتایی ڕستەوە ئەمەش باشترین ڕیشانەیە بۆ جیاکردنەوەی لە (ناوەڵناوی خاوەندارێتی) کە هەمیشە دەکەوێتە پێش ناو:

This is mine.	ئەمە هی منە	This is ours.	ئەمە هی ئێمەیە
That is yours.	ئەوە هی تۆیە	That is yours.	ئەوە هی ئێوەی
This is him.		This is them.	ئەمە هی ئەوانە
This is her.	ئەمەی هی لەوە		
This is its.			

This book is mine. ئەم کتێبە هی من

This pen is ours. ئەم پێنووسە هی ئێمەیە

These pens are them. ئەم پێنووسانە هی ئەوانەن

Those books are yours. ئەو کتێبانە هی ئێوەن (تۆ)ن

That shirt is his. ئەو کراسە هی ئەوە

٤- ڕاناوی خۆیی (پێچەوانەیی) ***The reflexive pronouns***

هەر کاتێك کردەوەی فرمان بگەڕێتەوە بۆ بکەر واتە هەر کاتێك بکەر و کارلێکراو (فاعل و مفعول) یەك کەس بن، ڕاناوی خۆیی لە شوێنی کارلێکراو (مفعول) دادەنیشێت .. ڕاناوی خۆیی بریتیە لە :

My self خۆم Our selves خۆمان(کەسی یەکەمی کۆ)

(کەسی یەکەمی تاك)

Your self خۆت (کەسی دووەمی تاك) Your selves خۆتان(کەسی دووەمی کۆ)

him self خۆی (نێرینە) Them selves خۆیان(کەسی سێیەمی کۆ)

her self (کەسی تاك مێینە)

it is self (سێیەمی بێگیان)

The man killed himself. پیاوەکە خۆی کوشت

کارلێکراو بکەر

She burned her self ئەو خۆی سووتاند

I burned my self من خۆم سووتاند

Dara and Zara killed the selves دارا و زارا خۆیان کوشت

We blamed our selves ئێمە خۆمانمان سەرکۆنە کرد

هەروەها لە دوای زیندە واژە preposition بەکار دەهێنرێت و واتای (بە تەنیایی) یان (تەنیا خۆ) دەدات:

He sits by himself	ئەو بە تەنیا دانیشتووە
I did it by self	تەنیا خۆم ئەنجامم دا (کردم)
He speaks to himself	ئەو لەگەڵ خۆی دەدوێت

وانەی سێزدەیەم

The adjectives ناوەڵناوەکان

ناوەڵناو ووشەیەکە کە دۆخ و چەڵۆنایەتی ناو یا ڕاناوی ناوەکە بەیان دەکـات و دەیێت هۆی پێ ناساندنی ناو:

a book — پەك کتێب

a re .d book — کتێبێکی سوور

هەروەك لەوانەکانی پێشوودا باسمان کردووە ناوەڵناو شەش جۆری هەیە و لـێرەدا بە ڕێز باسیان لێوە دەکەین:

١- ناوەڵناوی نامازە :

Demonstrative adjectives and pronouns:

ئەم ناوەڵناوە کـە بـۆ نامـازە (ئیشـارە) کـردن بـۆ دوور یـان نزیـك بەکاردەهێنرێت هەم وەك ڕاناو و هەم وك ناوەڵناو بە کاردەهێنرێت و لـە ڕاسـتیدا پێی دەڵێن(ناوەڵناوو ڕاناوی نامازە) بۆ جیاکردنەوەی دۆخی ناوەڵناوی لە دۆخی ڕاناوی پێویسـتە سـەرنج لەدەستەواژە یا ڕستەکە بدەین هەرکاتێك لەگەڵ ناودا بێت لەوا دەیێتە ناوەڵناوی نامازە بەڵام ئەگەر لەگەڵ ناودا نەبەت دەیێتە ڕاناوی نامازە:

This — ئەم ../ ئەمە (بۆ نزیك) — these — ئەمانە .. / ئەم ..انە (بۆ کۆی تاکی نزیك)

that — ئەو ../ ئەوە (بۆ دوور) — Those — ئەوانە .. / ئەو . انە بۆ کۆی تاکی دوور

This man is my brother

ئەم پیاوە بڕای منە (لێرەدا وەکو ئامازە بەکارهاتووە)

This is my brother

ئەمە بڕای منە (لێرەدا this جێگای پیاوەکەی گرتووەم)

ئەم کتێبە ئینگلیزیانە سەرنج ڕاکێشن (ئامازە)

These English books are interesting

ئەمانە سەرنج ڕاکێشن (لەباتی کتێبەکان کە ئاون these بەکار هاتووە)

These are interesting

What is that? It is a cat ئەوە چیە . ئەو یەك پشیلەیە

What are those? They are Tomatoes ئەوانە چین ؟ ئەوان تەماتەن

٢- ناوەڵناوی دابەشین

Distributive adjective and pronouns

ناوەڵناوی دابەشین ئەمانەی خوارەوەن :

every	هەر هەمرو	every one	هەربەکێك
each	هەر	every thing	هەر شتێك
		every body	هەر کەسێك

شایانی سەرنجە کە وشەکانی سەرەوە لە ڕاستیدا هەم ڕانـاوی دابەشـین و هـەم ناوەڵناوی دابەشین و وا لە خوارەوە باسیان لێ دەکەین:

A-each: ئەم ووشەیە هەم ناوەڵناوە و هەم جێ ناویشە بەڵام every لەبا ناوەڵناوە.

دوو کوڕ هاتنە ژوورەوە، هەریەکەیان جانتایەکی هەڵگرتبوو (هەڵدەگرت)

Two boys intered, each was carrying a case.

لێرەدا پێویست ناکات وشەی boys لە دوای each دووبارە بکەینەوە، لەم ڕستەیەدا every ناتوانێت لە باتی each بەکاربهێنرێت، تەنیا کاتێك بەکاردەهێنرێت کە ووشەی boys لە دوای every بنووسرێت وەك لەلای خوارەوە دەبینین:

دوو کوڕ هاتنە ژوورەوە هەر کان و لە کورەکان جانتایەکی هەڵگرتبوو (هەڵدەگرت) .

Two boys intered, every bous was carring a case.

each, every هەمیشە تاکن و فرمانی تاکیان بە دوادا دێت، لێرەدا was فرمانی تاکە.

B- every one , every body : ئەم دوو ووشەیە هەر دووکیان ڕاناون و لە باتی دەستەواژەکانی all people بەکار دەهێنرێن لەبارەی واتاوە جیاوازیەکیان نییە و هەردووکیان فرمانی تاك وەردەگرن لەدوای خۆیان وەك:

هەرکەس (هەموو کەس) لەوی خۆش دەوێت.

Every body likes him (واتە هەموو ئەوانەی دەیناسن)

هەرکەس (هەموو کەس) چەپڵەی لێدا

Every one clapped (واتە هەموو ئەوانەی لە ژوورەکەدان)

ڕوشه‌ی every thing ته‌نیا ڕاناوه و واتای all things یان all things ده‌دات، له دوای خۆی فرمانی تاك وه‌رده‌گرێت.

هه‌ر شتێك (هه‌مو شتێك) ئاماده بوو.

(واته هه‌ر شتێکی که پێویست بوو ئاماده کرابوو، Every thing was ready دتوانین به‌مجۆره‌ش بڵێین: (All the things were ready) به‌ڵام له‌سه‌ی دووه‌میان زۆر زۆر به‌که‌می به‌کارده‌هێنرێت.

C- either, neither :ئه‌م دوو وشه‌یه هه‌م ناوه‌ڵناون و هه‌م ڕانـاون either واتای یه‌کێك له دوو که‌س یان دوو شت ده‌دات.

I want to read either ده‌مه‌وێت یه‌کێکیان بخوێنمه‌وه

Do you read either of these? ئایا یه‌کێك له‌مانه ده‌خوێنیته‌وه

No , I don't read either له‌خێر من هیچ یه‌ك له‌مانه ناخوێنمه‌وه

شایانی باسه که either له‌گه‌ڵ فرمانی نه‌ری و niether له‌گه‌ڵ فرمـانی نـه‌ری به‌کار ده‌هێنرێت:

I read neither = I don't read either ناخوێنمه‌وه

neither = not either

باشتر وایه که neither له سه‌ره‌تای ڕسته‌دا بێت به ته‌نیا وك وه‌ڵامـی نـه‌ری بۆ ڕسته‌ی پرسیاری به‌کار بهێنرێت.

Neither of them was good هیچ یه‌ك له‌وان باش نه‌بوو،

Which did you buy? Neither کامیانت کڕی؟ هیچ یه‌ك (هیچیان)

شایانی باسه سه‌رنجه که ووشه‌کانی also و too ش له ڕسته نه‌ری یه‌کاندا ده‌بن به either:

I want to come too. هه‌روه‌ها منیش ده‌مه‌وێت بێم.

ڕەمانی ئەرێنی

I don't want to come either. هه‌روه‌ها منیش نامه‌وێت بێم

ڕەمانی ئەرێنی

They also want this book هه‌روه‌ها ئه‌وانیش ئه‌م کتێبه‌یان ده‌وێت

They don't want this book either. هه‌روه‌ها ئه‌وانیش ئه‌م کتێبه‌یان ناوێت

ڕەمانی ئەرێنی

ئێبینی: either , neither سه‌رەڕای واتای باس کەراو واتای (هه‌روه‌ها) و (هه‌روه‌هانه) ش ده‌ده‌ن:

ئه‌و ئێستا کار ناکات هه‌روه‌ها ئازادیش نا، (واته ئازادیش کار ناکات)

He isn't working now, neither is azad.

ئه‌و ئه‌مڕۆ یاری ناکات،هه‌روه‌ها ئازادیش نا،(واته هه‌روه‌ها ئازادیش یاری ناکات).

She isn't playing today, neither is azad.

ئێمه دوێنێ خه‌ریکی خوێندنه‌وه بووین هه‌روه‌ها ئه‌وانیش.

We were reading yesterday, either were they.

٣- ناوەڵناوی چەندایەتی

Quantitative adjectives and pronouns

ناوەڵناوه‌کانی چەندایەتی که هێندێکیان جێگای ناویش ده‌گرن و له ڕاستیدا هه‌م ناوەڵناون هه‌م ناون بڕیتین له :

any	هه‌ر	no	نه
little	که‌م	few	که‌م
some	هێندێك	one	یه‌ك

many	زۆر	much	زۆر
a	یەك	none	هیچ لە

شایانی باسە ژمارەکانیش لەگەڵیکەونە پێش ناوەوە دەبنە ناوەڵناوو لەگەڵیش بە تەلیایی بەکار بهێنرێن دەبنە ڕاناو:

I have six pens. I have six

من شەش دانەم هەیە. لەو شەش پێنووسی هەیە.

Farhad wrote four Dara wrote ten letters

فەرهاد چوار دانەی نووسی. دارا دە نامەی نوسی.

A – a , one: ناتوانین هەمو جارێك ووشەیone لە باتیanیان هەوەك ناوەڵناو بەکار بهێنین:

کاتێك کە دەڵێین a pencil مەبەستمان ئەوەیە بڵێین any pencil وات هەر پێنووسێك و دەلالەت لە پێنووسێکی تایبەت ناکات، بەڵام کاتێك دەڵێین one pencil مەبەستمان لە بەکارهێنانی one ژمارەی پێنووسەکەیە کە لە یەك پێنووس لە زیاترەو نە کەمترە.

B– any , some: لەم دوو وشەیە دەکرێ لە پێش ناوە کۆیەکان و لەو ناوانەی کە ناژمێردرێن بەکار بهێنرێن، دەتوانن هەم بنە ڕاناو و هەم بن ناوەڵناو:

من پرێك کەرەم هەیەوتۆش پرێك هەیە

I have some butter,and you have some

ناوەڵناو ڕاناو

He has some friends لەو پرێك (هێندێك) هاوڕێی هەن.

There is some good news for you. هێندێك هەواڵی خۆش بۆ تۆ هەیە.

ناوەڵناو ناوی کۆ ناوەڵناو

any لەم دۆخانەی خوارەوەدا بەکاردەهێنرێت:

١- لە ڕستەی نەرێنی Negative یەکاندا: من هیچ کەرەم نییە و ئەویش هیچی نییە .

I have not butter, and he has not any.

He has not friends. ئەو هیچ هاوڕێی نین.

There is not any good news for you. هیچ هەواڵێکی خۆش نییە بۆ تۆ.

٢- لە ڕستە پرسیاری interrogative یەکاندا:

Have you any mony? ئایا هیچ پارەیەکت هەیە؟

Did you see any bird? ئایا هیچ باڵندەیەکت دیت؟

Do you have any book? ئایا هیچ کتێبێکت هەیە؟

Don't put any sugar in my tea هیچ شەکر مەکە ناو چایەکەی منەوە

بەڵام کاتێك پرسیارەکە وەکو تکاو داواکاری بێت لە باتی some,any بە کار دێنین:

Will you drink some tea? ئەیە هێندێك چای دەخۆیتەوە؟

٣- any لە دوای if (ئەگەر) بەمجۆرە بەکار دەهێنرێت:

If you have any difficulty, ask me for help.

ئەگەر هیچ گیر و گرفتێکت هەیە داوای یارمەتیم لێ بکە.

٤- any لە باتی ووشەی every یەکار دەهێنرێت:

Any book about riding will tell you to mount a horse.

هەر (هەموو) کتێبێك لە بارەی سواریەوە باسی سواربوونی ئەسپت بۆ دەکات.

C- no , none : بۆ بەیانکردنی وانایەکی نەرێ لەگەڵ فرمانە نەرێنیەکاندا بەکار دەهێنرێن.

بەجۆرە هەر کام لەمانە دەتوانێت ببێتە جێ نشینی فرمانێکی نەرێ + any پێویستە لە بیرمان نەچێت کە any هەم وەک ڕاناو و هەم وەک ناوەڵناو بەکار دەهێنرێت بەڵام none تەنیا وەک ناوەڵناو :

I have not any apples	من هیچ سێوێکم نیە
He has not any	ئەو هیچی نیە (مەبەست سێوە)
I have no apples	من سێوم نیە
I have none	من هیچم نیە (مەبەست سێوە)
He didn't eat any cucumbers	ئەو هیچ خەیاری نەخوارد
He didn't eat any	ئەو هیچی نەخوارد (مەبەست خەیارە)
He ate no cucumbers.	ئەو هیچ خەیاری نەخوارد
He ate none	ئەو هیچی نەخوارد (مەبەست خەیارە)

سەرەنجام بەم ئاکامە دەگەین کە :no = not any

شایانی باسە کە no, any, some لەگەڵ ووشەکانی hing یان body لێک دەدرێن و ئەم وشە لێکدراوانە دروست دەکەن.

some body = some one

any body = any one

no body = no one

nothing = not any thing

D- few,little : little لە پێش ئەو ناوانە بەکاردەهێنرێت کە ناژمێردرێن وەک (coffee,tea,Jam,milk,butter,bread) بەڵام few لە پێش ئەو ناوانە

بەکار دەهێنرێت کە دەژمێردرێن.little, few بە کەمی لە رستەی نەرێ دا بەکار دەهێنرێت مەگەر کاتێك بکەونە پێش ووشەی very لە هەر ئەوە لە باتی , not much , little لە باتی not many , few بەکار دەهێنرێت:

much + فرمانی نەرێ = little+ فرمانی لەرێ

many + فرمانی نەرێ = few+ فرمانی ئەرێ

I have little time ---------- I do not have much time

من کاتم زۆر نیە من کاتم کەم هەیە

He ate few apples -----He did not eat many apples

ئەو سێوی زۆ رنەخوارد ئەو سێوی کەم خوارد

کەوانە: few = not many , little = not much

E- a few , a little: شایانی باسە کە a few و a few لە پێش ئەو ناوانە بەکار دەهێنرێن کە (کۆ)ن و دەژمێردرێن countableبەلآم little وlittle لە پێش ئەو ناوانە بەکاردەهێنرێت کە ناژمێرێن uncountable.

a little و a few واتای نەرێ دەدەن، a few دەلالەت لە ژمارەیەکی کەم و a little دەلالەت لە نەندازە (رِادەی) یەکی کەم دەکات، بەلآم fewیان littleواتای نەرێ دەدەن و دەلالەت لە کەم بوون و نەبوونی شتێك دەگەن:

من خانوو بەرەیەك وچەندە(ئاکر)زەویم هەیە. (واتا لانی کەم سێچوار ئاکرو رەنگە پرِیشم هەبێت) I have a house and a few acres of land.

من ئەوەندە هاورِێم نین. (لەبەرئەوە) زۆربەی کات تەنیام

I have few friends and I am often lonely.

* ئاکر : یەکەیەکی پێوانەییە

شایانی باسە کە few لەم ڕستەیەی سەرەوەدا واتای not manyدەدات.

من هێندە پارەم نییە و ناتوانم ئوتومبێلێك بکڕم.

I have very little money, I can not afford to buy a car.

شایانی باسە کە ئەگەر لە پێش ووشەی money ووشەی a little بەکارهاتبایە، ووشەی not دوایی فرمانی can وون دەبو وە واتای ڕستەکە ئاوای لێدەهات: کەمم پار هەیە و ناتوانم ئوتومبێل بکڕم ، کەواتە:

a few = some
few = no many
a little = some
little = not much

وڵامی پرسیارەکان

وشەکانی پرس

لەم ووشانە تەنیا لە سەرەتای ڕستەدا دێن.

Who : ئەم ووشەیە ڕانـاوە و لـە دۆخـی بکـەریدا تـەنیا بـۆ (کـەس) بـەکار دەهێنرێت، لە قسە کردندا لە دۆخی کارلێکراوی (مفعول) دا لە باتی whom بەکار دەهێنرێت.

Who took my Hat? کێ کڵاوی منی هەڵگرت؟ (دۆخی بکەری)

Who are those men? لەو پیاوانە کێن؟ (دۆخی بکەری)

Who (Whom)did you see? تۆ کێت دیت؟ (دۆخی کارلێکراوی)

Who (Whom) did she say? لەو پارەی دا بە کی؟ (دۆخی کارلێکراو)

Whom:تەنیا بۆ (کەس) لە دۆخی کـارلێکراوی‌دا بـەکاردەهێنرێت. لـە گفتوگـۆدا لە باتی whom سوود لە who وەردەگرێت.

Whom did you meet?

or

who did you meet? تۆ چاوت بەکێ کەوت؟

Whom هەروەك who تەنیا وەك ناوەڵناو بەکار دەهێنرێت.

Whose: ئەم ووشەیە ئەگەر (ناو)ی بە دوادا بێت لە ڕیزی ناوەڵناو دەژمێردرێت، ئەگەر ناوێشی بە دوادا نەبێت دەبێتە ڕاناو:

whose book did you borrow? کتێبی کێت قەرز کرد؟
ناوەڵناو ناو

whose is that house? لەو خانووە هی کێیە؟
فرمان ڕاناو

Whose تەنیا بۆ کەس بکار دەهێنرێت.

What: لەم ووشەیەش هەم ڕاناوە و هەم ناوەڵناو، لە دۆخی بکەری و کارلێکراوی بۆ (شت) و هەندێك جاریش بۆ (کەس) بەکاردەهێنرێت:

(دۆخی بکەری):

What delayed you?	چی تۆی وەدوا خست؟
The storm delayed me	گێژەڵۆکە وەدوای خستم
What did they eat with?	ئەوان بە چی‌یان خوارد؟
They ate it with fork.	ئەوان بە چنگاڵیان خوارد

(دۆخی کارلێکراوی):

What newspaper do you read?	چ ڕۆژنامەیەك دەخوێنیتەوە؟
I read the Times.	من ڕۆژنامەی تایمز دەخوێنمەوە.
What time is it?	کاتژمێر چەندە؟
What street is this?	ئەمە چ شەقامێکە؟

Which: هەم ڕاناوە و هەم ناوەڵناوە بۆ (کەس) و (شت) لە دۆخی بکەری و کارلێکراوی دا بەکار دەهێنرێت.

Which of them is the biggest?	گەورە ترینی ئەوان کامەیە؟

کامەیانت پڕ خۆش دەوێت؟ دارام لە هەموان پڕ خۆش دەوێت.

Which do you like best? I like Dara best.

Which school did he go to, Kurdistan or Rzgary?

He went to Rzgary.

ئەو چوو بۆ کامە قوتابخانە. کوردستان یان ڕزگاری؟ ئەو چوو بۆ ڕزگاری.

Why:(بۆچی):واتە بۆچی، بە ووشەی because(لە بەر ئەوە)وەڵام دەدرێتەوە:

Why was he late?

He was late because he missed the bus.

بۆچی ئەو وەرەنگ کەوت (تاخیر بوو) لە بەر ئەوەی پاسەکەی لە دەست دا (واتە بە پاسەکە نەگەیشت)

when: بۆ پرسیار لە کات بەکار دەهێنرێت واتە کەی، کەنگێ ، چ کاتێك:

when do you get up?

I get up at seven a.m.

تۆ کەنگێ لە خەو هەڵدەستیت؟ من کاتژمێری حەوتی بەیانی (a.m) لە خەو هەڵدەستم.

when did you go there? تۆ کەنگێ چویتە ئەوێ؟

Where: بۆ پرسیار لە شوێن واتای کوێ یان لە کوێ دەدات:

Where do you live?

I live in London لە کوێ دەژیت؟. لە لەندەن دەژیم.

How: واتە چۆن ، بە چ شێوەیەك :

How did you come? تۆ چۆن هاتیت؟ بە فڕۆکە هاتم

I came by plane.

how لەم سێ دۆخەی خوارەوەشدا بەکار دەهێنرێت:

A-لە پێش ناوەڵناوەکان لە باتی (to be + ناو + What)، لەو پرسیارانەدا کە لە بارەی size(لەد و بالآ) و لەندازەوە دەکرێت، بەکار دەهێنرێت:

How tall are you? I am six feet. تۆ چەند درێژیت؟ من شەش فووت درێژم

ناوەڵناوی چۆنایەتی

How high is the mount Everest? کێوی ئیڤەرێست چەند بەرزە؟

ناوەڵناوی چۆنایەتی

Possessive adjectives ناوەڵناوی خاوەندارێتی

ناوەڵناوی خاوەندارێتی (الصفه الملكيه) بۆ ئیشاندانی خاوەندارێتی بەکاردەهێنرێت و لە دوای ئەو ناو دێت:

My هی من (کەسی یەکەمی تاك) Our هی ئێمە (کەسی یەکەمی کۆ)

Your هی تۆ (کەسی دووەمی تاك) Your هی ئێوە (کەسی دووەمی کۆ)

Their هی ئەوان (کەسی سێیەمی کۆ)

His

Her

Its

هی ئەو (کەسی سێیەمی تاك)

This is my pen	ئەمە پێنووسی منە
This is their house	ئەمە خانووی ئەوانە
This is its leg	ئەمە لاقی ئەوە (بێ عەقڵ)
It is our room	ژووری ئێمەیە
This is your face	ئەمە ڕووخساری تۆیە
These are his hands	ئەمانە دەستی ئەون
This is her book	ئەمە کتێبی ئەوە

لە بیرمان نەچێت کە ئەوانەی سەرەوە ناوەڵناوی خاوەندارین و ڕاناوی خاوەندارێشمان هەیە کە لەوانەکانی پێشەوەدا خوێندمان، هەروەك دیارە جیاوازیان زۆرە و لە ڕستەدا بەکارهێنانیان وەك یەك نییە، ڕاناوەکانی خاوەندارێتی دەکەونە کۆتایی ڕستەوە بەڵام ناوەڵناوەکان دەکەونە سەرەتا ناوەڕاستی ڕستەوە.

it is over five miles high. ئه‌و پتر له‌ پێنج مایل به‌رزه

How wide is the river? ڕووباره‌که‌ چه‌ند پانه‌ (به‌رینه)؟
ئاوه‌ڵناوی چۆنایه‌تی

It is fifty yards wide. ئه‌و په‌نجا یارد پانه‌ (به‌رینه) .

B- له‌ پێش ئاوه‌ڵناوی چۆنایه‌تی many , much به‌کار ده‌هێنرێت:

How much do you want? چه‌نده‌ت ده‌وێت؟

How many pictures did you buy? چه‌ند دان وێنه‌ت کڕی؟

که‌واته‌ لێره‌دا How much واتای (چه‌ند) بۆ شتێك نه‌ژمێردرێت و How many واتای چه‌ند یا چه‌ند دانه‌ بۆ شتێك که‌ بژمێردرێت ده‌دات.

C- له‌ پێش ئاوه‌ڵفرمانه‌کان به‌کار ده‌هێنرێت:

How fast does he drive?
He drives at fifty miles an hour.

ئه‌و به‌ چ خێرایی‌یه‌ك ئۆ ده‌خوڕێت؟ ئه‌و به‌ خێرایی په‌نجا مایل له‌ کاتژمێرێکدا ئۆ ده‌خوڕێت.

How often do you go a broad?
I go every year.

ماوه‌ی چه‌ند جارێك ده‌چیته‌ ده‌ره‌وه‌؟ من هه‌مرو ساڵێ جارێك ده‌چمه‌ ده‌ره‌وه‌:

How often do you read newspapers?
I read once a day.

ماوه‌ی چه‌ند جارێك ڕۆژنامه‌ ده‌خوێنیته‌وه‌؟ ڕۆژی جارێك ده‌خوێنمه‌وه‌.

٥. ڕاناوی لکاو Relative Pronouns

ڕاناوه‌ لکاوه‌کان پێناسه‌ی دەسته‌واژه‌ لکاوه‌کان ده‌که‌ن، دەسته‌واژه‌ لکاوه‌کان دوو جۆرن:

١- دەسته‌واژه‌ی وەسفی.

٢- دەسته‌واژه‌ی ناوەسفی.

دەسته‌واژه‌ی وەسفی به‌ جۆرێك وەسفی ناوه‌که‌ پێش خۆی ده‌کات که‌ له‌ ته‌واوی ناوه‌ هاوجینه‌کانی خۆی جیابێته‌وه‌ و ئاشکرا بێت، بوونی ئه‌م جۆره‌ دەسته‌واژه‌یه‌ بۆ باش تێ گه‌یشتن له‌ ناوی پێشتر هاتوو وا ناوی به‌رایی زۆر پێویسته‌.

The man who dined here last night,was taken to hospital.

له‌و پیاوه‌ی که‌ شه‌وێ دی لێره‌ شیوی خوارد بردرایه‌ نه‌خۆشخانه‌.

بوونی دەسته‌واژه‌ی (Who dined here last night) له‌ ڕسته‌ی سه‌ره‌وه‌دا پێویسته‌ چونکه‌ به‌ نه‌بوونی ئه‌م دەسته‌واژه‌یه‌ ڕوون نیه‌ ئێمه‌ ئه‌باره‌ی چ پیاوێکه‌وه‌ ده‌دوێین.

ڕاناوی لکاو به‌ گوێره‌ی ئه‌وه‌ی که‌ ناوی به‌رایی (شت) بێت یان (که‌س) جیاوازی هه‌یه‌، به‌ڵام ناوی به‌رایی تاك بێت یان کۆ ئێرینه‌ بێت یان مێینه‌ گرنگ نیه‌.

A-بۆ (که‌س)

The girls who serve in the office are clever.

له‌و کچانه‌ی که‌ له‌ فه‌رمانگه‌که‌دا خزمه‌ت ده‌که‌ن، زیره‌کن.

له‌ هێندێك دۆخدا له‌ جێگای whom,who یان that به‌کارده‌هێرێت، ووشه‌ی that پر له‌ گفتوگۆی ڕۆژانه‌دا به‌کار ده‌هێرێت، زۆربه‌ی جاران هیچ کامیان به‌کار ناهێرێت:

لەو پیاوەی کە من دیتم پێیان دەگوت سمیث :

a- The man whom I saw was called smith.

b- The man who I saw was called smith.

c- The man that I saw was called smith.

d- The man I saw was called smith.

بۆ (کەس) لە دۆخی خاوەندارێ دا whose بە کار دەهێنرێت:

The woman whose umbrella you took, is very angry about it.

لەو ژنەی کە چەترەکەت لێ هەڵگرت لەو کارە زۆر تووڕەیە.

The men whose houses were damaged will be compensated.

ئەو پیاوانەی کە خانووەکانیان زیانی دیت قەرەبوویان پێ دەدرێتەوە.

B- بۆ (شت)

لە دۆخی بکەری و کارلێکراوی دا بۆ شت whichیان Thatبە کار دەهێنرێت،

Which لایەنی ڕەسمی هەیە بەڵام لە گفتوگۆی ڕۆژانەدا thatبە کاردەهێنرێت.

The dog that won the race ئەو سەگەی پێش بڕکێیەکەی بردەوە (دۆخی بکەری)

The book which wrote by my father ئەو کتێبەی کە لایەن باوکمەوە نووسرا (دۆخی بکەری)

The cows that give most milk ئەو مانگایانەی کە زۆرترین شیر دەدەن (دۆخی بکەری)

The book that I bought. ئەو کتێبەی کەمن کڕیم

(دۆخی کارلێکراو)

بۆ (شت) لە دۆخی خاوەندارێ دا whose بە کار دەهێنرێت.

The house whose roof was damaged in the storm.

ئەو خانوەیەی کە لە گەردەلوولەکەدا زیانی لێ کەوت.

٢- دەستەواژەی ناوەڵناوی:

دەستەواژەی ناوەڵناوی دەخرێتە پێش ئەو ناوە کە پێشتر ناسراوە کەواتە پێناسە ناو ناکات بەڵکو زانیاری یەکی بۆ دەربارەی (ناوی بەرایی)یەوە دەداتە دست بە پێچەوانەی دەستەواژەی وەسفی بە بڕونی دوستەواژەی ناوەڵناوی لە ڕستەدا زۆر پێویست نییەو ئەگەر لە ڕستەدا نەنووسرێت چ گۆڕانکارێکی لەو تۆ لە ناوەرۆکی ڕستەکەدا پێك نایەت.

دەستەواژەی ناوەڵناوی پڕ لە نووسیندا بەکار دەهێنرێت تا لە گفتوگۆی ڕۆژانەدا فۆرمی ئەم ڕاناوانە لە تاك و کۆ و نێرینە و مێینەدا هەربەکە.

A- فۆرمی ڕاناوە لکاوەکان بۆ (کەس):

لە دۆخی بکەریدا Who (Nominative) بەکار دەهێنرێت.

لە دۆخی کارلێکراودا who , whom (Accusative) بە کار دەهێنرێت.

لە دۆخی خاوەنداریدا whose (Possessive) بەکار دەهێنرێت.

B- فۆرمی ڕاناوە لکاوەکان بۆ (شت) :

لە دۆخی بکەریدا which (Nominative) بەکار دەهێنرێت.

لە دۆخی کارلێکراویدا which (Accusative) بەکار دەهێنرێت.

لە دۆخی خاوەنداریدا (Possessive) of which یان whose بەکاردەهێنرێت.

زانیاری پانزەهەم

The adverbs ناوەڵفرمان

لە زمانی ئینگلیزی دا حەوت جۆر ناوەڵفرمان (ظرف) هەیە.

١- ناوەڵفرمانی دۆخ (حالەت)وەك:

Quietly	بە ئارامی، بە هێواشی	Bravely	بە ئازایی ، ئازایانە
carefully	بە وورییایی	Happily	بە خۆشی
Gradually	بەرە بەرە	Late	بە درەنگی
Quickly	بە تاو	Completely	بە تەواوی
		Hardly	بە دژواری

٢- ناوەڵفرمانی شوێن وەك :

At home	لە ماڵدا	Up	سەرەوە
Here	ئێرە	Any where	هەر شوێن
Down	خوارەوە	In class	لە پۆل دا
		There	لەوێ

٣- ناوەڵفرمانی کات وەك :

Soon	زوو	Today	ئەمڕۆ
At 5 o'clock	لە سەعات ٥	In 1997	لە ساڵی ١٩٩٧
Now	ئێستا	Still	هێشتا
		This morning	ئەم بەیانییە

٤- ناوەڵفرمانی چەند پاتە (تکرر) وەك:

Usually	به شێوه‌ی ئاسایی	Never	هه‌رگیز
Once	جارێك	Generally	به شێوه‌ی گشتی
Allways	هه‌میشه	Often	زۆر جارن
Seldom	به دگمه‌ن	Some times	هه‌ندێك جار
		Twice	دووجار

٥-ئاوه‌ڵفرمانی ڕاده‌ده (له‌ندازه) وه‌ك:

Little	كه‌م	Quite	ته‌واو
Very	زۆر	Too	زۆر
Rather	تا ڕاده‌یه‌ك نیسبه‌ته‌ن	Extremely	له ڕاده به ده‌ر

٦- ئاوه‌ڵفرمانی پرس وه‌ك :

Why	بۆچی	How	چۆن
When	كه‌نگێ	Where	كوێ ، له كوێ

٧-ئاوه‌ڵفرمانی لكاو وه‌ك:

why , where , when

تێ بینی :

به زیاد كردنی پاشگری (ly) به كۆتایی زۆربه‌ی ئاوه‌ڵناوه‌كانه‌وه، ئاوه‌ڵفرمان دروست ده‌بێت ، وه‌ك :

ئاوه‌ڵفرمان		ئاوه‌ڵناو	
Slowly	به هێواشی	Slow	هێواش
Badly	به خرابی	Bad	خراپ
Cleverly	به زیره‌كی ، زیره‌كانه	Clever	زیره‌ك

Bravely به نازایی نازایانه Brave نازا

به‌ڵام ئه‌و ووشانه‌ی که دوا پیته‌که‌یان بریتی‌یه له y پێویسته پیتی y بگۆڕدرێت بۆ i ئینجا ly زیاد بکرێت، وەك:

Gaily ب خۆشحاڵی Gay خۆشحاڵ

زێد واژه (حرف جر) *Preposition*:

ئه‌و ووشانه‌ی که ناوه‌کان و ڕاناوه‌کان به ووشه‌کانی دیکه‌وه ده‌به‌سته‌وه له ڕسته‌دا پێیان ده‌گوترێت حرف جر Preposition ئێمه لای خۆمان دوای لێکۆڵینه‌وه‌یه‌کی وورد گه‌یشتینه ئه‌و ئاکامه که له کوردیدا له سه‌ر بناغه‌ی (ده‌سته‌واژه) وشه‌ی (زێده‌واژه) له باتی (حرف جر) بکار بهێنین، وشه‌ی (ئامرزای‌پەیوەندی) له باتی (حرف ربگ) Conjunction به‌کار بهێنین.

زێده واژه‌کان له زمانی ئینگلیزیدا زۆرن و له به‌کارهێنانیشدا به شێوه‌یه‌کی ئاڵۆز به‌کار ده‌هێنرێن. بۆ نموونه ووشه‌ی on واتای (له سه‌ر) ده‌دات، هه‌ر ئه‌م ووشه‌یه به چه‌ندین واتای تر به‌کار ده‌هێنرێت به‌ڵام له دۆخ و شوێنی جیاجیادا لێره‌دا چه‌ند زێده‌واژه‌یه‌کی به سوود باس ده‌که‌ین که به دوادا چونیان زۆر پێویسته:

at – له : بۆ کات به‌کار ده‌هێنرێت:

له سه‌عات شه‌ش	at six o'clock
له شه‌ودا	at night
له نیوه‌ڕۆدا	at noon

واته بۆ سه‌ری سه‌عات و شه‌وو ڕۆژ و نیوه‌شه‌و at به‌کار دێنین.

on= لە سەر / لە:لە پێش ڕۆژەکانی هەفتەو ناوی شەقامەکان و ڕۆژەکانی مانگ و جەژنەکان بەکاردەهێنرێت:

on july 21 st	لە بیست و یەکەمی جولای
on Clarck street	لە شەقامی کلارك
on Sunday	لە ڕۆژی یەکشەممە
on christmas day	لە ڕۆژی کریسمەس

in =لە ناو / لە : لە پێش هەر دوازدە مانگ و ساڵ و چوار وەرزەکان و لە پێش بەیانی و دوانیوەڕۆ و ڕۆژئاوادا بەکار دەهێنرێت:

in 1941	لە ساڵی ١٩٤١
in march	لە مانگی مارس دا
in the morning	لە کاتی بەیانیدا
in summer	لە هاویندا
in the evening	لە ئێوارەدا

بەڵام وەك لە پێشەوە گوتمان بۆ شەو دەڵێین at night بۆ نیوەڕۆ دەڵێین at noon.

from = لە بۆ بەیان کردنی حەرەکەتێك لە شوێنەکەوە بە کار دەهێنرێت بەڵام بە یارمەتی (to) تەواو دەکرێت و دەگاتە جێی مەبەست.

from واتە (لە) to واتە (بۆ):

They flew from London to paris.

لەوان لە لەندەنەوە (بە فڕۆکە) فڕین بۆ پاریس.

You read the book from the beginning to end.

تۆ کتێبەکەت لە دەستپێکەوە تا کۆتایی خوێندەوە.

بەڵام بۆ گەیشتن بە شارێکی گەورە یان وڵاتێك دەڵێین:

We arrived in London لێمە گەیشتینە لەندەن

واتا لە باتی in , to بەکار دەهێنین.

to بۆ بەیانکردنی حەرەکەتێك لە شوێنکەوە بۆ شوێنێکی دی بەکاردەهێنرێت:

He going to market ئەو دەچێت بۆ بازاڕ

I am going to party من دەچم بۆ ئاهەنگ. (حفلە)

He return to his work ئەو دەگەڕێتەوە بۆ سەر کارەکەی

by = بە / بەهۆی: ئەم ووشەیە بۆ کەرەستەکانی گواستنەوە بەکاردەهێنرێت:

by train بەشەمەندەفەر

by car بە ئوتومبێل

by plane بە فڕۆکە

by bus بە پاس

by boat بە بەلەم

بەڵام بۆ پاسکیل و گوێ درێژ و ئەسپ و ... لە باتی by , on بەکار دەهێنرێت:

On bicycle بە سواری پاسکیل

On donkey بە سواری کەر

On horse بە سواری ئەسپ

On foot بە پێیان

هەروەها لە پێش ووشەکانی (sea , land , air) by بەکار دەهێنرێت:

by land لە ڕێگای زەمینیەوە

by sea لە ڕێگای دەریاوە

by air لە ڕێگای هەواوە

till یان untill = تا – هەتا – تاکوو: ئەم دوو ووشەیە دەکەونە پێش ناوەڵفرمانی کاتەوە و دەڵالەت لە دەمی داهاتوو دەکەن.

He worked till eight نەو تا (سەعات) هەشت کاری کرد

Good by untill tomorrow خودا حافیز تا سبەینێ

I shall stay here till next month تا مانگی داهاتوو لێرە دەمێنمەوە

Since= لە ... وە: بۆ بەیانکردنی ماوەی ڕوودانی کارێك لە دەمێکی ڕابردووەوە تا ئێستا بەکار دەهێنرێت واتە تەنیا بۆ کات بەکار ردەهێنرێت:

He worked in London since 1994.

نەو لە ساڵی ١٩٩٤ ەوە لە لەندەن کاری کرد.

Sinceهەمیشە لەگەڵ دەمی ڕابردووی ئەواو بەکار دەهێنرێت و لێی جوێ ناکرێتەو هەروەها since لەگەڵ وەك ناڕازی پەیوەندی بەکار بهێنرێت دەکەوێتە سەرەتای ڕستەوە و واتای (لەبەر ئەوەی) دەدات.

Since you don't trust me, I will not tell you any thing.

لە بەر ئەوەی باوەڕم پێ ناکەیت ، من هیچ شتێکت پێ ناڵێم.

for= بۆ : ئەگووشەیە لە دوو دۆخدا بەرامبەر (بۆ)ی کوردیبە هەروەك ئەویش بەکار دەهێنرێت.

یەکەم بۆ ماوە و کات و دووەم وەك ناڕازی پەیوەندی.

for six days بۆ (ماوەی) شەش ڕۆژ .

for ever بۆ هەمیشەیی (هەتا هەتایە)

for along time بۆ ماوه‌یه‌کی درێژ

it is for you ئه‌مه بۆ تۆیه

during = له ماوه‌ی ... دا : بۆ ماوه‌یه‌ك به‌كار دەهێنرێت كه دیاریكراوو ئاشكرایه و به‌دوای ئه‌ودا یه‌كسه‌ر ناوی كاته‌كه دەگورێت یان یه‌كێك لەم وشانه‌ی به دوادا دێت:

his , my , that , this , the , those غوونه:

During the summer له ماوه‌ی هاویندا

During 1991 له ماوه‌ی ساڵی ١٩٩١ دا

During the middle ages له (ماوه‌ی) سه‌ده‌كانی ناوڕاستدا

During the time له‌و ماوه‌یه‌دا

During my holiday له ماوه‌ی پشوودانم دا

During his child hood له ماوه‌ی منداڵی ئه‌ودا

After wards , after = له دوای : ئه‌م دوو وشه‌یه هه‌ردووك یه‌ك واتان به‌ڵآم afterكاتێك به كارده‌هێنرێت كه به دوای ئه‌ودا ناو یان ڕانار یان ناوی چاوگ واته فرمان + ingبێت:

after you دوای تۆ

after saying good bye دوای خودا حافیزی كردن

after tea دوای چای

به‌ڵآم ئه‌گه‌ر ناو یان ڕانار یان ناوی چاوگی به‌دوادا دانه‌هات ئه‌وا له باتی after ناوه‌ڵفرمانی after wardsبه‌كار دەهێنرێت:

I went to church and after wards had lunch in the town.
من چوومه‌ کڵیسا و پاشان له‌ شار فراوین (نیوڕۆژ)م خوارد.

Like = وەك چوون/ لێك چوون : لەم ووشەیە هەم ناوەڵناوە و هەم زێدە واژەیە لە بەر ئەوە وەك ناوەڵناو و زێدە واژەكان دەكەوێتە پێش ناو بۆ ڕاناوی كارلێكراوەوە:

He is like me — ئەو لە من دەچێت (ئەو وە من دەچێت)
You are like him — تۆ لە ئەو دەچیت (تۆ شێوەی ئەو دەبت)
There is nothing like studying — هیچ شتێك نیە وەك خوێندن بێت
It looks like gold. — دەڵێی زێرە (لە زێر دەچێت)

Besides , Beside : زێدە واژەی beside واتای لە كن دەدات:

He is beside me — ئەو لە تەنیشت منە
She was standing beside me — ئەو لە تەنیشت من دادەنیشت
The cat lays beside the fire. — پشیلەكە لە تەنیشت ئاگر ڕادەكشێت

Beside هەم زێدە واژەیە و هەم ناوەڵفرمانە، لەگەڵ وەك زێدە واژە بۆ كاری بهێنین واتای (سەرەڕای) دەدات و هاوسەنگە لەگەڵ وشەی as well as:

We study English besides Kurdish — ئێمە سەرەڕای كوردی ئینگلیزیش دەخوێنین
I have three other hats besides this. — من سەرەڕای ئەو كڵاوە سێ كڵاوی ترم هەیە.
Do you have any other books besides these? — ئایا سەرەڕای ئەمانە هیچ كتێبی ترت هەیە؟

بەشی یازدەهەم

The simple past tense دەمی ڕابردووی سادە

ڕابردووی سادە کارێکە کە لە ڕابردوودا ڕووی داوە، دەمی ڕابردووی سادە بۆ بەیان کردنی کارێکە کە پێشتر ئەنجام دراوە یا کاتەکەشی دیاری نەکرابێت بەڵام ئێستا نیە تێ پەڕیوە.

چۆنیەتی دروست کردنی :

پێشەکی : لە زمانی ئینگلیزیدا لە بارەی سەرفکردنی فرمانەوە بۆ دەمەکانی ئێستا و ڕابردوو ... دوو دەستە فرمان هەیە، دەستەیەکیان پێیان دەڵێن (فرمانە یاساییەکان) regular verbes ئەمانە کاتێك سەرف دەکرێن لە ڕابردووی سادە و ناوی کارلێکراو دا ed وەر دەگرن ، وەك :

like – liked – liked

play – played – played

بەڵام دەستکەی تر پێیان دەڵێن (فرمانە بێ یاساییەکان) irregular verbs ئەمانە ژمارەیان نزیکەی ٢٠٠ فرمانە و لە سەرفکردندا وك یەك نین، ئێمە لێرە بە دواوە هەر جارەی ژمارەیەك لەم فرمانانە لەگەڵ واتاکانیان و هەرسێك دۆخی فرماندا پێش کەش بە خوێنەری بەڕێز دەکەین.

ئێمە بۆ ئاسانکاری لە فێر بوون و لەبەر کردنی فرمانە بێ یاساییەکان دەستمان دایە پۆلێن کردنیان بەمجۆرە دابەشمان کردن بە سەر چوار گروپ.

١ – ئەوانەی شێوەی چاوگ و ڕابردووی ساددە و ناوی کارلێکراویان هەریەکە وەك فرمانی : cut , cast , shut , hit...

٢-ئەوانەی شێوەی رابردووی ساددەو ناوی کارلێکراویان هەریەکە وەك فرمانی:
build, bleed, dig, feel..

٣-ئەوانەی هەرسێ شێوەی چاوگ و رابردووی سادەو ناوی کارلێکراویان جیاوازە وەك: fly, can, be, do...

٤-ئەوانەی هەریەکەیان بەجۆرێك سەرف دەکرێن وەك: shall. must, come, beat..

شایانی باسە کە هێندێکیان بە دوو شێوەی جیاواز سەرف دەکرێن. ئێمەش لێشانەی (*)یان بۆ داەنێین. بەر لەوەی چۆنیەتی دروست کردنی دەمی رابردووی سادەو بخوێنین با پێکەوە سەرنجێك لەم فرمانانەی خوارەوە بدەین و لەبەریان کەین:

infinitive چاوگ (مصدر)	واتای چاوگ بە کوردی	Past tense رابردووی سادە (ماضی)	Past Participle ناوی کارلێکراو (اسم مفعول)
to broad cast	بڵاوکردنەوە	broad cast	broad cast
to burst	قەڵشاندن	burst	rst
to cast	هاویشتن	cast	cast
to cost	نرخ هەبوون	cost	cost
to cut	بڕین	cut	cut
to beset	دەورەدان	beset	beset
to hit	لێدان	hit	hit
to hurt	ئازاردان	hurt	hurt

to hurt	ئیجازه‌دان	let	let
to let	دانان	put	Put
to put	لاسووده/ڕزگارکردن	rid	rid
to rid	خوێندنه‌وه	read	read
to read	له‌مر/ داواکردن	bid	bid
to bid	چنین-برزگرژکردن	knit	Knit
to knit	لاوابوون	set	set
to set			

له‌مجاره‌یان دێینه سه‌ر چۆنیه‌تی دروست کردنی ده‌می رابردووی ساده.

فرمانی to work که واتای کارکردن ده‌دات فرمانێکی یاسایی‌یه. بۆ دروستکردنی ده‌می رابردووی ساده ئه‌م فرمانه وه‌رده‌گرین و ed به دوایه‌وه زیاد ده‌که‌ین. بێگومان بکه‌ریش ده‌که‌وێته پێش فرمانه‌وه:

بکه‌ر +to فرمانی بێ +ed + ...

We worked .	ئێمه کارمان کرد.
You worked .	ئێوه کارتان کرد.
They worked .	له‌وان کاریان کرد.
I worked .	من کارم کرد.
You worked .	تۆ کارت کرد.
He, She, It worked	ئه‌و کاری کرد

He talked	لەو قسەی کرد.
I liked it	من حەزم چووە لەو
You arrived at 8 o'clock	ئێوە کاتژمێر ٨ گەیشتن
We lived there for 2 years	ئێمە بۆماوەی ٢ ساڵ لەوێ ژیاین
The boy cast a stone	منداڵەکە بەردێکی هاویشت
She cut her finger	لەو پەنجەی (خۆی) بڕی

٢. فۆرمی نەرێ لە ڕابردووی ساددەدا ***Negative form***

فۆرمی نەرێ لە ڕابردووی ساددەدا بە دو شێوە دروست دەبێت، یەکەم do not و چاووگی بێ to دەخرێتە دوای یەکەرەوە:

...+ فرمانی بێ to+ do not+ یەکەر

I do not worked.	من کارم نەکرد.
You do not worked.	تۆ کارت نەکرد.
We do not worked.	ئێمە کارمان نەکرد.
They do not worked.	ئەوان کاریان نەکرد.

سەرنج: فرمانی do واتە کردن، لەنجام دان بەڵام لێرەدا وەک فرمانی یارمەتیدەر بەکاردەهێنرێت هەر بۆیە واتای نەماوە خۆی لەدەست دەدات.

هەروەها do بۆ کەسی سێیەمی تاک دەبێت بە does:

He does not worked. (نێرینە)	لەو کاری نەکرد.
She does not worked. (مێینە)	لەو کاری نەکرد.
It does not worked.	لەو کاری نەکرد.

شێوەی دووەم فۆرمی نەرێ: لەم شێوەیە پڕ بەکاردەهێنرێت و بریتیە لــە بــەکارهێنانی رابردووی سادەی فرمانی doکە دەبێتە did دوای نەویش notوەردەگرین (did not). فۆرمۆلی رستە کە ئاوا دەنووسرێت:

بکەر + did not + to فرمان بێ + ..

I did not work.	من کارم نەکرد.
You did not work.	تۆ کارت نەکرد.
He / She / It — did not worked	لەو کاری نەکرد.
We did not work.	ئێمە کارمان نەکرد.
They did not work.	ئەوان کاریان نەکرد.

Intrrogative form فۆرمی پرسیاری لە رابردووی سادەدا

بە دانانی did لە پێش بکەری رستەو لێنجا فرمانی بێ to فۆرمی پرســیار لــە رابردووی سادەدا دروست دەبێت:

did+ بکەر +to چاوگی بێ +...

Did I work?	ئایا من کارم کرد؟
Did you work?	ئایا تۆ کارت کرد؟
Did — he work? / she work? / it work?	ئایا ئەو کاری کرد؟

Did we work? ئایا ئێمه کارمان کرد؟

Did they work? ئایا ئه‌وان کاریان کرد؟

تێبینی: ئه‌و فرمانانه‌ی که به y کۆتایان دێت به مه‌رجێك که له پێش y پێتێکی بێ‌ده‌نگ هه‌بێت، پیتی y ده‌بێته i و لێنجا ed وه‌رده‌گرێت:

carry + ed --- carried

study + ed --- studied

به‌ڵام ئه‌گه‌ر له پێش y پیتی ده‌نگدار هه‌بێت، فرمانه‌که گۆڕانـی به‌سـه‌ردا نایـه‌ت به‌کـه‌ر ed پێوه زیاد ده‌کرێت:

obey + ed --- obeyed

play + ed --- played

Negative ineterrogative form فۆرمی پرسیاری نه‌ری

هه‌مان ڕسته‌ی پرسیاری ئه‌ری ده‌نووسـین بـه‌ڵام وشـه‌ی notیـان n't لـه دوای did داده‌نێین به‌مجۆره فۆرمی پرسیاری نه‌ری دروست ده‌بێت:

Did not I work? ئایا من کارن نه‌کرد؟

Didn't I work?

Didn't you work? ئایا تۆ کارت نه‌کرد؟

Didn't he work? ئایا ئه‌و کاری نه‌کرد؟

Didn't we work? ئایا ئێمه کارمان نه‌کرد؟

Didn't they work? ئایا ئه‌وان کاریان نه‌کرد؟

چه‌ند نموونه‌یه‌ك بۆ ده‌می ڕابردووی ساده:

Imet him yesterdey. من دوێنێ چاوم پێی که‌وت.

I saw it in Rome.	من لە رۆما دیتم.
He learnt English at school.	ئەو ئینگلیزی لە قوتابخانە فێربوو.
Did you enjoy your Journey?	ئایا سەیرانەکەت خۆش لێ گوزەرا؟
The train arrived five. minutes ago.	شەمەندەفەرەکە ٥ دەقیقە لەمەوبەر گەیشت.
What did you see?	چیت کرد؟
Where did you go?	بۆ کوێ چوویت؟
How did you make that?	ئەوەت چۆن دروست کرد؟
Did they meet him?	ئایا ئەوان چاویان بە ئەو کەوت؟
I worked hard yesterday.	دوێنێ بە دژواری کارم کرد.
She washed the dishes.	ئەو قاپەکانی شوشتن.

The past contimous tense *دەمی رابردووی سادەی بەردەوام*

بۆ بەیانکردنی کارێك کە لە رابردوودا بەردەوام بووە بە مەرجێك کە ماوەی کارەکە دیاربێت، بەکاردەهێنرێت لەمەش بە دوو رێگا دەبێت، یان خودی ماوەی ئەنجامدانی کارەکە وەك: دوێنێ، هەفتەی رابردوو، پار بەس بکرێت، یان دەستەواژەیەکی دەمی رابردووی سادە لەگەڵ دەمی رابردووی بەردەوام تێك هەڵکێشرێن وەك رستەی (کاتێك کە چوومە ژوورێ، ئەو خەریکی نامەنووسین بوو).

چۆنیه‌تی دروست کردنی:

بۆ دروست کردنی ئه‌م ده‌مه سه‌رەتا فرمانی (بوون) to be بـۆ ده‌مـی ڕابـردووی به‌رده‌وام سـه‌رف ده‌کـه‌ت و لـێنجا ing پێـوه زیـاد ده‌کـه‌ین. ڕابـردووی to be ده‌بێته was که‌واته:

... + ing + فرمان + ڕابردووی to be+ بکەر

Iwas working. من کارم ده‌کرد (خه‌ریکی کارکردن بووم)

was ته‌نیا بۆ که‌سی یه‌کەم و سێیه‌مین تاك به‌کارده‌هێنرێت و ناکرێ بۆ که‌سی یه‌کەم و دووەم و سـێیه‌می کـۆ به‌کارهـێنرێت. لـه بـاتی were, was به‌کارده‌هێنرێت.

You were working. تۆ خه‌ریکی کارکردن بوویت.

He was working. ئه‌و خه‌ریکی کارکردن بوو.

We were working. ئێمه خه‌ریکی کارکردن بووین. (ئێمه کارمان ده‌کرد)

They were working. ئه‌وان خه‌ریکی کارکردن بوون.

Negative form فۆرمی نه‌ری

به دانانی not لـه دوای was یان were و زیادکردنی ing به کۆتایی فرمانەوه فۆرمی نه‌ری دروست ده‌بێت:

I was not working. من خه‌ریکی کارکردن نه‌بووم.

I wasn't working.

He, She, wasn't working. ئه‌و خه‌ریکی کارکردن نه‌بوو.

We wern't working.	ئێمە خەریکی کارکردن نەبووین.
They wer'nt working.	ئەوان خەریکی کارکردن نەبوون.
You wern't working.	ئێوە خەریکی کارکردن نەبوون.

Interrogative form فۆرمی پرسیار

بەجێگۆڕکێ کردن بـە was و were لەگـەڵ بکـەری رستـەی ئـەرێ فۆرمـی پرسیار دروست دەبێت:

Was I working?	ئایا من خەریکی کارکردن بووم؟
Were you working?	ئایا تۆ خەریکی کارکردن بوویت؟
Was she working?	ئایا ئەو خەریکی کارکردن نەبوو؟
Were we working?	ئایا ئێمە خەریکی کارکردن بووین؟
Were they working?	ئایا ئەوان خەریکی کارکردن بوون؟
Was he working?	ئایا ئەو خەریکی کارکردن بوو؟ (کاری دەکرد)

The present perfect tense دەمی ڕابردووی تەواو

گرنگترین دەم لە ئینگلیزیدا کە لە هەموو بارێکەوە بەکارهێنانی زۆرە دەمی ڕابردووی تەواوە. ئەم دەمە بۆ بەیانکردنی کارێك کە لە ڕابردوودا دەستی پێ کردووەو تەواویش بووە، بەڵام کات و ماوەی کارەکە نادیارە، بەکاردەهێنرێت هەرهەوەا بۆ بەیانکردنی کارێك سوودی لێ وەردەگیرێت کە لە ڕابردودا دەستی پێ کردبێت و تا ئێستاش بەردەوام بێت. هەروەها ئەم دەمە ناسراوە بە ڕابردووی گوازراوە.

چۆنیەتی دروست کردنی:

بۆ دروست کردنی ڕابردووی تەواو فرمانی (هەبوون) to have سەرف دەکەین ئینجا (ناوی کارلێکراو) (اسم مفعول) واتە سەرفکراوی سێیەمی فرمانەکە بەکاردەهێنین. to have لێرەدا وەك فرمانی یاریدەدەر بەکاردەهێنرێت و واتای هەبوون نادات. to have ئاوا سەرف دەکرێت.

to have. have, had, had ئەگەر نیشانەی چاووگ واتە to ی لێ جیابکرێتەوە تەنیا بۆ کەسی یەکەم و دووەمی تاك و کەسەکانی کۆ بەکاردەهێنرێت بۆ کەسی سێیەمی تاك واتە he, she, it وشەی has بەکاردەهێنرێت:

بکەر + has, have + ناوی کارلێکراو + ...

I have worked.	من کارم کردووە.
You have worked.	تۆ کارت کردووە.
He, She, It has worked.	ئەو کاری کردووە.
We hav worked.	ئێمە کارمان کردووە.

They have worked. ئه‌وان کاریان کردووه.

شایانی باسه که has و have کورت ده‌کرێنه‌وه:

I have = I've.
You have = You've
She has = she's
He has = he's
It has = it's
We have = we've
They have = they've

Negative form فۆرمی نه‌ری

بۆ گۆڕینی رسته‌ی ئه‌ری بۆ نه‌ری له ده‌می ڕابردووی ته‌واودا نه‌وه‌نده به‌سه not بخه‌ینه دوای سه‌رفکراوی فرمانی to have و له دوای له‌ویش سه‌رفکراوی سێیه‌می فرمان (ناوی کارلێکراو) بنووسین:

بکەر + has, have + not + ناوی کارلێکراو + ... +

I have not worked. من کارم نه‌کردووه

I haven't worked.

You haven't worked. تۆ کارت نه‌کردووه.

He, She, It ─ hasn't worked. ئه‌و کاری نه‌کرد ه.

We haven't worked. ئێمه کارمان نه‌کردووه.

They haven't worked. ئەوان کاریان نەکردووە.

Interrogative form فۆرمی پرسیاری

بۆ ئەم مەبەستە وایاشە جێگۆڕکێیەك بە بکەرو فرمانی یاریدەدەری to have لەڕستەی ئەرێنیدا بکرێت کە بەمجۆرەی لێدێت:

to have یاوی کارلێکراو + بکەر + سەرفکراوی ...

Have I. Worked? ئایا من کارم کردووە؟

Have you worked? ئایا تۆ کارت کردووە؟

Has she worked? ئایا ئەو کاری کردووە؟

Has he worked? ئایا ئەو کاری کردووە؟

Have we worked? ئایا ئێمە کارمان کردووە؟

Have they worked? ئایا ئەوان کاریان کردووە؟

Negative interrogative form فۆرمی پرسیاری نەرێنی

بۆ دروست کردنی ئەم فۆرمە پێویستە not بخەینە دوای فرمانی یاریدەدەری to have لەڕستەی پرسیاریدا بەمجۆرەی خوارەوە:-

Have not I worked? ئایا من کارم نەکردووە

Haven't I worked?

Haven't you worked? ئایا تۆ کارت نەکردووە؟

Hasen't he worked? ئایا ئەو کاری نەکردووە؟

Haven't we worked? ئایا ئێمە کارمان نەکردووە؟

Haven't they worked? ئایا ئه‌وان کاریان نه‌کردووه؟

Haven't you worked? ئایا ئێوه کارتان نه‌کردووه؟

هێندێك ڕسته‌و نموونه:

I have gone to the cinema. من چوومه‌ته سینه‌ما.

You have eaten break fast. تۆ نانی به‌یانیت خواردووه.

He's taken the money. ئه‌و پاره‌که‌ی وه‌رگرتووه.

Has the postman some? ئایا پۆسته‌چی هاتووه؟

No, he hasn't. نه‌خێر نه‌هاتووه.

I have lost my ring, havn't you seen it? من ئه‌نگوستیله‌که‌م ون کردوه، ئایا تۆ نه‌ت دیوه؟

We have been there todays. ئێمه ئه‌مڕۆ له‌وێ بووین.

They have written a letter to me. ئه‌وان نامه‌یه‌کیان بۆ من نووسیووه

We have played. ئێمه یاریمان کردووه.

Reading خوێندنەوە

بەڵەوەی ئەمەی خوارەوە بخوێنەوە ئەم ووشانە لەبەر کە:

Dictionary	فەرهەنگ	Story	چیرۆك
Word	ووشە	Meaning	واتا
Language	زمان	To learn	فێربوون
Use	بەکارهێنان	Only	تەنیا
Pronunciation	تەلەفوز	Explain	شی کردنەوە

The dictionary

A dictionary is a book. It has no stories in it. It has words and their meanings. Some dictionaries are in one language. Some dictionaries are in two languages, like English and Kurdish. If you want to learn a language you must know how to use a dictionary.

In some dictionaries there are words and their meanings only, in others there is also the pronunciation of the words and some times pictures to explain thre meaning of the words.

فەرهەنگ

فەرهەنگ کتێبە. چیرۆکی تێدا نیە. وشەو واتاکەی تێدا هەیە. هێندێك فەرهەنگ بەیەك زمانن. هێندێك فەرهەنگ بە دوو زمانن وەك ئینگلیزی و کوردی ئەگەر بتەوێت زمانێك فێربیت. پێویستە بزانیت چۆن فەرهەنگ بەکار بێنیت.

هێندێك له‌رهه‌نگ ته‌نیا وشه‌و ماناكه‌یان تێدا هه‌یه، له‌والی تر هه‌روه‌ها ته‌له‌فوزی وشه‌كان و هه‌ندێك جاریش وێنه‌یان تێدایه بۆ شی‌كردنه‌وه‌ی واتای وشه‌كان.

رابردووی ته‌واوی به‌رده‌وام

The present perfect continuous tense.

ده‌می رابردووی ته‌واوی به‌رده‌وام بۆ به‌یانكردنی كارێك یان (دۆخی بكه‌ری) به‌كارده‌هێنرێت كه له رابردوودا ده‌ستی پێ كردووه‌و بۆ پسانه‌وه‌و به‌رده‌وام تا ئێستا درێژه‌ی هه‌یه. وەك: له‌و دوو سه‌عاته كه لێره دانیشتووه، دۆخی بكه‌ری بریتی‌یه له (دانیشتن) كه ماوه‌ی دوو سه‌عاته ده‌ستی پێ‌كردووه‌و تا ئێستاش به‌رده‌وامه.

چۆنیه‌تی دروست كردنی:

بۆ دروستكردنی فۆرمی له‌ری‌ی رابردووی ته‌واوی به‌رده‌وام ing به كۆتایی فرمانه‌وه زیاد ده‌كه‌ین، لێنجا سه‌رفكراوی سێیه‌می فرمان (به‌ناوی كارلێكراو)ی فرمانی to be كه ده‌بێته been وه‌رده‌گرین. هه‌روه‌ها سه‌رفكراوی یه‌كه‌می to have ده‌بێته have, has وه‌رده‌گرین و به‌یارمه‌تی بكه‌ر رسته‌كه دروست ده‌كه‌ین:

بكه‌ر + to have+ to be + فرمان + ing + ..

I have been working. من خه‌ریكی كار كردن بووم. (بوومه)

I've been working.

You'v been working. تۆ خه‌ریكی كاركردن بوویت. (بوویه)

She / He / It 's been working. — لەو خەریکی کارکردن بووە.

We've been working. — ئێمە خەریکی کارکردن بووین. (بووینە).

They've been working. — ئەوان خەریکی کارکردن بوون. (بوونە).

فۆرمی نەرێ *Negative form*:

بۆ دروست کردنی فۆرمی نەرێ لەوەندە بەسە not یان n't بخەینە دوای have یان has:

I haven't been working. — من خەریکی کارکردن نەبووم. (نەبوومە)

You haven't been working. — تۆ خەریکی کارکردن نەبوویت. (نەبوویە)

She / He / It hasn't been working. — (ئیتر خەریکی کارکردن نەبوون "نەبوونە") لەو خەریکی کارکردن نەبووە.

We haven't been working — ئێمە خەریکی کارکردن نەبووین. (نەبووینە)

They haven't been working. — ئەوان خەریکی کارکردن نەبوون. (نەبوونە)

فۆرمی پرسیاری دەمی ڕابردووی تەواوی بەردەوام:

شێوەی کردنە پرسیاری رستە لـەدەمی ڕابـردووی تـەواوی بـەردەوامدا هـەروەك ڕابردووی تەواوە واتە جێگۆڕکـێ بـە بکـەرو فرمـانی یـاریدەدەری to have دەکرێت.

لێرەدا تەنیا دوو نمونە ئیشان دەدەین:

Have I been working? ئایا من خەریکی کارکردن بووم (بوومە)؟

Has she been working? ئایا ئەو خەریکی کارکردن بووە؟

فۆرمی پرسیاری نەرێ Negative form:

ئەم فۆرمەش هەروەك فۆرمی پرسیاری نەرێی ڕابردووی تەواوە:

Haven't we been working? ئایا ئێمە خەریکی کارکردن نەبووین (نەبوینە)؟

Hasn't he been working? ئایا ئەو خەریکی کارکردن نەبووە؟

دوای ئەوەی تەواوی فۆرمەکانی ئەم دەمە فێربووین لەچەند نمونەیەکی تریش سەرنج دەدەین:

How long have you? been living here? ماوەی چەندە تۆ لێرە خەریکە دەژیێت؟ (ماوەی چەندە لێرە خەریکی ژیان بوویت؟

I've been living here for a long time. من ماوەیەکی زۆر (درێژ)ە لێرە خەریکە دەژیم

(من ماوەیەکی زۆر "درێژە" لێرە خەریکی ژیـــان بووم).

I haven't been seeing your brother for a long time, has he went a broad?

من لە مێژە براکەتم نەدیوە ئایا چووە بۆ دەرەوە؟

He has been waiting for me. For half an hour.

ئەو ماوەی نیو سەعاتە خەریکە چاوەڕوانی من دەکات. (خەریکی چاوەڕوانی کردنی من بووە).

We have been knocking for the last twenty minutes.

لە ماوەی ئەو بیست دەقەیەی ڕابردوودا ئێمە خەریك بووین لە دەرگامان دەدا. (خەریکی لە دەرگادان بووین).

***

فەرموون لەگەڵ چەند فرمانێکی بێ یاسا لە گرویی ۱ و ۲

Infinitive	واتای چاوگ	Past tense	Past participle
چاوگ	بە کوردی	ڕابردووی سادە	ناوی کارلێکراو
مصدر		ماضی	اسم مفعول
To shut	داخستن – پێوەدان	shut	shut
To slit	قەد کردن	slit	slit
To split	دوولەتکردن	split	split
To Spread	بڵاو کردن	spread	spread
To thrust	قوڕپان، چوونەوە ناوبەك	thrust	thrust
To wet*	تەرکردن	wet	wet
To over cast	تاریك کردن	over cast	over cast
To reset	سەرلەنوێ گەڵاڵە کردن	reset	reset
To upset	وەرگەڕاندن	upset	upset

To bend	خوارکردن	bent	bent
To bind	به‌ستن، تێکه‌وه پێچان	bound	bound
To bleed	خوێن هاتن	bled	bled
To breed	په‌روه‌راندن	bred	bred
To bring	هێنان	brought	brought
To build	بنیاتنان، دروستکردن	bulit	built
To burn	سووتان	burnt	burnt
To buy	کڕین	bought	bought
To catch	گرتن	cought	cought

The past perfect tense دەمی ڕابردووی دوور

هەر کاتێك دوو فرمانی ڕابردوو لە ڕستەیەکدا هاتن، کامە فرمان پێشتر ڕووی دا بێت دەیێتە بەیانکەری ڕابردووی دوور، ڕابردووی دوور بە تەنیا بەکار ناهێنرێت و هەمیشە لەگەڵ ڕابردووی سادەدایە.

چۆنیەتی دروستکردنی :

بۆ دروست کردنی ڕابردووی دوور دوای بکەر فرمانی to have وەردەگرین، هەروەك پێشتر گوتمان ناوی کارلێکراوی have دەبێتە had. ئیمە بۆ ئەم دەمە ناوی کارلێکراو بەکاردێنین، لێنجا ناوی کارلێکراوی فرمانی سەرەکی ڕستەش وەردەگرین:

... + ناوی کارلێکراوی فرمان + ناوی کارلێکراوی have+ بکەر

I had worked	من کارم کردبوو.
I'd worked	
You had worked.	تۆ کارت کردبوو. (ئێوە کارتان کردبوو)
You'd worked.	
She	
He had worked .	ئەو کاری کردووبوو.
It	
We had worked.	ئێمە کارمان کردبوو.
They had worked.	ئەوان کاریان کردبوو.

Negative form : *ڕستەی نەرێنی*

بۆ ڕستەی نەرێنی دەمی ڕابردووی دوور نەوەندە بەسە کە not یان n't بخەینە دوای had ەوەو پاشماوەی ڕستەکە بنووسینەوە:

I had not worked.	من کارم نەکردبوو.
I hadn't worked	
You hadn't worked.	تۆ کارت نەکردبوو.
He / She / It hadn't worked.	ئەو کاری نەکردبوو.

We hadn't worked. ئێمە کارمان نەکردبوو.

They hadn't worked. ئەوان کاریان نەکردبوو.

فۆرمی پرسیار *Interrogative form*:

بۆ ئەم مەبەستە جێ گۆڕکێ بە بکەرو had لە فۆرمی ئەرێدا بکەین بەمە:

Had I worked? ئایا من کارم کردبوو؟

Had you worked? ئاا تۆ کارت کردبوو؟

Had { he worked? / she worked? / it worked? } ئایا ئەو کاری کردبوو؟

Had we worked? ئایا ئێمە کارمان کردبوو؟

Had they worked? ئایا ئەوان کاریان کردبوو؟

فۆرمی پرسیاری نەرێ *Negative interrogative form*: -

بۆ دروست کردنی ئەم فۆرمە فۆرمی پرسیاری نەرێ Affirmative وەردەگرین و not یان n't دەخەینە دوای hadەوە، وەك:

Hadn't we worked?	نایا ئێمه کارمان نه‌کردبوو؟
Hadn't you worked?	نایا ئێوه کارتان نه‌کردبوو؟
Hadn't they worked?	نایا ئه‌وان کاریان نه‌کردبوو؟

له‌ کۆتایی دا بۆ زانیاری پتر چه‌ند ڕسته‌یه‌کی دی ده‌که‌ینه‌ نمونه:

He thanked me, for what I had done?
(ڕابردووی ساده‌ / ڕابردووی تەواو)

ئه‌و سوپاسی منی کرد بۆ ئه‌و کاره‌ی که من بۆ ئه‌وم کردبوو.

She had done nothing before she saw me.
(ڕابردووی تەواو / ڕابردووی ساده‌)

ئه‌و هیچ کارێکی نه‌کردبوو، به‌ر له‌وه‌ی من ببینێت. (منی دیت)

He asked why we had come so early.

ئه‌و پرسی له‌وه‌ی که بۆچی ئێمه وا زوو هاتبووین.

By the time we arrived they had gone.

ئه‌و کاته‌ی ئێمه گه‌یشتین ئه‌وان ڕۆیشتبوون.

It was clear that he had given us the wrong address.

شتێکی ئاشکرا بوو که ئه‌و ناوونیشانی هه‌ڵه‌ی دابوو به ئێمه.

له‌ به‌ر ئه‌وه‌ی ڕابردووی دوور له‌گه‌ڵ ڕابردووی ساده‌ به‌کارده‌هێنرێت پێویسته‌ لەم ووشانه‌ که‌ڵک وه‌ربگرین:

(by the time- when – just – as soon as – before-)

When I come in, He had just finished his hom work.

کاتێك که‌ چوومه‌ ژووره‌وه‌ ئه‌و تازه‌ (واجبه‌که‌ی) ته‌واو کردبوو.

دوای ئه‌وه‌ی به‌ باشی له‌ چۆنیه‌تی دروست کردنی ده‌می ڕابردووی دوور گه‌یشتین ئه‌م فرمانه‌ بێ یاسایانه‌ی خواره‌وه‌ له‌ ڕسته‌دا به‌کار بهێنه:

build , burst, hit , bend , catch, upset

***

ڕابردووی دووری به‌رده‌وام

The past perfect continuous tense

ئه‌م ده‌مه‌ بۆ به‌یانکردنی کارێك که‌ له‌ پێش کارێکی دیکه‌وه‌ کرابێت له‌ ڕابردوودا تا ئێستاش به‌رده‌وام بێت به‌کار ده‌هێنرێت.

چۆنیه‌تی دروست کردنی:

بۆ دروست کردنی ڕابردووی دووری به‌رده‌وام پێویسته‌ سه‌ره‌تا بکه‌ر، دوای ئه‌و ناوی کارلێکراوی to have واته‌ had ، ئینجا ناوی کارلێکراوی to be واته‌ been، پاشان فرمانی سه‌ره‌کی ڕسته‌ له‌گه‌ڵ ing بنووسرێت، به‌مجۆره‌ ڕسته‌یه‌کمان ده‌ست ده‌که‌وێت که‌ باسی ده‌می ڕابردووی دوور ده‌کات.

بکه‌ر + had + been + فرمان + ing + ...

I had been working.		من خه‌ریکی کارکردن ده‌بووم.
You had been working.		تۆ خه‌ریکی کارکردن ده‌بوویت.
He She It	had been working.	ئه‌و خه‌ریکی کارکردن ده‌بوو.
We had been working.		ئێمه‌ خه‌ریکی کارکردن ده‌بووین.
They had been working.		ئه‌وان خه‌ریکی کارکردن ده‌بوون.

فۆرمی نەرێ Negative form

فۆرمی پرسیار Interrogative form

فۆرمی پرسیاری نەرێ Negative interrogative form

لەم فۆرمانە هەرسێکیان هەروەك فۆرمەکانی ڕابردووی دوورن کە خوێندمان.

کێبینی:

هەروەکو چۆن ڕابردووی تەواوی بەردەوام زۆرجاران لە باتی ڕابردووی تەواو بەکار دەهێنرێت لەباش ڕابردووی دووری بەردەوام جێگای ڕابردووی دوور دەگرێتەوە و لەباتی ئەو بەکاردەهێنرێت.

بۆ زانیاری پتر چەند ڕستەیەك دەنووسین:

I knew that he had been living in Baghdad for more than twenty years.

من زانیم (خەبەرم هەبوو) کە ئەو ماوەی پتر لە بیست ساڵ بوو لە بەغدا خەریکی ژیان دەبوو (دەژیا).

I'm tired, because I had been running.

من ماندووم، لە بەر ئەوەی خەریکی ڕاکردن دەبوم (بووم).

I was tired, because I had been running.

من ماندوو بووم، لە بەر ئەوەی خەریکی ڕاکردن دەبووم (بوو).

***

ژمارەیەکی تر لە فرمانەکانی گروپی ٢ی بێ یاسایەکان

infinitive واتای چاوگ بە past tense past participle

چاوگ	کوردی	ڕابردووی سادە	ناوی کارلێکراو
مصدر		ماضي	اسم مفعول
To creep	خزین، خلیسکان	crept	crept
To dig	هەڵکەندن	dug	dug
To dream	خەو بینین	dreamt,ed	dreamt, ed
To feed	خۆراك پێ دان	fed	fed
To feel	هەست کردن	felt	felt
To fight	شەڕکردن	fought	fought
To fling	هاویشتن	flung	flung
To get	بە دەست هێنان	got	got
To grind	لە ئاش هارین	groung	groung
To hang	هەڵواسین	hung, hanged	hung, hanged
To have	هەبوون	had	had
To heard	بیستن	heard	heard
To hold	ئاگاداری لێ کردن	held	held
To keep	ئاگاداری لێ کردن	kept	kept
To lay	دانان	laid	laid
To lead	ڕێنوێنی کردن	led	led
To lean	پاڵ دانەوە	leant,ed	leant,ed
To learn	فێربوون	learnt, ed	learnt, ed
To leave	جێهێشتن	left	left

To light ڕووناك كردن lighted, lit lighted,lit

ده‌می داهاتوو The future tense

ده‌می داهاتوو له زمانی ئینگلیزیدا زۆری له‌سه‌ر نووسراوه‌و گوتراوه. هه‌روه‌ها نالّو گۆڕكێ زۆریشی به‌سه‌ر دا هاتوو، به‌ڵام ئێمه لێره له‌م چه‌ند دێڕانه‌دا كات و ساوه‌ی ئه‌وه‌مان لێیه به دربڕی باسی ئه‌و هه‌موو بكه‌ین، له‌گه‌ڵیش باسی بكه‌ین ڕه‌نگه له‌باتی سودو قازانج زیانی به‌دواوه بێت به‌تایبه‌تی بۆ ئه‌وكه‌سانه‌ی كه هێندێك سه‌رو كاریانُ له‌گه‌ڵ له‌م زمانه هه‌یه له‌واله‌یه بێته هۆی سه‌ر لێ شێوان. سه‌ره‌تا باسی داهاتووی ڕووت و ده‌می داهاتووی به‌رده‌وام ده‌كه‌ین.

داهاتووی ڕووت (مطلق)

ده‌می داهاتووی ڕووت بۆ كارێك به‌كارده‌هێنرێت كه هێشتا ڕووی نه‌داوه و له داهاتووی (دوور یا نزیك) له‌ئه‌نجام ده‌درێت، له‌م كاته‌دا كه له ڕسته‌كه‌دا باس له كاره‌كه ده‌كه‌یت به وردی دیار و مسۆگه‌ر نیه و هیچ گومانێكی نیه بۆ جێبه‌جێ كردن یان نه‌كردنی ئه‌م كاره.

چۆنیه‌تی دروست كردنی:

بۆ دروست كردنی ده‌می داهاتووی ڕووت فرمانی یاریده‌ده‌ری shall (بۆكه‌سی یه‌كه‌می تاك و كۆ) و will (بۆ كه‌سی دووه‌م و سێیه‌می تاك و كۆ) به كار دێنین.

دوای له‌ویش فرمانی بێ to وه‌رده‌گرین:

I shall work.	من كارده‌كه‌م (له داهاتوودا).
You will work.	تۆ كارده‌كه‌یت (له داهاتوودا).

She / He / It	will work.	ئه‌وکارده‌کات (له داهاتوودا)
We shall work.		ئێمه کارده‌که‌ین (له داهاتوودا).
You will work.		ئێوه کارده‌که‌ن (له داهاتوودا).
They will work.		ئه‌وان کار ده‌که‌ن (له داهاتووادا).

سه‌رنج : جێگای سه‌رنجه که له زمانی کوردیدا ده‌سته‌واژه‌ی (من کارده‌که‌م)هه‌م بۆ ده‌می ڕانه‌بردوو هه‌م بۆ ده‌می داهاتو به کارده‌هێنرێت و هیچ جیاوازییه‌کیان نییه، هه‌ر بۆیه کاتێك ده‌می داهاتوو ده‌خوێنین نابێت له‌گه‌ڵ ده‌می ڕانه‌بردوو لێیان تێکه‌ڵ بێت.

ئێستی : هه‌رکاتێك ڕسته‌ی ده‌می داهاتوو به دوو به‌ش بنوسرێت و به یه‌کێك له‌م ووسانه به‌یه‌که‌وه به‌سرێته‌وه(unless, unitl, when, till,if)فرمانی له‌و ڕسته‌یه‌ی که ده‌که‌وێته دوای یه‌کێك له‌م ووشانه ناکه‌وێته دۆخی ده‌می داهاتو به‌ڵکو ده‌بێ وه‌ك ده‌می ڕانه‌بردووی سه‌رف بکه‌ین.

فۆرمی نه‌ری Negative form:-

بۆ دروست کرنی ئه‌م فۆرمه پێویسته not بخرێته دوای فرمانی یاریده‌ده‌ری shall و will ئینجا فرمانی سه‌ره‌کی ده‌نوسرێت، له به‌ر له‌وه‌ی shall not و will notله نووسین و ئاخافتندا دڕێژن به‌که‌میان دێته shan't دووه‌میش won't:

shall, will + not + فرمانی سەرەکی + ... + بکەر

I shall not work.	من کارناکەم (لە داهاتوودا).
I shan't work.	
You won't work.	تۆ کارناکەیت.
He / She / It won't work.	ئەو کار ناکات
We shan't work.	ئێمە کارناکەین.
They won't work.	ئەوان کارناکەن.

Interrogative form :- فۆرمی پرسیار

بۆ دروست کردنی فۆرمی پرسیاری پێویستە جێگۆرکێ بە بکەر و فرمانی یاریدەدەر بکرێت:

Shall I work?	ئایا من کاردەکەم؟ (لە داهاتوودا)
Will you work?	ئایا تۆ کاردەکەیت؟
Will he work?	ئایا ئەو کاردەکات؟
Will she work?	
Shall we work?	ئایا ئێمە کاردەکەین؟
Will they work?	ئایا ئەوان کاردەکەن؟

فۆرمی پرسیاری نەرێ *Negative Interrogative form*

ئەم فۆرمە بە دانانی not لە دوای shall و will دروست دەکرێت، هەروەك لە سەرەوە گوتمان shall not دەبێتە shan't و will not دەبێتە won't:

Shan't work?	ئایا من کارناکەم؟ (لە داهاتوودا)
Won't you work?	ئایا تۆ کارناکەیت؟
Won't she work?	ئایا ئەو کارناکات؟
Shan't we work?	ئایا ئێمە کارناکەین؟
Won't they work?	ئایا ئەوان کارناکەن؟

سەرنج: یەکێك لەو ئالۆگۆڕانەی کە لێستا بە سەر زمانی ئینگلیزیدا هاتووە ئەمەیە کە shall بەکارناهێنرێت، لە باتی will, shall بە کاردەهێنرێت چونکە will کورت دەکرێتەوەو تەنیا 'll دەنووسرێت و تەلەفۆز دەکرێت، نموونە:

I shall go to Erbil. ------ I'll go to Erbil.
We shall go to Erbil. ----- we'll go to Erbil.

دەبێ لە بیرمان نەچێت کە 'll کورتکراوەی will ە، نەك shall لە ئینگلیزیی نوێدا کە لە ئەمریکا بەکاردەهێنرێت shall بە تەواوی لەڕی دراوە

چەند نموونەیەك لە دەمی داهاتووی ڕووت:

When he comes I'll tell him. کاتێك کە دێت پێی دەڵێم.

As soon as the plane lands, every one will get out.

هەر کە فڕۆکەکە دەنیشێتەوە، هەر کەس (هەموو، کەس) دێتە دەرەوە.

He'll be there to night. ئه‌و ئه‌مشه‌و ئه‌وێ ده‌بێت

I'll climb that mountain next week.

هه‌فته‌ی داهاتوو ده‌چمه سه‌ر ئه‌و چیایه.

They will know tomorrow. ئه‌وان سبه‌ینێ ده‌زانن

The minister will open the new school this afternoon.

وه‌زیر ئه‌م پاش نیوه‌ڕۆیه قوتابخانه‌که ده‌کاته‌وه.

We shan't go there if it rains ئێمه ناچینه ئه‌وێ ئه‌گه‌ر باران ببارێت

You won't write a letter ئێ نامه ناووسیت مه‌گه‌ر پێنووست هه‌بێت

Unless you have a pen. ئێ ئه‌گه‌ر پێنووست نه‌بێت نامه ناووسیت).

They won't go away until he comes

ئه‌وان ناچنه ده‌ره‌وه هه‌تا ئه‌و نه‌یه‌ت.

***

The future continuous tense داهاتووی به‌رده‌وام

داهاتووی به‌رده‌وام بۆ کارێك سوودی لێ وه‌رده‌گرێت که له داهاتوودا خه‌ریکی جێبه‌جێ بوون بێت.

چۆنیه‌تی دروست کردنی :

بۆ دروست کردنی ده‌می داهاتووی به‌رده‌وام یه‌که‌مجار بکه‌ر و دوای ئه‌و فرمانی یاریده‌ده‌ری shall یان will وه‌رده‌گرین ، ئینجا چاوگی فرمانی to be به بێ to وه‌رده‌گرین. پاشان فرمانی سه‌ره‌کی وه‌رده‌گرین و ing پێوه زیاد ده‌که‌ین:

بکه‌ر + shall , will + be + فرمانی سه‌ره‌کی + ing + ...

I shall be working. من ئیازم وایه کار بکه‌م (له داهاتوودا) .

I will be working.	(لە داهاتوو دا خەریکی کار کردن دەبم)
I'll be working	
You will be working	تۆ نیازت وایە کار بکەیت
	لە داهاتوودا خەریکی کار کردن دەبیت
He will be working.	ئەو نیازی وایە کار بکات
She will be working .	
It will be working.	
We will be working	ئێمە نیازمان وایە کار بکەین
They will be working.	ئەوان نیازیان وایە کاربکەن

فۆرمی نەرێ *Negative form*

فۆرمی نەرێی دەمی داهاتووی بەردەوام بە زیاد کردنی not لــە دوای will دروست دەکرێت:

I will not be working.	من نیازم وانیە کاربکەم
	(لە داهاتو دا خەریکی کار کردن نابم)
You will not be working.	تۆ نیازت وانیە کار بکەیت.
He will not be working.	ئەو نیازی وانیە کاربکات.
We will not be working.	ئێمە نیازمان وانیی کار بکەین.
They will not be working.	ئەوان نیازیان وانیە کار بکەن.

فۆرمی پرسیار *Interrogative form*

بۆ دروست کردنی ئەم فۆرمە جێ گۆڕکێ بە will و بکەر دەکرێت:

Will I be working?	ئایا من نیازم وایە کار بکەم ؟
	(ئایا لە داهاتوودا خەریکی کار کردن دەبم)
Will you be working?	ئایا تۆ نیازت وایە کار بکەیت؟
Will she be working?	ئایا ئەو نیازی وایە کار بکات؟
Will we be working?	ئایا ئێمە نیازمان وایە کار بکەین؟
Will they be working?	ئایا ئەوان نیازیان وایە کار بکەن؟

فۆرمی پرسیاری نەرێ *Negative interrogative form*

بۆ دروست کردنی فۆرمی پرسیاری نەرێ پێویستە not بخەینە دوای will و ئینجا پاشماوەی ڕستەکە بنووسین:

Will not I be working?	ئایا من نیازام وانییە کاربکەم؟
Won't I be working?	(ئایا خەریکی کارکردن نام؟ لە داهاتوودا)
Won't you be working?	ئایا تۆ نیازت وانییە کار بکەیت؟
Won't he be working?	ئایا ئەو نیازی وانییە کار بکات؟
Won't we be working?	ئایا ئێمە نیازمان وانییە کار بکەین؟
Won't they be working?	ئایا ئەوان نیازیان وانییە کار بکەن؟

سه‌رنج : داهاتووی به‌رده‌وام له هه‌موو فۆرمه‌کانی دا ده‌کرێ له باتی داهاتووی به goin to به‌کار بهێنرێت ته‌نیا له فۆرمی پرسیاردا نه‌یێت. هه‌روه‌ها ده‌کرێ به پێچه‌وانه‌وه‌ش (داهاتووی به goin to) له باتی داهاتووی به‌رده‌وام به‌کار بهێنرێت.

بۆ باشتر تێ گه‌یشتن له ده‌می داهاتووی به‌رده‌وام وا باشه به ووردی سرنج بده‌یته ئه‌م ڕسته‌یه نموونه‌ییانه‌ی خواره‌وه:

He will be writting a letter to his friend.

ئه‌و نیازی وای ، نامه‌یه‌ك بنووسێت بۆ هاوڕێیه‌که‌ی.

Will you be writting a letter tomorrow?

ئایا نیازت وایه نامه‌یه‌ك بنووسیت سبه‌ینێ؟

They won't be coming to the party toorrow.

له‌وان سبه‌ینێ نیازیان نی‌یه بێن بۆ ئاهه‌نگه‌که.

She will be meeting him next year.

ئه‌و نیازی وایه ساڵی داهاتوو ئه‌و (کوڕ) ببینێ.

Will you be bringing the piano in here?

ئایا تۆ نیازت هه‌یه پیانۆیه‌که بهێنیت بۆ ئێره؟

بۆ ئاگاداری خوێنه‌ر :

will you وه‌ك ووشه‌یه‌کی سه‌ربه‌خۆ به‌کارده‌هێنرێت بۆ داواکردنی شتێك له که‌سی به‌رامبه‌ر. له‌م دۆخه‌دا واتای please ده‌دات و مووله‌ده‌بانه تریشه له please :

Will you smok a cigarette? ده‌له‌رمووی جگه‌ره‌یه‌ك بکێشیت؟

When I reach London, it will probably be raining.

ئه‌و کاته که ده‌گه‌مه له‌ندەن، ڕەنگه باران ببارێت.

This time next year I shall be driving through italy.

ساڵی داهاتوو ئەم کاتە، لە ئیتالیا خەریکی (ئوتومبێل)لێخورین دەبم.

I'll be wating for you at the usual time.

من لە کاتی دیاریکراودا چاوەڕێی تۆ دەبم.

When I get back. They will be having supper.

ئەو کاتەی کە دەگەڕێمەوە، ئەوان خەریکی خواردنی شیو دەبن.

This time next week, you'll be swimming in the sea.

هەفتەی داهاتوو ئەم کاتە ، تۆ خەریکی مەلە کردن دەبیت لە دەریادا.

When you come back, the chidren will be watching T.V.

ئەو کاتە کە تۆ دەگەڕێیتەوە منداڵەکان خەریکی سەیر کردنی تەلەفزیۆن دەبن.

چەند فرمانێکی بێ یاسا لە گرووپی ٢:

Infinitive	واتای چاوگ	Past tense	Past Participle
چاوگ	کوردی	ڕابردووی سادە	ناوی کارلێکراو
To lose	ون کردن	lost	lost
To mean	واتاکردن	meant	meant
To meet	چاوپێکەوتن	met	met
To pay	پارەدان	Paid	Paid
To saw*	بڕینەوە بە مشار	sawed	sawed
To say	گوتن	said	said
To sell	فرۆشتن	sold	sold
To send	ناردن	sent	sent

*To sew	دروون / دروومانکردن	sewed	sewed
To shine	درەوشانەوە	shone	shone
To shoot	تەقەکردن	shot	shot
*To show	دیتن / سەیر کردن	showed	showed
To sit	دانیشتن	sat	sat
To sleep	نوستن	slept	slept
To slide	هەڵخلیسکان	slid	slid
To sling	هەڵواسین	slung	slung
To smell	بۆنکردن	smelt, smelled	smelt, smelled
To sow*	چاندن	sowed	sowed
To spell	هجی کردن	splet, spelled	spelt, spelled
To spend	خەرج کردن	spent	spent

دەمی داهاتووی تەواو *The Future perfect tense*

دەمی داهاتووی تەواو بە یانگەری کارێکە کە لە کاتێکی دیاریکراودا لە داهاتوودا، تەواو بکرێت، ئەگەر بمانەوێت بەڵێن بدەین کە کارێك لە داهاتوویەکی دیاریکراودا تەواو بکەین پێویستە دەمی داهاتووی تەواو بەکاربێنین:

چۆنیەتی دروست کردنی:

بۆ دروست کردنی ، دەمە فرمانە یاریدەدەرەکانی shall , will , have لەگەڵ ناوی کارلێکراوی فرمانی سەرەکی بەکاردێنین:

بکەر + will + have + ناوی کارلێکراوی فرمان + ...

I will have worked.
Youwill have worked.
He / She / It will have worked
We will have worked.
They will have worked.
He will have taken his examination by next Friday.
تا هەینی داهاتوو ئەو تاقیکردنەوەی خۆی کردووە.
In 1999 he will have been dead for ten years.
تا ساڵی ١٩٩٩ ئەو دەبێتە دە ساڵ کە مردووە.
By next June she will have written her second novel.
تا مانگی حوزەیرانی داهاتوو، دووەم ڕۆمانی خۆی نووسیوە.
We shall have finished this by dinner time.
تا کاتی شیو خواردن ئەمەمان تەواو کردووە.

•••

ڕسته مه‌رجیه‌کانی *Conditional sentences*

هه‌ر ڕسته‌یه‌ك مه‌رجی له دوو ڕسته پێك دێت، ئه‌و ڕسته‌یه که به if دەست پێ دەکات پێی دەڵێن if clause و به ڕسته‌ی دووەم دەڵێن main clause :

If it rains, I shall stay at home.

ئه‌گه‌ر باران ببارێت من له ماڵه‌وه دەمێنمه‌وه.

ڕسته مه‌رجیه‌کان سێ جۆرن:

A- مه‌رجی ئه‌گه‌ر (احتمالی) Probable condition

ئه‌گه‌ر فرمانی ڕسته‌ی if clause دەمی ڕانه‌بردوو بێت، له‌وا فرمانی ڕسته‌ی main clause داهاتووی ساده دەبێت:

If he goes to London, he will meet his sister.

ئه‌گه‌ر ئه‌و بچێته له‌نده‌ن چاوی به‌خۆشکه‌که‌ی دەکه‌وێت.

If you come in to my garden. my dog will bite you.

ئه‌گه‌ر بێیت بۆ ناو باخچه‌که‌ی من سه‌گه‌که‌م دەتگرێت.

If you eat all that, you will be ill.

ئه‌گه‌ر هه‌موی بخۆیت نه‌خۆش دەبیت.

Some one will steal your car, if you leave it unlocked.

که‌سێك ئوتومبێله‌که‌ت دەدزێت ئه‌گه‌ر به قفڵ‌نه‌دراوی به‌جێی بهێڵیت.

What will happened if his parachut doesn't open?

چ ڕوو دەدات، ئه‌گه‌ر پەڕه شوروته‌که‌ی ئه‌و نه‌کرێته‌وه؟

B- مه‌رجی نا ئه‌گه‌ری (غیر احتمال) *Improbable condition*

ئه‌گه‌ر فرمانی ڕسته‌ی if flause ڕابـردووی سـاده بێـت لـه‌وا فرمـانی ڕسـته‌ی main clause به شێوه‌ی (ده‌می ڕانه‌بردوو مه‌رجی)به‌یان ده‌کرێت:

If I saw him, Ishould speak to him.

ئه‌گه‌ر ده‌مدیت قسـه‌م له گه‌ڵی دا ده‌کرد.

If we worked more slowly, we shouldn't make so many mistakes.

ئه‌گه‌ر هێواش تر کارمان ده‌کرد، ئه‌و هه‌موو هه‌ڵه‌یه‌مان نه‌ده‌کرد.

If they had more rain, their corps would grow better.

ئه‌گه‌ر بارانی پڕیان ده‌بوو، ئه‌شیان باشتر گه‌شه‌ی ده‌کرد.

I wouldn't go there, if I were you.

ئه‌گه‌ر ئه‌جێی تۆ ده‌بووم، نه‌ده‌چوومه ئه‌وێ.

If I were you I would cut down all those trees.

ئه‌گه‌ر ئه‌جێی تۆ ده‌بووم، هه‌موو ئه‌و دره‌ختانه‌م ده‌بڕین.

C- مه‌رجی مه‌حاڵ *Impossible condition*

ئه‌م جۆره‌دا فرمانی ڕسته‌ی if clause ڕابردووی دووره و فرمانی ڕسـته‌ی main clause ده‌بێ به شێوه‌ی (ده‌می مه‌رجی ته‌واو) به‌یان بکرێت:

If I had known of your arrived, I should have met you.

ئه‌گه‌ر ئاگاداری گه‌یشتنی تۆ بوایه‌م، چاوم پێت که‌وتبوو (چاوم پێت ده‌که‌رت)

If he had fallen in to the river, he would have drowed.

ئه‌گه‌ر که‌وتبایه‌ته نێوی ڕووباره‌که‌وه خنکابوو.

If you had shut the door, the hens wouldn't have got into the house.

ئه‌گەر دەرگاکانت داخستبایە، مریشکەکان نەدەچوونە ژوورێ.

If we had tried again, I think we should have succeded.

ئه‌گەر دووبارە هەوڵمان دابایە، پێم وایە سەردەکەوتین.

***

The present conditional tense دەمی ڕانەبردووی مەرجی

دەمی ڕانەبردووی مەرجی بە کەڵك وەرگرتن لە shouldبۆ یەکەم کەسی تاك و کۆ و would بۆ کەسەکانی تر و هەروەها فرمانی بێ to دروست دەبێت:

I should work.		We should work.
I'd work.		
He		You would work.
She	would work	You'd work.
It		They'd work.

فۆرمی نەرێ :

بە زیاد کردنی not لە دوای shouldیان would ڕستەکە دەکرێتە نەرێ:

I should not work.

I shouldn't work.

You wouldn't work.

She wouldn't work.

فۆرمی پرسیاری :

بۆ فۆرمی پرسیاریش هەر ئەوەندە بەسە جێ گۆڕکێیەك بە بکەر و should یان would بکرێت:

should I work?

Would you work?

Would she work?

فۆرمی پرسیاری نەرێ :

shouldn't I work ?
wouldn't you work ?
wouldn't they work ?

تێبینی: لەم دەمە ناسراوە بە (دەمی داهاتوو لە ڕابردوودا).
ڕستەیەکی داهاتوو وەردەگرین. هەرکاتێك فرمانی سەرەکی لەو ڕستەیە (ڕابردوو) بوو نەوا Shall یان willکە تێیدا بەکارهێنراو دەبن بە should یان would:

I hope that I shall succeed. (دەمی داهاتوو) هیوا دارم کە سەرکەوم.
ڕانەبردوو داهاتووی سادە

I hoped that I should succeed. هیوادار بووم کە سەرکەوم.
ڕابردوو ڕانەبردووی مەرجی

سەرنج : should لە هێندێك شوێن واتای (پێویست) دەدات، هەر کاتێك بەم واتایە بەکاربهێنرێت لە باتی would بۆ هەموو کەسەکان بەکاردەهێنرێت واتە جێگای would یش دەگرێتەوە:

Azad is sick, he should go to the bed.

لازاد نەخۆشە، ئەو پێویستە بچێتە سەر جێگای خەوتن.

She is very sad, she should be happy.

ئەو زۆر خەمبارە ، پێویستە ئەو خۆشحاڵ بێت.

We didn't do the exercises. ئێمە ڕاهێنانەکانمان ئەنجام نەداوە.
You should do them soon. پێویستە خێرا ئەنجامیان بدەن.

The perfect conditional tense دەمی مەرجی تەواو

بۆ دروست کردنی ئەم دەمە لە دوای should یان would و have بەکار دەهێنرێت و دوای لەویش ناوی کارلێکراوی فرمان:

بکەر + should , would + have + ناوی کارلێکراوی فرمان + ...

I should have worked.
You would have worked.
He
She would have worked
It
We should have worked.
They would have worked.

فۆرمی نەرێ و پرسیار و پرسیاری نەرێی ئەم دەمە هەروەك دەمی ڕانەبردووی مەرجیيە.

I hope that he will have finished befor we get back.

من هیوادارم کە پێش ئەوەی ئێمە گەڕابینەوە ئەو تەواوی کردبێت. (داهاتووی تەواو)

I hoped that he would have finished befor we got back.

من هیوادار بووم کە پێش ئەوەی ئێمە بگەڕابانەوە ئەو تەواوی بکردایە.

(مەرجی تەواو)

***

The Idiomes ئایدیۆم

خوێنەری بەڕێز، ئێمە تا ئێرە زۆر بەخێرایی بەسەر دەمەکاندا تێپەڕین و لەوەندەی‌کە زۆر زۆر پێویست و سەرەکی‌یە خوێندمان، بابەتێکی دیکەکە لەزمانی ئینگلیزدا، زۆرگرنگ و پڕ زەحمەتەو پێویستە مەسەلەی ئایدیۆمە، ئایدیۆم بریتی‌یە لەم ووشە کە لە ئەنجامی لێکدانی دوو وشەیان بۆ دروست دەبێت. ئایدیۆم واتا زاراوە (اصطلاح) بۆ تێگەیشتنی وشەی look out دەکەیتە نموونە: look فرمانێکی یاسایی‌یە واتای دیتن. سەیرکردن دەدات. out واتا دەرەوە. بەڵام هەردووکیان پێکەوە واتایەکی تر دەدەن و دەبنە وشەیەکی نوێ کە پێی دەڵێین ئایدیۆم زاراوە، اصطلاح. علم المصطلح

چەند ئایدیۆم (زاراوە)یەك.

کوردی	ئینگلیزی
پەیوەندی هەبوون لەگەڵ	Belcng td
ڕیشەکێش کردن	Blow down
پاس کردنی سەگ لە	Back at
پشت بەستن بە	Depcndent of
دەست هەبوون لە	involved with
پڕ لە	Fail of
داڕووخان	Fail in
ئاگادار بوون لە	Alive to

Decide on	بڕیاردان لەسەر
Drive out	دەرپەڕاندن
Exchange with	گۆڕینەوە لەگەڵ
Take back	لە قسەی خۆ پەشیمان بوونەوە
Pick up	سوارکردن
Make up	قەرەبوو کردنەوە
Run away	هەڵاتن لە (شوێنێك)
Loo out	لە خۆ ووریا بوون
Cry down	ڕەزیل کردن، بێنرخ کردن
Cry for	گریان بۆ
Cut down	لەناوبردن
Cut out	بەجێهێشتن، بەتاڵ کردن
Clear out	داخستن، قەپات کردن
Close down	دریژەپێدان
Carry on	بە ناکام گەیاندنی کارێك
Carry out	تێکشکان، تەعتیل بوون
Barrk up	دەنگ گۆڕین لەگ
Bring down	هێنانە خوار
Bring out	ناشکراکردن
Beat back	
Break down	
Get up	
Look for	

Break down	خراپ بوون (ئوتومبیل)
Get up	لەخەو هەستان
Look for	گەڕان بەدوای

•••

فرمانی ناسراو و نەناسراو

Active and passive voice. (فعل معلوم و فعل مجهول)

فرمانی نەناسراو *Passive voice*

فرمانە ئاسایی‌یەکان ordinary verbs دەبنە دوو جۆر:

١- فرمانی تێنەپەڕ Intransitive verbs (فعل لازم)

٢- فرمانی تێپەڕ Transitive verbs (فعل متعدي)

فرمانی تێنەپەڕ بەو فرمانە دەڵێین کە بەبێ لەوەی باسێك لە کارلێکراو بکرێت واتای تەواو دەگەیەنێت:

We all breath, drink and eat.

ئێمە هەمومان هەناسە دەدەین، دەخۆینەوە و دەخۆین.

The moon rose. مانگ هەڵات.

فرمانی تێپەڕ بەو فرمانە دەڵێین کە بەبێ باسکردنی کارلێکراو ڕستەکەی واتای تەواو ناگەیەنێت و پێویستی بە کارلێکراو (مفعول) هەیە. بۆ نموونە کاتێك

دەڵێین: ئەو نووسی وانەی ڕستەکە تەواو نییە بەڵام کە ڕوشەی the letter مان پێوە زیادکرد وانەی ڕستەکە تەواو دەبێت.

فرمانی تێپەڕبێش دوو جۆرن: فرمانی ناسراو Active voice (فعل معلوم)و فرمانی نەناسراو Passive voice (فعل مجهول) فرمانی ناسراو بەو فرمانە دەڵێین کە بەسەرابێتەوە بە یەکەمەوە:

He gave me the book.	ئەو کتێبەکەی دا بەمن
I don't drink much tea.	چای زۆر ناخۆمەوە
He speaks three languages	ئەو بەسێ زمان قسە دەکات

فرمانی نەناسراو بەو فرمانە دەڵێین کە بەسەرابێتەوە بە کارلێکراوەوە.

I was given the book.	کتێبەکە درا بەمن
She will be taken to hospital tomorrow.	ئەو سبەینێ دەبردرێتە نەخۆشخانە.

گۆڕینی فرمانی ناسراو بۆ نەناسراو:

١. کارلێکراوی ڕستەی ناسراو دەخەینە سەرەتای ڕستەی نەناسراو.

٢. بەکێك لە سەرفکراوەکانی فرمانی to be کە لەگەڵ دەمی ڕستەی ناسراو ڕێك بکەوێت دەخەینە دوای کارلێکراو.

٣. ئاوی کارلێکراوی فرمانی ڕستەی ناسراو دەخەینە دوای فرمانی to be.

٤. یەکەمی ڕستەی ناسراو دەخەینە کۆتایی ڕستەی نەناسراو و وشەی by دەخەینە پێشیەوە.

تێبینی: ئەگەر بکەری ڕستەی ناسراو (ناو) بێت هیچ گۆڕانێکی بەسەردا نایەت بەڵام ئەگەر ڕاناوی بکەری (Nominative Pronoun) بێت لەکاتی گۆڕینی ڕستەی ناسراو بۆ نەناسراودا دەبێتە ڕاناوی کارلێکراو (مفعول). چەند نموونەیەك:

Dara writes the letters.	دارا نامەکان دەنووسێت(ڕانەبردووی ناسراو)
The letters are written by Dara.	نامەکان لەلایەن داراوە دەنووسرێن. (ڕانەبردووی نەناسراو)
Dara wrot the letters.	دارا نامەکانی نووسین.(ڕابردووی ناسراو)
The letters were written by Dara.	نامەکان لەلایەن داراوە نووسران. (ڕابردووی نەناسراو)
Dara will write the letters.	دارا نامەکان دەنووسێت. (داهاتووی ناسراو)
The letters will be written by Dara.	نامەکان لەلایەن داراوە دەنووسرێن. (داهاتووی نەناسراو)
Dara has written the letters.	دارا نامەکانی نووسیوە. (ڕانەبردووی تەواوی ناسراو)
The letters have been written by Dara.	نامەکان لەلایەن داراوە نووسراون. (ڕانەبردووی تەاوی نەناسراو)
Dara is writting the letters.	دارا خەریکە نامەکان دەنووسێت. (ڕانەبردووی بەردەوامی ناسراو)
The letters are being written by Dara.	نامەکان خەریکە لەلایەن داراوە دەنووسرێن. (ڕانەبردووی بەردەوامی نەناسراو)

Dara was writing the letters.

دارا خەریك بوو نامەكانی دەنووسین.

(رابردووی بەردەوامی ئاسان)

The letters were being written by Dara.

نامەكان خەریك بوو لەلایەن داراوە دەنووسران.

(رابردووی بەردەوامی نەئاسان)

Dara had written the letters.

دارا نامەكانی نووسیبوون.

(رابردووی دووری ئاسان)

The letters had been written by Dara.

نامەكان لەلایەن داراوە نووسرابوون.

(رابردووی دووری نەئاسان)

Reported speech قسەگێڕانەوە

قسە گێڕانەوە دوو شێوەی هەیە ڕاستەوخۆ Direct و ناڕاستەوخۆ Indirect لە قسە گێڕانەوەی ڕاستەوخۆدا هەر هەمان قسەكانی قسەكەر بەبێ كەم و كورتی بۆ گوێگر دەگێڕێنەوە:

He said "I have lost my umbrella".

ئەو گوتی، چەترەكەم ون كردووە.

ئەم قسە گێڕانەوەیە پڕ لە كێشە و شانۆر ڕاپۆرتەكاندا سوودی لێ وەردەگیرێت لە قسە گێڕانەوەی ناڕاستەوخۆدا هەمان قسەكانی قسەكەر ناگێڕدرێتەوە بەڵكو ناوەڕۆكی قسەكانی لە قاڵبی ڕستەیەكی دیكەدا دەگێڕدرێتەوە.

He said "that he had lost his umbrella".

ئەو گوتی كە ئەو ڕەكەی ون كردووە.

He said "that he was very happy".

ئەو گوتی کەوا ئەو زۆر دڵتەنگ بوو.

He said "that he had been going to town with his brother".

ئەو گوتی کەوا ئەو خەریکی ڕۆیشتن بوو بۆ شار لەگەڵ براکەی.

She said "that they had been waiting out side".

ئەو گوتی کەوا ئەوان چاوەڕوانیان کردبوو لە دەرەوە.

He said "that he was coming to see me then".

ئەو گوتی کەوا ئەو پاشان دەهات بۆ دیدنم.

Infinitve چاوگ	وانای چاوگ بەکوردی	Past tense ڕابردووی سادە	Past Participle ناوی کارلێکراو
To spill	ڕشتن	spilt, spilled	spilt, spilled
To spit	تف کردن	spat	spat
To spring	هەڵبەزین- بازدان	sprung	sprung
To stand	ڕاوەستان	stood	stood
To stick	پێوەنووسان	stuck	stuck
To sting	پێوەدان (مارو..)	stung	stung
To strike	مانگرتن	struk	struk
To sweep	گەسک دان	swept	swept

To swell	تاوسان	swelled	swelled
To swing	باخان	swung	swung
To teach	فیرکردن	taught	taught
To tell	پی‌گوتن	told	told
To think	بیرکردنوه	thought	thought
To understand	پی‌گه‌یشتن	understood	understood
To wet*	ته‌رکردن	wetted . wet	wetted . wet
To wring	گوشین	wrung	wrung
To behold	ته‌ماشا، سه‌یرکردن	beheld	beheld
To be seech	پرولینان	besought	besought
To be reave*	بی‌به‌ش کردن، نائومید کردن	bereaved	bereaved
To abide	مانوه، جێگیربوون	a bode	a bode
To leap	بازدان	leapt, leaped	leapt, leaped
To cleave	لێکردن، شکاندن	cleft	cleft
To clothe	پۆشین	clothed, clad	clothed, clad
To crow	بانگ دانی که‌له‌شێر	crowed	crowed
To dare	وێران	dared, durst	dared, durst
To dwell	ژیان کردن	dwelled, dwelt	dwelled, dwelt
To flee	هه‌لاتن	fled	fled

To gild	زێڕ کفت کردن	gilded, gilt	gilded, gilt
To gird	پشتێن بەستن	girded, girt	girded, girt
To hew*	بڕین	hewed	hewed
To knit	بڕۆگرۆ کردن	knitted, knit	knitted, knit
To rend	دڕاندن	rent	rent
To seek	گەڕان بەدوای	sought	sought
To shear	هەڵبڕاچین	sheared	sheared
To shoe	نال کردن	shoed, shod	shoed, shod
To slink	ماتمساته ڕۆیشتن	slunk	slunk
To speed	ناردان	speeded, sped	speeded, sped
To spin	ڕشتن	spun	spun
To strew*	ڕشاندن، پڕژاندن	strewed	strewed
To string	ڕستن، هەوداهەودا کردن	strung	strung
To stink*	هەڵپیتوەدان	stunk	stunk
To thrive	گەشەکردن	thrived	thrived
To weep	گریان	wept	wept
To lend	قەرزدان	lent	lent
To mow*	گیا دروون	mowed	mown, mowed
To forget	لەبیرکردن	forgot	forgot

To deal	مامەلە کردن	dealt	dealt
To win	سەرکەوتن، بردنەوە	won	won
To bless	دوعای خێر کردن	blessed	blesset
To fortell	قسەی خۆزە پێش دان	fortold	fortold
To kneel	چۆك دادان	knelt	knelt

گرێی سێیەم: ئەوفرمانانەی هەرسێك بەشیان لێك جیایە:

To awake*	لەخەو هەستان	awoke	awaked
To be, am, is, are	بوون	was, were	been
To bear /beə/	زان، تەحەمول کردن	bore	born
To begin	دەست پێ کردن	began	begun
To bite	گەستن	bit	bitten
To blow	باهاتن، فوکردن	blew	blowen
To break	شکان	broke	broken
To can	توانین	could	beenable
To choose	هەلبژاردن	chose	chosen
To do, does	ئەنجام دان، کردن	did	done
To draw	ڕێنەکێشان	drew	drawen
To drink	خواردنەوە	dank	dronk

To eat	خواردن	ate	eaten
To fall	کەوتن	fell	fallen
To fly	فڕین	flew	flawn
To forbid	قەدەغەکردن	for bade	for bidden
To forgive	لێبوردن	for gave	forgiven
To forsake	بەجێهێشتن	for sook	for saken
To freeze	سەهۆڵ بەستن	froze	freezan
To give	دان پێدان	gave	given
To go	چوون	went	gone
To grow	ڕووان	grew	growen
To for bear	چاوپۆشین	forbore	forborn
To hew*	بڕین	hewed	hewn
To hide	شاردنەوە	hid	hidden
To know	زانین، ناسین	knew	known
To lie	ڕاکشان	lay	lain
To mow*	گیادروون	mowed	mown
To ride	سواربوون	rode	ridden
To ring	زەنگ لێدان	rang	rung
To rise	ڕاڕەهەڵاتن، هەستان	rose	risen
To shake	تەکان دان	shook	shaken
To shrink	گنج هەڵاتن	shrank	shrunk

To sing	گۆرانی گوتن	sang	sung
To sink	نقوم بوون	sank	sunk
To bereave*	بێبەش کردن، نالوبێدکردن	bereave	bereft
To chide	سەرزەنشت کردن	chid	chidden
To cleave*	لەتکردن، شکاندن	clove	cloven
To crow*	بانگ دانی کەلەباب	crew	crowed
To thrive*	گەشەکردن	throve	thriven
To sew*	دروون- دروومان کردن	sewed	sewn
To saw*	بڕینەوە بەمشار	sawed	sawn
To show*	دیان	showed	shown
To sow*	چاندن	sowed	sown
To swell*	باکردن، ئاوسان	swelled	swollen
To shear*	هەڵتەچین	shore	shoren
To strew*	ڕشاندن، پرژاندن	strewed	strewn
To stink*	بۆنخراپدان	stank	stunk
To drive	ئاژەڵپەین	drove	driven
To blend	تاوتەکردن	blended	blent

گرووپی چوارەم :ئەو فرمانانەی بەشنوەی جیاجیا سەرف دەکرێن

To become	بوون... بە	became	become
To come	هاتن	came	come
To run	ڕاکردن	ran	run
To ought	ناچاربوون	ought	-
To must	پێویست بوون	had to	-
To may	ڕەنگە، لەوانەیە	might	-
To beat	لێدان	beat	beaten
shall		should	-
will		would	-

کۆتایی

The end

فەرهەنگۆک

ئینگلیزی	عەرەبی	کوردی	ئینگلیزی
Active Voice	مەعلوم	ناسراو	ئەو ڕستەیەی کە بکەرەکەی دیار بێت.
Accusative Pronoun.	ضمیر المفعول	ڕانەوی کارلێکراو	ڕانەوێکە کە جێگای ناوی کارلێکراو دەگرێتەوە و بە ئەی فرمانی تێپەڕ بان زیادە واژە دا دێت.
Adjective	صفة	ناوەڵناو	وشەیەکی ڕستەیە هەمیشە لەگەڵ ناو دا دێت.
Adverb	حال ـ ظرف	ناوکارمان	وشەیەکی وا دەڵێ کات وشوێن و ئەواستە و... هتاوی دەکات.
Affirmative	مثبت	ئەری	وشە بان ئامرازێك کە ئەنجامدانی کارێك ڕەت دەکاتەوە.
Auxiliary	فعل مساعد	فرمانی یارمەتیدەر	ئەو فرمانەی کە وەك تەواو کەری فرمان بە کار دەهێنرێت.
Conjuntion	حرف عطف ، حرف ربط	ئامرازی پەیوەندی	ئەو زۆرشتەیەی کە بۆ پێکەوە بەستەوەی دوو ڕستە یا ... بە کار دەهێنرێت.
Consonant	حرف صامت	پیتی بێ دەنگ	ئەو پیتەی کە بە هۆی دەڵان،زمان یا لێو دەردەبڕێت.
Feminine	مؤنث	مێیینە	ڕەگەزی مێ کچ ، ژن.
Future	مستقبل	داهاتوو	ئەو دەمەی هێشتا نەهاتووە.
Indefinit	مصدر	چاوگ	بنچینەی فرمان.
Irregular Verb	فعل اللاقياسي	فرمانی بێ یاسا	ئەو فرمانانەی ئینگلیزی کە لە صەرف کردنا ڕێك ناکەون.
Interrogative	استفهام	پرس	وشە یا ئامرازێك کە بۆ پرسیار بە کار دێنرێت.
Musculin	مذكر	نێرینە	ڕەگەز(جنس)ی نێر. گور ، پیاو
Negative	نفي	ئەری	وشە یا ئامرازێك کە ئەنجام دانی کارێك ڕەت دەکاتەوە.
Nominative Pronoun.	ضمير الفاعلي	ڕانەوی بکەری	ئەو ڕانەوانەی کە جێگای بکەر دەگرنەوە.
Noun	اسم	ناو	وشەیەکە بۆ ناو نانی کەس یاڵ شت بان شوێنێك بە کار دەهێنرێت.
Object	مفعول	کارلێکراو بان کارلێکەر	هەر شتێك بان کەسێك کە لە ڕستە دا کاری لەسەر بکرێت بان کاری تێبکرێت.
Ordinary	فعل الاصلي	فرمانی ئاسایی	دەستەیەك لە فرمانەکانی ئینگلیزی.
Passive Voice	المجهول	ئەناسراو	ڕستەیەك کە بکەری نەبێت یان بکەرەکەی بکەوێتە

Past Participle	اسم المفعول	کاری کار لێکراو	کارلێکراوی سێیەمی فرمان.
Past Tense	زمن الماضي	دەمی ڕابردوو	ئەو دەمەی کە کارێکی لێ دا کراوە و لێ بەرهێرە هەموو هەوڵەکانی کارلێکراوی دووەمی فرمان.
Plural	صيغة الجمع	کۆ	ئەوێنک کە لە یەک پتر بێت.
Possessive Pronoun.	ضمير الملكي	ڕانـــــــاوی خاوەندارێتی	وشەیەکە کە خاوەندارێتی کەسێک یان شتێک بەسەر کەس یان شتێکی ترەوە بەیان دەکات.
Preposition	حرف جر	ژێدە وتژە	لە ڕستەی فارسیدا پێش دەکەوێت (حرف اضافه)
Present Participle	اسم الفاعل	کاری بکەر	ئەو فرمانەی کە دەکرێتە ڕەگەزێکی بکەرێیەوە.
Pronoun	ضمير	ڕاناو - جێناو	ئەو پێت یان وشەیە کە جێگای ناو دەگرێتەوە.
Reguler Verb	فعل القياسي	فرمانی یاسایی	ئەو فرمانەی کە لە سەرلێکدانا پێوەری لە ed دەکەن.
Singular	صيغة المفرد	تاک	ئەو ناوەی کە لە یەک پتر نەبێت.
Subject	فاعل	بکەر - کارا	ئەو کەس یان شتەی کە کارێک دەکات.
Verb	فعل	کردار - فرمان	ئەو کارەی کە بکەر دەیکات.
V. Intransitive	فعل لازم	فرمانی نێپەر	فرمانێک کە بێ کارلێکراو واتای تەواو دەبەخشێت.
V . Transitive	فعل متعدي	فرمانی لێ دەبر	فرمانێک کە بە بێ کارلێکراو واتای ڕستەکە تەواو نابێت.

سەرچاوەکان

1.گرامر انگلیسی آریان – فرهنگ ذو الفقاری
2.گرامر جامع زبان انگلیسی – آیاد حداد.
3.انگلیسی قدم بقدم مجتبی مدرسی تهرانی.
4.قاموس القاریٔ إنگلیزی – عربی
5.زمان و لەدوبی کوردی ۱،۲،۳،۴،۵،۶.
6.HARR AP 'S New Pocket Dictionary .English - French\French -English
7.The New English cours for Iraq 2.3.4.8

هەڵەنامە

خوێندەری بەڕێز!

لە گەڵ داوای ل بوردن بەر لەوەی کتێبەکە بخوێنیتەوە هەڵەکان بە گوێرەی ئەم هەڵەنامەیە ڕاست بکەرەوە.

لاپەڕە	دێر	هەڵە	ڕاست
٧	١٩	١٣٠	—
٣٣	٤/٥/٠	o p ɔ	o p ɔ
٣٤	١٨	consonant	consonant
٣٥	٢	vowels	vowels
٣٥	٩/٨	ʃ o	i o
٣٥	٢٠/١٨/١٧	ʃ o pencil pncl	i o pencil pncl
٣٩	١٩	ژ ئەت	ژنیت
٤١	٩	a women	a woman
٤٣	١٩	tonight ئەم شەو	today ئەمڕۆ
٤٤	٩	daughter(دزانی)کچ	loafer(ژنەر)گەڕۆک
٥٦	٣	thiS	this
٥٩	١٣	سەر پەڕەی هەمە من	ئەم دێرە لە لای چەپەوە دەخوێنرێتەوە
٦٢	٢١	JordaN	Jordan
٦٥	٩	(ڕەنگ)	(ڕەنگ)
٧١	٧	لاشت	لاشت
٧٢	١٤	(هەناسە)	(ژیانەوە)
٧٥	١٧	Auther نژەر داهێنەر	Breath هەناسە دان ڕیت
٧٥	١٩	لەشکەڵێدران	لەشکەڵێدران
٧٩	٢	لە گەڵیارگ	لە گەڵ چاوگ
٨٣	٦	?	—
٨٦	٥	Tigres	Tigris

۸۲	۱۶	london		London
۹۱	۹	دظیز		
۹۲	۲۰	رزاگار		
۹۴	۳	cacv)		pennies (peace)
۹۷	۱	Hercules		Hercules'
۹۹	۱	Quatitative		Quantitative
۱۰۱	۱۰	ادرویاد		
۱۰۱	۱۴	به تصادفین		
۱۰۲	۵	گدروه		
۱۰۵	۱۴	تروسن	to do	to do
۱۰۵	۱۵	تایام داه	to write	to write
۱۰۷	۵	تز دحوالیت برایت		
۱۱۳	۲	قروتاتاه		
۱۱۹	۶	Percentage		Percent
۱۳۰	۱۶	ادم../		
۱۳۰	۱۸	ادر../		
۱۳۳	۱۹	wich		which
۱۳۴	۱۷	داود		
۱۳۶	۸	mony		money
۱۴۰	۹	ay		pay
۱۴۱	۲۰	قروتاتاه		
۱۵۲	۶	حوادا		
۱۵۶	۱۸	گرد		
۱۵۹	۴	2 year		2 years
۱۶۱	۱۲	دادی		
۱۶۳	۷	به‌کام و دروم و سن‌یمی		
۱۶۸	۱۱	ادادن		
۱۷۰	۴	tens		tense
۱۷۰	۱۱	ادرای		
۱۷۲	۱۴	دعلیت		

۱۷۲	۲۰	...time has...	...time , has...
۱۷۷	۹	II s	IIe
۱۹۲	۱۷	به قالن دراوی بەجێ‌نەهێنانێت	بەقالن دەراوی بەجێ بهێنانێت
۱۹۳	۲۲	got	gone
۱۹۶۱	۱۰	گەراوەتەوە	گەراوەتەوە
۱۹۷	۹،٦	اصطلاح	مصطلح
۲۰۱	۱٦	writting	wrriting
۲۰۵	۱٤	مارینەدان	پێرەدان (مار ، دروشك...)
۲۰۷	۸	دان پێ دان	پێدان/دان
۲۰۸	۱۷	مارینەدان	پارەدان (مار ، دروشك...)

نێوەرۆك

پێشكەش
چەند قسەیەك ١
دەستپێك ٤
وانەی یەكەم ٧
پیتەكانی دەستووسی ٩
وانەی دووەم ـ پیتەكان و دەنگەكانیان ٣٢
ئەلفوبێتكەی بچووكی چاپی ٣٧
ئەم وشانە فێربە ٣٩
وانەی سێیەم ـ ژمارەكان بخوێنەوە و لە بەر كە ٤٢
ئەم وشانە لە بەر كە ـ رۆژەكانی هەفتە ٤٣
وانەی چوارەم ـ پرسیار لە كات ٤٨
یەكەم ناسین ٥٠
ئەلفوبێتكەی گەورەی چاپی ٥٢
چەند كورتە رستەیەك ٥٤
وانەی پێنجەم ـ ئەندامەكانی لەش ٥٩
خوێندنەوە ٦٢

وانەی شەشەم ــ بەکارهێنانی a وەک ٦٥
بەکار هێنانی the ٦٧
وانەی حەوتەم ــ پێکهێنەرەوەکان ٦٩
وانەی هەشتەم ــ دەم لە زمانی ئینگلیزی دا ٧٨
دەمی رانەبردووی بەردەوام ٧٨
خولێنەرەوە ٨١
وانەی نۆیەم ــ ناماڕازی ناساندن ٨٣
ناماڕازی ناساندنی نادیار ٨٣
ناماڕازی ناساندنی دیار ٨٥
ناو ٨٦
کۆ کردنی ناو ٩٠
وانەی دەیەم ــ دۆخەکانی ناو ٩٦
ناوەڵناو ٩٨
پێوانە کردنی ناوەڵناوەکان ١٠٠
بەکار هێنانی پلەکانی ناوەڵناو ١٠١
چۆنیەتی دروست کردنی ناوەڵناوی پلەی ١٠١
وانەی یازدەیەم ــ فرمان ١٠٥
ئێ بینی لەسەر ing ١٠٧

دەمی رانەبردووی سادە ١٠٩
خوێندنەوە My town ١١٤
پاشخانەی زمانەکان ١١٦
وانەی دوازدەیەم ـ دەمی داهاتووی بە going to ١٢٠
رانانەکان ١٢٤
وانەی سێزدەیەم ـ ناوەڵناوەکان ١٣٠
١ـ ناوەڵناوی نامازە ١٣٠
٢ـ ناوەڵناوی دابەشین ١٣١
٣ـ ناوەڵناوی چاڵاکیەتی ١٣٤
وانەی چواردەیەم ـ وشەکانی پرس ١٤٠
٤ـ ناوەڵناوی خاوەندارێ ١٤٤
٥ـ رانانی لکاو ١٤٥
وانەی پازدەیەم ـ ناوەڵفرمان ١٤٨
زنجیرە وازە ١٥٠
وانەی شازدەیەم ـ دەمی ڕابردووی سادە ١٥٦
دەمی ڕابردووی سادەی بەردەوام ١٦٢
دەمی ڕابردووی تەواو ١٦٥
خوێندنەوە The Dictionary ١٦٩

ڕابردووی تەواوی بەردەوام..... ١٧٠
چەند فرمانێکی بێ‌یاسا..... ١٧٣
دەمی ڕابردووی دوور..... ١٧٤
ڕابردووی دووری بەردەوام..... ١٧٨
ژمارەیەکی تر لە فرمانەکانی گرووپی دوو..... ١٧٩
دەمی داهاتوو ــ داهاتووی ڕووت(مطلق)..... ١٨١
داهاتووی بەردەوام..... ١٨٥
چەند فرمانێکی بێ‌یاسا لە گرووپی دوو..... ١٨٩
دەمی داهاتووی بەردەوام..... ١٩٠
ڕستە مەجی‌یەکان..... ١٩٢
دەمی ڕانەبردووی مەرجی..... ١٩٤
دەمی مەرجی تەواو..... ١٩٦
ئایدیۆم..... ١٩٧
فرمانی ناسراو و نەناسراو..... ١٩٩
گۆڕینی فرمانی ناسراو بۆ نەناسراو..... ٢٠٠
قسە گێڕانەوە..... ٢٠٢
پاشماوەی فرمانە بێ یاسایەکان..... ٢٠٣
گرووپی سێیەم لەفرمانە بێ یاسایەکان..... ٢٠٦

گرووپی چوارەم لە فرمانە بێ یاساییەکان..... ٢٠٩
لەرهەنگۆك..... ٢١١
سەرچاوەکان..... ٢١٣
هەڵەنامە..... ٢١٤
ئەرمرۆك..... ٢١٧
بەرهەمە چاپ نەکراوەکانی نووسەر..... ٢٢٢
ڕێز و سوپاس..... ٢٢٣